

Kjell Löchen, F/Lt. R.N.A.F. England (foreløpig nei, Toronto)

Dagbok.

Fra og med flukten fra Norge 11/3-41.

Bok II.

Baghdad – Toronto

III. Foto av Löchen

III. Foto Kirkuk + moske

III. Festprogram

Fra nu av korter jeg inn på den detaljerte fremstilling, ellers vil jeg aldri bli ferdig.

Fremdeles Baghdad:

17. mai, lørdag. Men måtte drolen hente meg om jeg ikke ga 17. mai en inngående beskrivelse, lell, for det er den rareste søttendes jeg har oplevet.

Vi hadde tenkt litt på programmet på forhånd. Jeg hadde tatt tanken op som den første da får en si, og alliert meg med Bach som er festenes mann, om noen er det. For det tilfelle at vi var underveis hadde vi rått skissert op herværende program. Til forklaring bør innskytes at Nepen er mig selv, bare en liten variasjon av navnet, og at prof. E.B. Besen gikk som ”professor” dernede og av og til som ”bankchef” for å undgå å bruke militær tittel. Festlighetene var da tenkt å bli avholdt under rast på turen. Bilagets eneste berettigelse her er i grunnen bare at det er autentisk.

III. Norsk flagg på stang (langs venstre spalte)

Så hadde vi et annet program for fest på Maude, og det forløp slik: Dagen oprant (for å holde oss i stilen) med et lett slør av skyer, og det holdt sig utover og gjorde det mulig for oss å bevege oss utendørs. Ca. kl. 12 kalte vi folket sammen, delte ut til hver mann et flagg slik som dette, festet på en liten trepinne, og stilte til ”flaggtog” i korridoren i 1. etg. I spissen gikk Torper’n med et noe større flagg, derefter kom kapt. Ebbesen som senior og festkomitéen med mig selv, Hafnor og Bach, og derefter den genuine hoeb.

(For å innskytte en bemerkning må man huske på under hvilke forhold vi feiret dagen. Der stod vi som rømlinger fra vårt eget land som var under tysk okkupasjon, i Baghdad midt i et fiendtligsinnnet land med chance til å bli puttet inn eller enda verre, og iallfall med meget innskrenket bevegelsesfrihet, og skulde under disse forhold feire ”frihetsdagen”. Situasjonen var litt grotesk.)

Vel, vi startet op trappen til 2. etg. under avsyngelsen av ”Sønner av Norge”, som hver mann hadde fått utlevert et gjennomslag av. Ut på altanen og ned havetrappen, en runde i haven og samling på torvet, hvor talen for dagen blev holdt ved borgermester Nepen. Talen har jeg gjemt på alene fordi den er et pussig souvenir. Derefter sang man ”Ja vi elsker”, og flaggtøget blev opløst av festkomitéens secretaire Bach.

III. 5 x foto med tekst

III. 3 x foto med tekst

Tale for 17. mai 1941

”Frihetsd.”

Hvilket bud har det ordet til oss?

Samhold, offervilje, kamp

”Kjemp for alt hvad du har kjær,

dø om så det gjelder.

Da blir livet ei så svært,

Døden ikke heller.”

Et godt tegn at vi er fri av Iraq

Av fiendens egne ord:
Nasj. eksistens rett,
kjemp for det.

Landsmenn!

Vi har nådd en 17. mai igjen, og jeg tror for oss her: under mer særegne forhold enn noen av oss kunde ha drømt om. La oss la tankene for et øieblikk gå tilbake til forholdene hjemme. Idag får de ikke heise sine flagg, selv ikke halvveis op (og mange er det nok som vilde gjøre det), de får ikke gå i tog, en skikk som nordmenn siden Wergelands dager har holdt vedlike; de får ikke synge sine fedrelandssanger eller kongesanger eller overholdet vise på noen måte at dagen er noe spesielt for dem. Det må derfor være med en viss bitter smak i munnen når de nevner ordet "frihetsdagen". Men vær sikker på at de i sine hjerter lar dagen være det den skal.

For oss her er det mange likhetspunkter. Vår bevegelsesfrihet er jo en smule innskrenket da, vi kan heller ikke uten videre reise ut av landet; innen bys er vi også sterkt under opsikt, og vi kan heller ikke si hvad vi vil til hvem vi vil.

Men: vi har det bedre allikevel: Vi kan følge vår årelange tradisjon: barnetoget, vi kan synge våre sanger fritt, og vi kan heise vårt flagg! Frihet og frihet, det er relativt. Vi som sammenlignet med dem hjemme har vår frihet, vi plikter noe, vi har en oppgave. Vi plikter å sette i verk det bud som ordet "Frihetsdagen" har til oss idag. For oss skal tankene ikke gå bakover for bare å minnes hyggelige 17. mai-dager da hver mann gjorde hvad der falt ham inn. De skal gå fremover, fremover til den 17.mai-dag da vi atter kan feire den, i et fritt Norge. "Frihetsdagen"; ordet har til oss en appell om å gjøre det vi evner for å nå dette mål: et fritt Norge. Og det når vi ikke for tiden ved å la tingene seile sin egen sjø og sitte og vente. Der må større ting til: Kamp, offervilje, samhold. Vi må kjempe for det.

Det er et gammelt ord som sier: "Kjemp for alt hvad du har kjær, dø, om så det gjelder. Da blir livet ei så svært, døden ikke heller."

Og husk videre hvad vår egen arvefiende har sagt: Det folk som ikke vil kjempe for sin frihet, har ikke rett til en nasj. eksistens!

Dette skal være vår tolking av "frihetsdagens" bud, og vi skal bekrefte at vi mener det når vi i siste vers av fedr.sangen synger: Også vi når det bl. kr., for dets fred "slår leir".

Derefter fulgte "nasjonalt idrettsstevne", som forøvrig også fikk internasjonal deltagelse, med norsk seir, naturligvis, bestående av potet-i-skje-løp, høidesprang etc. etc. og tilslutt "nasjonal dusj".

Til lunch som var dagens fest- og hovedmåltid var der dekket på langbord og staset op med silkeflagg og blomster og saker, øl og vin, og her blev det da holdt taler av Ebbesen for Kongen og Fedrelandet mens Sættem resiterte kongesangen (vi fant det klokest ikke å synge den, da melodien som bekjent også er den engelske). Videre for de falne kamerater av Labbe og for de hjemmeværende av Hafnor. Bach ga et humoristisk resymé av personer og bedrifter. Og da husker jeg saft suse ikke om der var flere. Det var jævli moro og utmerket stemning. Om kvelden var det gratispjolter (banken) for massen ute i haven.

Beskjedent sagt var det nok en 17. mai som skilte sig ut fra de vanlige.

Livet ute i den store verden så vi jo litt til den dagen også. Noen meddelelse til den iranske legasjon var fremdeles ikke kommet, så jeg iallfall imøteså et par dager til.

En gang på dagen seilte 9 fly i formasjon høit over byen, for høit til at vi kunde fastslå deres nasjonalitet, og der gikk rykter om engelsk-tysk luftkamp over Iraks område. Om kvelden da vi satt i haven, blev natthimlen oplyst av svære glimt i øst, antagelig bombing eller artilleri-ild. Så der var nok ingen frihetsdag.

18. mai, søndag. Der kom et telegram om kvelden fra Teheran, og vi besluttet å gjøre et nytt forsøk i deres legasjon imorgen. Det hjalp på humøret, og alle anså det nu som sikkert at vi skulde greie å komme oss herifra.

19. mai Det blev heldigvis vår siste dag i Baghdad. Men før vi forlater byen kan det være interessant å nevne op de kamerater som delte disse dagene sammen. Det var:

Ebbesen – kapt. I hæren – Oslo – gruppeleder bankchef?
mig selv
Kjell L'Abée-Lund – ltn. i Fl.våpen – Oslo – ingeniør
Hafnor – fenr. i Kystart. – Oslo – ktr.mann
Fridtjof Normann – fenr. Ing.våben kadett – Tjømmø – pol.konst.
Wolff Michelet Schultz – fenr. i Kav. – Oslo – ktr.mann
Frøystad – sersj. i Kav. – Oslo – stud.med
Bjarne Winum – kv.mester – T.heim – styrmann
Finn Bergan – sersj. i Fl.våpn.mek. – Oslo – fotografass.
Ole Jacob Bach – friv. sold. – Oslo – stud. psych.
Bjørn Rinde - ? – Oslo – stud.
Gunnar Thingulstad – friv. sold. – Oslo – ktr.mann
Christen Askvig – friv. sold. – Oslo – ktr.mann
Knut Moestue - ? – Oslo – boktrykker
Olav K. Sættem – soldat inf. – Tr.heim – ktr.mann
Jan Allan – friv. sold. – Oslo – ktr.mann
Kristiansen – sold. inf. – Oslo – arb.
Trygve Johansen - ? – Oslo - ?
Karl Johansen - ? – Oslo - ?
Odd Jakobsen – fl.sold. – Askim – arb.
Thue - ? – Oslo – pol.konst.
Stensrud - ? – Oslo – arb.
Thorsen – inf. sold. – Sandnes – arb.
Cyrill Torp - ? – Oslo – arb.
Hagen – inf. sold. – Drammen – tekniker
Ragnar Lundevall – inf. sold. – Telemark – bonde
Hilland - ? – Bergen – sjømann
+ 1 belgiser André – sold. – Belgia – legasj.chauffør
+ 1 hollender Niermayer - ? – Holland – halvkunstner

Ebbesen, Sættem og jeg skulde ordne de siste formalia og få innstemplet visa i passene, mens et par andre påtok sig å skaffe tilbake våre kniver som var blitt fratatt oss ved landstigningen i Baghdad. Jeg hadde en gammel tollekniv i sekken som jeg ikke hadde brydd mig om å levere, og godt var det, for de andre fikk ikke sine igjen, dertil krevdes så mange formaliteter og tull at man ikke kunde klare det i løpet av dagen, og vi måtte reise fra dem, til stor fortørnelse for enkelte som hadde levert pene verdifulle saker.

Efter ialt 4 ganger å ha møtt henh.vis i den iranske legasjon og på politistasjonen for å tilfredsstille byråkratiets mange krav fikk vi endelig sakene i orden og kunde overlevere hver mann hans pass. Omsider.

Jeg hadde ventet på brev fra S. de siste par dagene, idet det var en mulighet for at det kunde nå mig hvis hun svarte straks. Det kom ikke noe, antagelig fordi mitt blev lenge sinket i censuren, engelsk skrevet (ell. tysk?) Jeg bad derfor hotellet eftersende til Teheran om noe skulde komme efter vår depart.

Det tok ikke lang tid å pakke rasket vårt sammen, og på stasj., som var mørklagt og mildt virvar, blev Labbe og jeg plasert i en I. kl. sovekupé, helt bra. Det sies at der blev observert en tysk major i uniform på stasjonen, men jeg så ham ikke. Videre sies det at våre værelser på hotellet blev bestilt for tyskere som skulde ankomme (eller skulde være ankommet).

Også skranglet vi iveri kl. 20 ½ efter 17 dagers ufrivillig ophold i Baghdad.

20. mai Toget gikk til en stasjon som het Kharaqin, endestasjon, men som pussig nok ikke ligger ved grensen til Iran, men 8 km. derfra, da de av strategiske grunner ikke vil føre banen helt frem.

Persia (Iran)

Der blev vi purret ut kl. 5 om morgenen, stoppet inn i verdens skitneste lastebil og fraktet som kveg den gjenstående bit ørkenland til den iranske grense som vi passerte kl. 9 efter 2-3 politi-, pass- og tollstasjoner. Men bagasjen blev ikke undersøkt. I ”7. sans” står det betegnende nok: ”Glad ferdig med det drittlandet”.

Akkurat på grensen lå en vaktstasjon som et fort i ørkenen oppe på en liten høide med vid utsikt. Minnet om de fort og lign. vi har sett f.eks. i filmer som "Beau Geste", med det iranske flagg vaiende fra tårnet. Selve tollstasjonen lå et stykke inne i landet, en svær palasslignende bygning, og vi blev behagelig overrasket over å finne en kjølig hall med tilstøtende restaurant, og med god service både tjenstlig og i restauranten. Knabbet forresten et lite persisk askebeger der, mens Bach tok ikke mindre enn en hel vase.

Det blev et par timer å vente der, og vi fylte pausen med å bade i bassenget utenfor. Der var et haveanlegg med bassenger og springvann, temmelig varmt forresten, dog ikke så varmt som luften, og vi heiv av oss klærne og jumpet uti et par mann, til stor forundring for personalet som aldri hadde sett slikt før, og for gullfisken da do. Det blev forresten grumset med en gang og hadde bare plass til én eller to mann i slengen. Men til størst forferdelse for Ebbesen som var redd for at vi krenket iranernes bluferdighet og religiøsitet og kultur o.s.v. o.s.v. Men det lot ikke til det, for de stimet ut på trappen og hadde det jævli moro, mens kvinnene innenfor gjemte sig.

Vi gjorde et valutamessig kunststykke der og narret hele gjengen. I påvente av den bunke dollars som vi trodde ventet oss i Teheran, måtte vi gi utseende av å føre dem inn i landet, da vi ellers ikke kunde få dem ut. Den lille sum av ca. 370 dollars som vi ennu hadde, gikk derfor diskret fra mann til mann, mig bl.a., og blev innført i våre pass, og således ga vi altså utseende av å innføre ca. 2-3000 dollars. Rett for nesen på dem; så de var ikke så skarpe her heller skjønnte vi. Vi hadde gjort en mektig smart manøvre. Trodde vi – .

Mellem grensen og Teheran går ingen jernbane, det eneste reisemiddel for oss var buss. Der møtte et par gamle kasser omtrent uten fjæring, med loddrette seter og alle de ting som skulde være faste i en herlig fri og ledig forfatning. Vi blev stuvert inn vel 20 mann i en av dem, og resten 6-8 i en annen sammen med innfødte av alle skittenhetsgrader. Så humpet vi avgårde til å begynne med gjennom karrig og stenet land fylt av små hauger, og temmelig varmt eftersom det led ut på dagen. Men det hjalp litt da terrenget begynte å stige, og om kvelden var det en riktig deilig temperatur som det var lenge siden vi hadde kjent.

Landet nedover her var svært glissent bebodd, og det var vanskelig å få noe ut av det også. Det meste liv var små sau- og gjeiteflokker rundt små bondegårder bygget av sand eller leire og med strå som bindemiddel. "Gårder" kan det forresten ikke kalles, det var bare usle hytter og skjul. Folket dernede virket som av en annen type enn irakerne, hvad de jo også var. Kraftigere både fysisk og i uttrykket, var iallfall vårt inntrykk da.

Frem på dagen stoppet vi ved et hus ved veien hvor man kunde få thè og enkle måltider. Oss gjorde ikke eieren stor business på for vi hadde jo ingen penger for det første, og for det annet hadde vi ikke fått vekslet de pengene vi ikke hadde i iransk mynt. Verten ble voldsomt fortørnet på mig da jeg for et glass surmelk og en "finger" med smør bød ham en liten iraksk mynt, næsten uten verdi. Han fnøs og slengte den i sølen og beklaget sig i høie toner til de omkringsittende soldater og gendarmen.

Bortsett fra den rasten var det ikke mat å få før langt ut på kvelden. Jeg klarte mig bra, for jeg hadde endel appelsiner i sekken som jeg hadde samlet op efter middagene i Bagdad. Men mange led av tørsten, da vannet rundt omkring ikke kunde drikkes, og da støvet fosset inn av alle sprekker i gulv og vegger og dekket oss aldeles til, så vi tilslutt blev helt likegyldig med hvordan vi så ut på klærne.

Vi som hadde tenkt vi skulde nå Teheran samme aften, skulde nok gjøre erfaringer om at reise i orienten ikke går så planmessig som reiser i våre strøk av jorden. Det begynte med at chaufføren stoppet i den første landsby vi kom til og vilde ha mat og hvil. Det protesterte vi på, og derefter blev det fortalt at vi alle skulde vaksineres. Det hjalp ikke hvad vi nektet og forklarte, og enden på det hele blev at Ebbesen og noen til av oss kjørte tilbake til hospitalet som lå som en borg utenfor byen midt inne i en overdådig have (i forh. til omgivelsene) og omgitt av vanngraver og park med store trær i. Direktøren var ikke tilstede, han vilde komme om 2 timer! Men vi fikk da omsider tak i en av lægene som godtok våre vaksinasjonscertifikater fra Stockholm og ga samtlige tillatelse til å kjøre videre; det var forresten det mest civiliserte eksemplar perser vi var ute for.

Ferdig med det, og klar til start igjen, var Thue forsvunnet så det blev en tid å vente, og da vi så omsider kjørte, blev vi stoppet efter 100 m. ved politistasjonen ved utgangen av byen til kontroll av passene.

Denne kontrollen blev oss en plage og tok megen tid, da det samme skulde gjenta sig i hver eneste liten by vi passerte gjennom, og hvert eneste pass skulde kontrolleres og innføres i deres protokoller. Det blev jo meget en formsak da, da våre menn blev forvridd til det ugjenkjennelige og de ofte brukte fornavn like godt. Vi fikk et uforglemmelig inntrykk av at de passer godt på utlendingene i dette landet.

Politiet hadde noe av den styggeste uniform jeg har sett. Blågrå med ”ballongbukser” i leggings eller puttees. Jakke med høi krave og kryssbandolær, men ingen våpen slik at i den daglige ”ordenstjeneste” fant de sig bare en kjepp og smurte løs på folk med, mens de løp etter dem med eder og forbannelser. De jaget forresten bare fattige og fillete. Det blev jo gjerne sammenstimling der vi kom, og det samme gjentok sig hver gang. Oppå toppen en rund hjelm av en fantastisk stygg fasong, snau og liten og prydet med den iranske løve i messing.

Foruten politiet var der også et slags land-gendarmeri, bevebnet med rifler av gammelt og slitt fabrikat. De hadde blå uniformer med sentimeterbrede gule striper og blå lue ikke ulik den tyrkiske. På bena puttees som dekket eller ikke dekket overgangen til de utslitte støvlene som er de dårligste jeg har sett på uniformerte mennesker; i de lave varme strøkene bare sandaler.

Hvad deres oppgave var kom jeg ikke riktig efter.

På dette viset skuffet vi oss da fremover og blev mer og mer følelsesløs av å sitte. Til slutt sov man i opreist stilling. Personlig satt jeg helt fremme inneklemt ved siden av chaufføren og kunde ikke strekke bena ut på noen kant. For å få avveksling måtte jeg legge dem loddrett oppover frontglasset, hvad bakparten ikke lenge tålte.

Vår første bivuakk blev i Kermanschah, en liten by på 30-40 tusen mennesker, og med et hotell med det klingende navn Bristol. Dit kom vi kl. 22, og var næsten sosete av tretthet. Det tok endel tid å lage mat og skaffe sengeplass til ca. 30 mann, men det gikk da, og vi stupte iseng kl. 1 om natten, utkjørt.

III. Bristol Hotel

Tekst: Det beste ved det hotellet var denne kuffertlappen. Gjenfinnes på kortet nedenfor. Det gamle merke for perserkongene, mannen med vingene, sees her.

III. Postkort

Tekst: Utgravninger. Vi så ikke noe av dette.

21. mai. Det holdt hardt å kroke sig op kl. 7 neste morgen, men forutsetningen var at vi skulde starte kl. 8 og forsøke å nå Teheran i løpet av dagen. Den orientalske forakt for tid gjorde sig temmelig snart gjeldende, og div. sommel bevirket 2 timers forsinkelse.

Det bilselskapet som leide ut bussene til oss, holdt til i denne byen, og en dispuitt mellem chefen der og Ebbesen holdt på å løpe av med håndgemeng. Han var sinna for dårlige vogner og ikke overholdte tidsavtaler; denne morgen fikk vi en annen bil (ikke bedre) hvori samtlige blev proppet inn, ny chauffør med hjelpemann, og alt dette tok jo tid, ompakking o.s.v. Ebbesen klaget over dårlig service, eieren mente det var bra nok, og tilslutt stod de to som haner og sprutet op i ansiktet på hverandre: ”Vous etes bête!”, ”Non, c’est vous qui etes bête!”, ”Non”, ”Oui”, ”Non”, ”Oui”.

Under dette hoppet en ung soldat i uniform inn i bilen og smilte undskyldende. Og denne gutten var oss en sann trøst mange ganger, så flink og villig var han.

Så nu satt vi altså 29 passasjerer + 3 bilbetjening i en trang buss og skulde kjøre 570 km. frem til Teheran. Joggu sa jeg smør.

Denne dagen steg vi op til svære høider, efter bakkeforhold. Noe stigning hadde vi hatt allerede igår med en tung stigning op gjennom bunnen av en dal og flott utsikt efterpå; nu steg vi op gjennom et pass hvor veien alene lå på 2900 m.o.h. På fjellene omkring lå sne endnu, og det syntes vi var imponerende her nede i den temp.zone i mai måned. Jeg kjente ikke noen forskjell på luften, hvilket kom av den gradvise stigning, men der var deilig svalt og friskt. Akkurat på veiens høidepunkt lå en veivokterstasjon og like ved sildret en fjellbakk nedover med friskt klart vann, næsten som i Norge, hvor vi lesket oss. – Fra da av fortsatte veien innover et høideplatå uten særlig merkbar synkning. Her oppe lå landsbyer i denne høiden, og jorden virket fet og god. Pussig land.

Kort efter starten fra Kermanschah traff vi på det første emsempplar av bilene til Anglo-Iranian-Oilco., som vi siden stadig skulde se på veiene. Det var svære rusker på 3 akslinger og dobbelthjul, og de var pokker så vanskelig å få ut av veien når vi vilde forbi.

Særlig var det en som forårsaket en pussig episode. Vi kom bak på den da den stod stille på veien, men akkurat som vi skulde passere, startet den op og gled inn på veien og sperret oss. Og derfra var han ikke til å rikke alt det vi kjørte i helene på den og brukte hornet og forsøkte å presse oss forbi. Svinet hvirvlet jo op kaskader av støv

som vi satt og svelget i og så ikke det grand, så det er jo rart at det gikk bra slik som vi kjørte næsten nede i grøften for å forsøke å komme forbi. Endelig kom vi til et sted hvor gamleveien gikk langs den nye, chaufføren smatt inn på den, derved kom vi forbi og op på veien foran bensindret. Ebbesen beordret stopp for å lære svinet, og ut velter 8-10 sinte nordmenn for å ta banditten i lære. Han måtte stoppe bak oss, og gutta sprang op i førerhytta hans og brukte en helsikes kjeft, og det gikk så langt som at Thue ga Chaufføren en drabelig dreis over øret, men da blev det stoppet. Han satt igjen helt fortumlet og lærte sikkert at det kan ha sine følger å vilde spille eier av veien.

Chaufførene våre bare lo.

Utpå eftermiddagen kom vi til byen Hamadan og besluttet å overnatte der; vi hadde kjørt 186 km den dagen, og var lei av det.

III. Hotel Chefagh

Tekst: Adskillig beskjednere reklame for et adskillig bedre hotell. Kanskje nettop derfor -. Skriften øverst leses fra høire mot venstre.

Hotellet vi kom til var en behagelig overraskelse; en svær hvitkalket spisesal hvor gulv og store deler av veggene var dekket med persiske tepper av de nydeligste farver og mønstre. Hvert soverum var også velforsynt med større og mindre tepper. I det hele tatt, hvor vi kom i Persia hadde de nok av disse tepper, om det så var den simpleste hytte, tepper hadde de. Og bærernes "meis"): en trekasse de bruker til underlag for lasten, var trukket med slikt teppe. Eslenes saler likeså, og hestenes.

Det var ikke plass for hele gjengen der, og 10-12 mann flyttet bort i et annet hotell, hvor jeg blev gruppechef.

Mens vi ventet på middagen, så vi litt på byen. Som alle de andre byene og landsbyene hadde den et centrum som var en stor cirkelrund plass med et cirkulært haveanlegg midt inne i, og på denne plassen bodde vi. Det var spasertid og mange folk ute, og vi hadde snart en hale efter oss. Jeg kom iprat med en kar som viste sig å være lærer, bl.a. i engelsk, men han sa "Good night" når vi hilste på ham. Han fortalte litt om byen og landet: denne byen var kjent som teppe- og lærvareindustri: industri er ikke det riktige ord, for mesteparten var håndgjort arbeide. Man kunde få de nydeligste tepper for en slikk og ingenting, sammenlignet med iallfall norske priser. For å gi et inntrykk av prisen, så kostet et teppe f.eks. 5x5 m fra 100 til 200 kr (norske), avhengig av kvalitet. Pussig nok var teppene dyrere jo tynnere de var, stikk motsatt av hvad jeg hadde trodd. Hjemme vilde tilsvarende vare kostet 1000-2000 kroner. Bare synd at en ikke kan føre slikt med sig. Alle butikker holdt oppe langt ut over kvelden, og livet ute var livlig. Vi var blitt advart mot kvinnene som hadde megen sykdom. Unødvendig, for de var ikke noe å se på heller. Alle de pene småpikene gikk på skolen og hadde ikke lov å gå ute efter mørkets frembrudd.

Disse byene vi passerte viste omtrent alle det samme billede: ganske brede gater, iallfall hovedgatene, men husene var de samme to-etasjers grå og farveløse mur- og trehus overalt. Litt gammeldags og forfallent i stilen med krims-krams av rustent jern eller av tre. Ikke pene byer, og ikke noe av interesse å se på.

Men det fikk innbyggerne å dømme efter den opsikt vi vakte. Konstablene var stadig efter småguttene og skulde jage dem, og tilslutt henstillet de til mig å ta av den hvite solhjelm, da det var den som først fanget oppmerksomheten.

Min lærer uttrykte sin glede over å få anledning til å fiffe op sin engelsk, og jeg på min side uttrykte min takknemlighet over å få så god guide på stedet. Voila, høflighet koster så lite.

Men da vi skiltes, strenet han rett bort til en konstabel, antagelig for å avlegge rapport. Heldig at vi ikke hadde snakket om annet enn helt nøitrale ting som skole o.lign. vis-vas.

Vårt inntrykk av at de passet på utlendinger fikk sin bekreftelse igjen.

Jeg så ikke noe militært liv i Hamadan, men i går i Kermanchah så vi litt til det persiske kavalleri, og hvad det rekrutteres av. Mens vi ventet på å komme av gårde drev alskens trafikk forbi oss (men enda mer stod stille); blant de rørlige så vi en unggutt på hesten sin uten sal og med bare en taustump til tøile frem i den ene munnviken på hesten. Han satt klistret til hesteryggen denne 10-års lillefantent hvad enten det gikk i trav eller galopp. Av og til lå han som en strek bortover gaten i strak galopp og snodde sig ut og inn i trafikken med hesten i 45° sideheldning; ikke sporer, ikke – noenting.

Det stod derfor helt i stillen da neste trin i utviklingen dukket frem av en sidegate i form av en eskadron. Den ene etter den annen kom sprettende op en jordvoll så hestene næsten steilet, nydelige spreke hester som danset bortover, og gutter som så ut til å kunne bruke dem. De hadde gulbrune uniformer, ganske enkle, karabiner på rygg. Det persiske kavalleri skal jo være bekjent, og det så ut til at det levende materiell iallfall var i orden.

Guttene hadde brukt fotoapparatene endel her som overalt, men et par hadde vært uforsiktlige nok til å bruke dem åpenlyst i mengden, og dette blev rapportert. Vi fikk startforbud før filmen blev avlevert. Ebbesen nektet at apparat var blitt brukt, og det blev til at Schultz måtte ofre sin nylig innsatte film hvorav ikke et bilde var tatt, og ta den ut i øvrighetens påsyn.

Slik løste vi den.

Siden blev man litt forsiktigere.

I Hamadan dumpet vi rett på en dansk ingeniør som tegnet sig tydelig ut med hvitt hår og blå øine. Han kunde være en 30 år, og var sendt fra Teheran for å bygge et hotell eller hvad det var. Han ga mange gode opplysninger om reisen og om Teheran, og kjente alle norske deroppe. Husker ikke navnet hans. Han stilte sin bil til disposisjon for Ebbesen og et par til.

22. mai, torsdag, Kristi Himmelf.dag

Ebbesen, Labbe, Hafnor og Schultz kjørte i forveien i ing.s privatbil, og jeg blev overdratt ledelsen av resten av turen til Teh. Vi fikk forresten tilgang på 1 mann idet en iransk løytnant ba om å få sitte på til sitt hjemsted, omtrent 1/3-del av veien. Vi hadde en ledig plass og lot ham få den. Det var en svinaktig flott kar å se til, med meget velsittende uniform, gul som hærens uniform for øvrig, og et ansikt og en holdning som var avgjort klassepreget. Han eller hans familie eide svære landeiendommer med hele landsbyeri som han viste oss da vi kom dit, et helt ditrikt var det. Det lå ganske høit, 2000 m. omtrent, og hans familie var flyttet dit op fra Teheran nu i sommermånedene. Han inviterte hele gjengen op til sig, hvad vi dessverre måtte avslå p.g.a. tiden.

Han var en smule reservert til en begynnelse, men tødde op efterhvert da han skjønte hvad vi var for slags, og fortalte litt om landet og militærstellet. Selv hadde han kommando over et kompani, og vilde slåss for enhver pris heller enn noe slags kompromiss, om det skulde komme på tale. Verneplikten var 1 eller 2 år, og de bygget sine fly selv, (sa han). Han snakket et noe tungt engelsk og un peu francais, navn: Amir et eller annet, og da vi ikke kunde besøke ham, lofte han å besøke oss i Club Irano-Scandinavie hvor vi skulde ta inn.

Ganske interessant bekjentskap.

Bilen trakk jævli dårlig den formiddagen, og da vår flinke soldat-chauffør overtok for den andre, merket han straks hvad som var i veien, stoppet og gikk rett løs på bensinpumpen, og der lå feilen. Flink kar. Denne stoppen og en tidligere tok oss ialt 2 timer å reparere, men vi tok det inn på den økede farten. Inni bensinpumpen lå nøttestore metallbiter og stengte, og han greide å lage en ny pumpe sammensatt av deler fra denne og en gammel en. Etterpå gikk det så det hvein.

Teheran

Ebbesen hadde forberedt middag for oss i Kashvin, omtrent halvveis, det tok vel 1 times tid, og resten av reisen gikk glatt, som hele inntrykket av dagen var. Gutta var loyale efter at jeg om morgenen ga en orientering om reisen og krav om alles medarbeiderskap.

Kl. 23 nøiaktig efter planen ankom vi til klubben i Teheran, men det holdt hardt, da, hvad jeg næsten glemte å fortelle, vi mistet veien et sted hvor der blev arbeidet, kjørte langt ut på jordet og måtte løpe ut og lete den op igjen i svarte natta; dette var like utenfor Teheran hvor der efter sigende skulde være 40 km asfaltvei, men vi kom nok på en feil en. Imidlertid, ruten blev holdt, og glade var vi da vi stive og støle og skitne og fæle kunde holde vårt inntog i klubben til tonene av ”Putt dine sorger i en gamall sekk og smil, smil, smil. Gromgutta skal nok jage’n Adolf vekk, der finnes ingen tvil; ja, vi marsjer hele dagen lang og synger glad vår sang, ja putt dine sorger o.s.v.”

I klubben blev vi hyggelig mottatt av vertinnen frk. , som var svensk og svensket noe jævli i sproget; men det var hyggelig å høre igjen. Smørbrød og øl ventet oss og blev lagt inn med en viss appetitt, og så blev vi fordelt til

de forskjellige kvartéer. Noen fikk bo hos private, noen på hotell, og resten 12 mann blev lagt inn på Det Norske Generalkonsulat, deriblandt jeg. Det stod tomt da gen.konsulen Olsen, nettop var fraflyttet, eller riktigere sagt var blitt presset til å fraflytte som nazist. Der var efterlatt endel gulvtepper, 1 feltseng (som jeg beslagla), noen ulltepper, og dette skulde vi ligge på, og det var allright, men hvad som ikke var allright var all den støv og skitt som disse inneholdt og som ennå lå igjen på gulv og i kroker.

23. mai Den midlertidige konsul ingeniør Lærum var lydør og Ebbesen også da jeg næste morgen på brakkas vegne gjorde opmerksom på disse ting, og det blev rettet så snart de kunde. Konsulatet var bare honorært og hadde således ingen midler å fare med, men de fikk lånt og skrapet sammen så de som tilslutt var igjen i konsulatet iallfall hadde hver sin feltseng, og der kom xxxxx som gjorde i stand.

Noen flere blev fordelt privat den dagen, selv kom jeg sammen med Thorsen og Lundevall op til ing. Bryhn, som nylig var flyttet fra byen op i fjellene til en landsby som het Disar Tchoup; det var kjøliger der.

Av visse opplysninger ante det mig at jeg hadde truffet fruén før, og da vi hilste på dem, viste det sig at det var den Ann-Mari Bruusgaard (Drammen, skibsrederne) som Fred og John Platou og jeg traff på fjellet påsken -39. Pussig tilfelde og anledning til bruk av den gamle setning: nei, hvor verden er liten.

24. mai Her oppe i landsbyen ca. 1500 m.o.h. hadde de leiet et hus med "have" og basseng; d.v.s. haven og bassenget var ikke så flotte akkurat, men nok til å gi skygge og kjølighet, hvad de måtte ha for lille Grethe som var 4-5 måneder gammel. Vi som kom nedefra Beghdad, syntes jo ikke temperaturen var avskrekkende, men for dem var den det. Landsbyen lå oppe under et svært fjell, sikkert sine 2 ½ - 3000 m. høit og med sne på toppen og sidene. Luften her var lett og behagelig, og kjørte man nedover til Teheran, kunde man tydelig kjenne trykkforandringen ved dott i øra, akkurat som under flyging.

Landsbyen hadde vært et villniss for et par år siden, men nu var den under oprydding, og der var iallfall begynt å danne sig gater kjørbare med biler. Husene var ,ur- og leirhus som brukte å dette sammen efter noen år, og her hadde de bare revet ned noen hus eller deler av hus og flyttet gatemuren et stykke innover, på hver side, så ingen skulde føle sig forfordelt. Men der var begynnende spor av beplantning og vannsystem.

En annen landsby ca. ¼ 7.gange fra denne var større og hadde både butikkstrøk og enkelte flotte villaer. Her ovenfor bodde Shahan om sommeren, og de to hovedveiene op dit, hvorav den ene het "Keiserveien" var derfor alltid besatt med politi for hver ca. 200 m. De bare stod der og gjorde ingenting, bare stod. Det var brede flotte asfaltveier kranst med trær det meste av veien, men farten var for alle dødelige begrenset til 40 km. i timen, undt. For Shahan som ikke er dødelig.

Bryhn hadde sin egen lille bil som han brukte til og fra kontoret i byen, så når fruén skulde ned, måtte hun ta drosje. Og det var en hel jobb.

Vi var en tur borte i landsbyen og gikk gjennom basargatene som dels var overdekket, til og med en hel firkantet plass inne i kvartalet var overdekket. De bød ikke på så meget av interesse, og ikke no særlig pene ting. Men vi så et svært hellig tre og pilgrimer ell. a. I bønn under det, nedenfor lå en liten moské og utenfor graver med plater over i plan med jorden, men trafikken gikk ubekymret over gravene.

De lot til å være mere vant med europeere der for vi gikk som de andre rundt omkring uten å vekke noe opmerksomhet.

Men det blev leven da vi skulde ha bil for da kom alle passasjerkaprerne (hver drosje hadde sin) og hylte i munnen på hverandre for å få oss til sin spesielle bil. Det er det merkelige system at ingen biler får kjøre uten med full last, derfor må man opgi sitt bestemmelsessted og ta den bilen som har flest passasjerer dit fra før. Og så må man avtale og prutte pris på forhånd for ikke å bli trukket op i stry av svindlerpakket.

Vel, vi var 4, og det lyktes oss å få en bil for oss selv, men nede i en av kontrollstasjonene ned til byen blev det gjort bemerkninger om dette skjønte vi. Systemet bevirker at der fins få pene taxis da de alle er nedridd av for stor last.

I enkelte land er det forbud mot for stor last i drosjen, her var det forbudt å ha for lite.

Vanligvis brukte taxiene å kjøre til en holdeplass nede i byen hvor de står og venter på tur tilbake. Men eftersom hun ikke hadde gjort særlig opmerksom på at vi skulde til spesiell adresse, benyttet han sig av det, slubberten, og

forlangte mer, hvad hun måtte gå med på, skjønt det var kortere dit vi skulde enn til holdeplassen. Og så gav han for lite igjen ved betalingen og trodde han skulde lure sig til enda mer. Slik er de; småsvindlere og kjeltringer. I sinne tok hun tilbake alt hun hadde betalt ham men glemte å gi ham vekslepengene igjen, men da blev det leven i gata. Mannen hylte og skrek og løp efter henne, og jeg som trodde han vilde forulempe henne og ikke forstod sammenhengen grep tak i armen hans og rev ham vekk, og det holdt næsten på å bli håndgemeng av det da hun husket feiltagelsen. Mannen gikk tilbake på det oprindelige krav, da vi ellers truet med politi, og det hele opløste sig. Men man skal være pokker så forsiktig med penger og priser dernede, det lærte vi efterhånden; snytte forsøkte de alltid.

Vi var i fint selskap den eftermiddagen idet alle var buden til den britiske minister til thé. Vi vandret op den brede trappen og trodde hele admiralitetet var troppet op for å ta imot oss slik lavet det av hvite uniformer med gulldukser og snorer. Så var det bare garderobetjenerne.

Ministeren selv var en liten ved første blick i grunnen uanselig mann i en slett ikke velsittende dress. Han håndhilste hver av oss og fikk opplyst våre militære eller civile trin. Der var mange andre fra legasjonen også, og vi kom da i prat med noen de fleste av oss. Der hilste jeg for første gang på lille mrs. Punnett, en nydelig liten brunette med herlige farver i ansiktet: men som vanlig ved presentasjoner får man ikke tak i navnet, jeg hørte på sproget at hun ikke var engelsk og gjorde en bemerkning om det, og det viste sig at hun var ungarsk. Det undret mig litt at en ungarerinne kunde stå her efter at hennes land hadde tillatt tysk gjennommarsj, men sa heldigvis ikke noe angående det. Som vi står og prater får jeg øie på en mann som jeg synes ligner ltn. Heyerdahl-Larsen og sier at han ligner en kollega av mig. "Oh, that's my husband" var svaret. Stor skuffelse.

Legasjonen var et helt kompleks av bygninger med kontorer og forskjellige boligbygninger, alt inne i en svær park med badebasseng og div. springvann. Som vi gikk nede på plenene og spaserte, snakket de om "dogs" i bassenget som vadet og svømte og spiste vannplanter, og jeg undret mig litt over hvad dette var for en underlig slags hund. Forklaringen kom ved vannet da det viste sig at vi hadde snakket om "the ducks"!

Fan ikke så godt å høre nyansene bestandig - .

Jeg fikk ikke hilst på ministerfruen, som jeg ikke kunde pekt på og sagt det måtte være henne, så enkel og forsvinnende virket hun. Men da vi skulde gå, skulde jeg naturligvis være morsom og så sa jeg: "Goodday and goodbye". Jeg så at hun stusset litt og så undersøkende på mig, hvilket bragte mig til å reflektere over tingen, og jeg er kommet til at jeg har sagt noe sånt som: "Adjøss og adjøss"!

Ikke noe rart i at hun så litt undrende på mig - .

Men det er morsomt å ha vært et slikt sted, foruten den anerkjennelse av oss nordmenn som ligger i det.

Dagen var ikke slutt med det, for om kvelden gikk vi på Astoria som er stedet i Teheran. Det er et ganske stort haveetablissement med en åpen scene overbygget som en halvkule, og dansegulv nede i haven foran scenen. Her samles folk efter at de har vært på kino etc., for underholdningen begynner først kl. 23 eller vel det. Et ungarsk orkester sørger for det musikalske og skulde være morsomme i et humoristisk nummer, men var bare flaut dumme efter vår smak iallfall, og det så ut som om mesteparten av publikum delte den samme opfatning rundt omkring fra bordene sine i haven. Senere var det forskjellige slags dansenumre av 2 mannlige og 10-12 pikedansere; det ene numret var i grunnen flauere og mer mislykket enn det andre, av og til vrælte vi av latter over de mislykkede forsøk på ynde og gratie særlig fra en av de mannlige dansere som skulde være gresk gud i et underlig grønt Olympen-kostyme, men som falt fortvilet igjennem, og den andre som henh.vis var ungarer i stramtsittende antrekk så stårumpen hans næsten tytet ut, og dernest apache i en bristeferdig arrogant apachefremstilling med en dans hvor knivene blinket og pikene blev feiet flatt roterende bortover gulvet. Jo, det var spell! Publikum lo, men mest på de gale stedene, og vi hadde det jævli gøialt.

Efterpå var det dans, og man kunde danse med kabaretpikene om man vilde, men da kostet det stor-spandering; så jeg kunde ikke.

Utover natten var stemningen hektisk, og i barer og rundt ved bordene borte i buskadsene blev det drukket og tullet noe fært. Jeg droppet sammen med Bach og endel andre til en begynnelse og fant ut at det beste ved aftenen i grunnen var Bachs danseopvisning med en av pikene på gulvet, som var jævli god; og derefter dumpet jeg ned ved bordet til Augensen og frue. Han er bokholder ell.lign. i Kampsax, et stort ingeniørfirma der, og sønn av gamle komm.kapt. Augensen i Kr.sand så jeg syntes at jeg halvveis kjente ham fra før. Kona hilste jeg også på, lille Bella Jørgensen, datter av obersten i samme by og søster av Ada o.s.v. Vi husket hverandre godt,

skjønt vi aldri hadde snakket med hverandre før. Det blev så sent at jeg umulig kunde kjøre hjem til Bryhns 12 km utenfor byen alene, det vilde tatt resten av natten og resten av min kontantbeholdning, så jeg fikk ligge hos Augensens resten av natten sammen med Winum og Bergan som bodde der.

25. mai, søndag. Brittene hadde vært så vennlige å innby oss til å bade i bassenget sitt, hvad fan ikke blev hvemsomhelst til del. De hadde måttet innskrenke det før krigen da det viste sig at de en gang inviterte tyskere tok med sig matpakke og slo sig til der alle dager.

Det var et herlig basseng som fyltes med vann i direkte rørledning oppe fra fjellet; det holdt ca. 18°C., iskaldt efter de derværende forhold. Det var etpar småpiker der, foruten mrs. Punnett, men vi fikk ikke hilst på dem.

Xxx om eftermiddagen til en drink hos dr. Davis hvor vi var en 6-8 mann og hadde det jævli morsomt og hyggelig. Jeg hadde gitt dr. Davis et vink om form. om at det kunde være moro å hilse på disse småpikene, og han nikket og sa; "M-m, I shall ask them".

De var ikke der da vi kom, og jeg spurte doktoren efter dem, og fikk følgende svar: "Yes, I asked them, but they saw you and didn't think it was worth while"!

Senere troppet de imidlertid op, dog medbringende mødre eller tanter ell.lign., og het Margareth Kelff og Mabel xxxx, men viste sig å være litt for engelske for vår smak, litt for lite elastiske og redd for å slippe sig løs overfor fremmede. Men vi hadde det jævli hyggelig allikevel, doktorens var et utmerket vertskap, og han var iallfall ikke engelsk reservert, men heiv jakka og ba oss gjøre det samme.

Pussig innstilling de hadde til krig og landsulykker disse engelskmennene. Vi måtte jo fortelle endel om våre opplevelser både under krigen hjemme i Norge og etterpå og opholdet i Baghdad f.eks., og de mest interessante ting som også gikk på livet løs, blev påhørt med iver og honorert med: "How funny!", akkurat som om krig og fanskap bare er sportslig underholdning. Beretningene om hvordan vi lurte tyskerne i Norge og i Baghdad, fikk dem til å utbryte: "You did really have the fun! We've only read about it!"

Pussige folk. (Hoderysten).

Dagene i Teheran kan godt fortelles under ett.

Det er ikke så lenge siden T. begynte å få sin nuværende form. I løpet av de siste 7 år er den blitt en moderne by med mange nydelige bygninger, fra å ha vært bare en svær landsby. Brede gater er stukket ut, ofte med beplantninger og moderne mange-etasjes murhus. Trafikken er ordnet med lys og konstabler. Et slags vannsystem er lagt men det fortjener sin egen omtale. Vel, det er et system, men et underlig et. Vannet ledes ikke i underjordiske rør til hvert enkelt hus, det er bare noen få som har det og uhyre kostbart; men det leder i åpne ca. 1 m. brede kanaler på hver side av gatene mellom fortauet og kjørebanelen. Herfra henter husene sitt drikkevann, her vasker de sig og pusser sine tenner og vasker sine klær og snyter sig etterpå. Riktignok er vannet i sterk strøm nedad bakke da byen ligger i en hellning, og det er vel med det de rettferdiggjør systemet, men herregud tenk på dem som bor nederst i byen!

Det var ikke uvanlig å se en mann pusse sine tenner og spytte mens en annen et stykke nedenfor slubret i sig av den hule hånd.

Jaja, hver sin smak - .

Byen og trafikken virket som en blanding av vest og øst. Ved siden av smarte små damer med leppestift, silkestrømper og høihelte sko tasset kvinner i innfødt kostyme, tilhyllet, men ikke slik som i Irak. Det mest almindelige fotplagg var en slags tøffelsko, "giver", lærsåler med tupp og hel av hornfibrer og med lærret eller silke til overlær. De kunde være ganske pene, og jeg kjøpte et par silke-giver, de kostet ikke stort. Mønsteret i silken kunde være vevet i nydelige figurer og med fin silkeglans. Jeg så ofte soldater f.eks. bruke giver selv om de hadde ridebukse og puttees.

Trafikken bestod vesentlig av biler og hestedrosjer, som det var en hærskares mangfoldighet av. Det var de samme som i Irak, men ved solnedgang og utover kvelden blev der gjort et pussig bruk av dem. Det var byens unge lettlevende damer som satte sig oppi og drog på striftog gjennom gatene. Så man en slik vogn, kunde man bare plystre, og så vilde den stoppe og man kunde sitte op og bli med dama eller arrangere sig som best det passet. Enkelt system - .

Det var en kolossal forskjell å komme til T. fra småbyene vi passerte ute i landet. Men så har de også brukt uforholdsmessig meget av statsinntektene til å fiffe op hovedstaden. Det er den "nye" hersker, skjønt han nu vel har stått ved roret i minst 10 år, som har satt igang dette, og som overhodet må tilskrives æren for de fremskritt landet har gjort; og en får si det er på rask marsj fremover.

Han heter Reza Khan (khan uttales med strypelyd, slik som det tyske machen) eller Reza Shah, og kalles ofte Shah-in-Shah, hvilket er utlagt Kongenes Konge. Han er ikke fystelig, men var officer engang i tsar-russisk tjeneste, og gjorde statskupp engang rundt 1930 og fordrev og avsatte den degenererte hersker av blodet som for det meste levde i Paris og brukte op statsinntektene mens landet forfalt. Det er en overordentlig kraftig personlighet, og hans makt skal være uinnskrenket; han har et råd av forskjellige ministre som han avsetter og innsetter efter forgodtbefinnende, således var finansministeren nettop avsatt da, han bodde i sommerhuset sitt oppe i landsbyen "vår" og var vår nærmeste nabo.

Shahen har en sønn som forresten for noen år siden (3-4) blev gift med den 16-årige egyptiske prinsesse Tawzek (søster av Kong Farouk), uten at de tidligere hadde sett hverandre. Innviende sier at kronprinsen nok ikke har sin fars styrke.

Landets vesentligste inntekt er oljen som de selger til engelskmennene (Anglo-Iranian Oil co.), og som føres i rør ned til utskibningshavner i Den Persiske Gulf. Ellers er de økonomisk nokså avhengig av Sovjet-Russland visstnok, med hvem de har felles grense i nord. Men forholdet til Sovj. er ikke godt, for d. 1. mai kom alskens projektiler flyende over nordgrensen mot de persiske grenseposter, hørte vi av et øievidne; man får ta alt i beste mening og betrakte det som utslag av spøkefullt 1. mai-humør, men provokasjoner er der stadig.

Utlendinger forøvrig var ikke særlig populære, de liker ikke å måtte ha dem der og sparkes dem ut såsnart de har lært nok til å kunne overta selv. Slik som med en del svenske officerer og flyvere som organiserte deres flyvevåben o.a. og lærte dem å fly og startet flyveskole.

Det som nu er der av utlendinger er legasjonene hvorav særlig den tyske var rikholdig (ca. 300 funksj.) og drev intens virksomhet, og endel ingeniører o.a. i ingeniørfirmaene Kampsax (av Kampman og Saxild, dansk) og Sentab (Svenska Entreprenör a.b.), som bygger jernbaner, demninger, telgr. Linjer, hus o.s.v. o.s.v.; norske, svenske og danske ingeniører, hvis selvfølgelige møtested er Club Irano-Scandinavie. Ing. Bryhn var forresten ansatt i Ministère des Finances, konstruksjonsdepartementet.

Tyskerne er helt frosset ut nu; ingen andre utlendinger snakker med dem.

Vi syntes det var billig å leve der, men det var ikke alle av de fastboende enig i. Pengene heter

1 Toman = 10 Rials

1 Rial = 20 Chahi

og kursen var omtrent 1\$ = 4 Tomaner, d.v.s 1 Toman cirka lik 1 norsk krone.

III Seddel

Tekst: Dette er 5 Rials): ½ Toman. Det omvendte hjerte er tallet 5 på arabisk. Reza Khan ser morsk ut. De må det, dernede.

En kjøretur i hestedrosje kostet 3 rials (30 øre), et par "giver" fra 3 til 8 tomaner, en dokumentmappe i godt lær 5 Tom. o.s.v. Som regel kunde man gå ut fra at de løi prisen op til det dobbelte såsnart der viste sig en utlending; kunde man derfor greie å prutte prisen ned til det halve, kunde man gå ut fra at handelen var noenlunde rettfærdig.

Det var bare så synd at vi hadde så lite penger i den tiden. Alle de dollars vi ventet oss var det umulig å få, av forskjellige grunner som jeg ikke husker, og det samme kan det være. Det meste vi fikk å rutte med var en 5-Tomaner med dagers mellomrum. Det forstrakk jo ingenting for der var så fordømt mange pene ting å kjøpe. Sølv og sølvting var latterlig billig, og arbeidet med det lot overhodet ikke til å bli betalt. Således solgtes sølvvarene efter vekt enten de var meget eller lite graverte. Jeg stod f.eks. i en sølvsmed butikk og så en mann gravere ut et fat, cirkelrundt og omtrent så stort som et tønnelokk; i løpet av et 10 min. tid hadde han gravert ut det som kunde dekkes av en to-øring. Å lage det fatet ferdig vilde ta flere måneder – og så slenges det på vekten. Der var forskjellige slags hovedmønstre opkalt efter de byene hvor mønstret kommer fra, således Esfahan, Persepolis -. En type cigarettetui f.eks. var utgravert i transparent, og holdt op mot lyset var det som spindelvev å

se. Umulig å bruke som etui fordi tobakken vilde drysse ut, men en vidunderlig vakker gjenstand. Og det samme var tilfellet med alt av sølv. En høit opdrevet kunst.

III. Foto

Tekst: Utgravninger, antagelig fra Persepolis. De ørkentørre omgivelser er typisk for store deler av Iran.

Antikviteter kunde man også få, ekte og falske. Jeg kom over en gammel dolk med ciselert håndtak, håndgjort vakkert arbeide som jeg sikret mig. 8 Tomaner, hvad er det? En samler vil med glede betale et eller to hundre kroner for den -.

Slik kunde vi gå og se på alle disse nydelige tingene ute av satnd til å kjøpe, eller bare småting. Det var forresten forbudt å utføre større gjenstander av sølv eller andre edle metaller.

Noe som jeg kjøpte og sendte hjem var små pakker med thé, såpe, ris, sukker, sjokolade o.s.v. Jeg sendte hjem 5 av dem og opgav Bryhn som avsender, og håper inderlig at det kommer de rette i hende -.

Jeg sendte noen brever også nemlig til Lindberghs, hjem og til Dittan, og til Silfver m. passfoto fra Baghdad. Det kom ikke noe fra henne der oppe heller, skjønt vi var der vel 1 uke. Rart at det tar så lang tid i censur og transport. Jeg følte det som et stort savn hele tiden ikke å kunne få noe fra henne, skjønt jeg var sikker på at hun hadde skrevet til en eller annen adresse, iallfall Bombay, og jeg så frem dit.

Ellers gikk de par dagene jeg var der oppe riktig hjemlig og hyggelig. Thorsen reiste som den første av oss efter 4 dager, og Lundevall og jeg blev igjen, foreløpig. De hadde et ektepar som tjenere, foruten en som kom og stelte haven. Mannen het Håvakim og var armenier, og konen het Hannom. Det heter alle kvinner da ordet rett og slett betyr kvinne, så hun hadde nok et døpenavn også. Mann heter adam. Andre persiske ord er: Negada = stopp. Daste rast = til høire, daste tjap = tilvenstre, rast = rett frem, khaib khobe = meget bra (m. godt) særlig det siste blev brukt meget og hadde forskjellige betydninger, såsom: utmerket, javel, takk, det er nok o.s.v. Persisk hørtes vildt ut for oss, men Bryhns hadde da greid å lære det nødvendige. Sikeri hast? = fins det noe sukker? f.eks.

Da også Lundevall reiste, fant jeg det riktigst å flytte ned i Gen.konsulatet, spise gjorde vi i klubben. Der var også radio og aviser og folk å snakke med, så det var samlingsstedet.

Jeg hadde ventet å treffe Elisaberth Bøckman nu gift med ingeniør Schive-Nielsen der, men de var ute "på linjen" d.v.s. de lå i felten på arbeidsstedet. Av andre hørte jeg forresten at han hadde nektet å reise hjem da krigen kom til Norge (løitnant) og blev betraktet som landsforreder av den grunn. Det var også tilfelle med Frode Halle, som tjenestgjorde som løitn. ved befalsskolen i 1933 da jeg var aspirant. Han skiltes i uvennskap fra Bryhns som han var omgangsvenn av, og reiste hjem til Norge for å se på sakene selv. Og det må han så gjerne, om han tror det hjelper.

Som sagt skjedde avreisen fra Teh. i grupper og den første reiste allerede d. 27. mai og bestod av: Hilland (leder), Thorsen, Thue, Jacobsen, T. Johansen og Torp.

Vi så ikke mer til dem, da de fikk skibsløilighet før oss og hadde allerede forlatt Bombay før vi kom dit.

Den neste gruppe drog d. 29. og bestod av: Hafner (leder), Normann, Lundevall, Kristiansen, K. Johansen og Stensrud.

Disse møtte vi igjen i Bombay.

Resterende var da 15 mann som drog den 1. juni.

Alt dette av hensyn til innkvarteringsvanskelighetene før skib kunde skaffes.

Vi traff jo stadig nye mennesker der, og alle var jævli hyggelige. Således pratet vi med mange borte i legasjonens svømmebasseng, og var en dag til lunch hos en engelskmann (glemt navnet) som er noe av det tørreste og meste engelske jeg har sett, og en annen dag til eftermiddagsdrink hos d. engelske konsul mr. Cook, og de lot da allesammen til å synes at det var hyggelig å treffe oss.

En aften på Astoria hvor vi ofte var, kom et par av oss sammen med en russisk ingeniør som fortalte om skytingen på grensen bl.a. Han var xxxxxx tyskhatet og snakket fritt og ugenert om disse ting. Jeg nevnte at han jo ikke kjente oss og ikke kunde vite hvad vi kunde foreta oss etterpå, hvortil han svarte at han var likeglad, "ich pfeiffe in Stalin" også! Ja, det var frimodig kar.

Det var hust da slagskibet "Bismarck" var senket, og han feiret det ved å vinke orkestret ned og få dem til å spille Chopin's sørgemarsj i krets rundt bordet vårt, mens alle mennesker så forbauset på. Jo, det var russisk påfunn og situasjon!

Av andre entertainments kan nevnes at vi var naturligvis på kino, og så Deanna Durbin i et stykke som jeg uheldigvis hadde sett før. Det var friluftskino, og man kunde fritt røke f.eks., under nattehimlen. Til forskjell fra den baghdadske kjørte de her en oversatt redegjørelse for de kommende begivenheter i filmen foran hver avdeling. Sproget i filmen var engelsk (ell. amerikansk).

III. Kinobillett

Tekst: Kinobillett fra Teheran. Også her betyr stempelmerkene avgift til staten. Arabisk skrift er meget formvakker.

Piker manglet jo heller ikke på programmet, for noen. Jeg husker en liten raring som jeg støtte på allerede første morgen; hun kunde litt engelsk, skolepike, 16 år, og jeg kom i prat med henne. Det gikk jo raskt i glemmeboken, og jeg så henne bare et par ganger i forbifarten til og fra klubben og vekslet en hilsen. Men så fikk hun greie på at vi skulde reise og vilde treffe mig. Det var en liten mørk, buttet ting, ganske søt, og så latterlig redd for å bli sett sammen med mig; men nettop derfor turde hun bare gå i hovedgaten forat alle skulde se at det ikke var noe galt. For små piker må ikke snakke med fremmede nemlig, og persere skal helst ikke ha noe med européere å gjøre, det regnes visst for en slags forrederi (dog ikke så ille som med våre norske piker overfor tyskerne). Hun der var armenier og het Arpik til fornavn og noe usannsynlig kaudervelsk etterpå, men det gjelder det samme om enn kanskje i ennu sterkere grad.

Men hun fulgte da med et stykke opover til konsulatet, og da måtte vi gå en ikke opplyst gate, men der fikk hun plutselig den store hysteriske skjelven, heiv sig op og kysset mig og var nærmest tussete, fortalte at hun elsket mig o.s.v. i sydlandsk stil. Ja, den kjærligheta er rar, og hun stakkar liten var mer sinnsforvirret enn noen jeg har truffet. Dermed løp hun, antagelig ifølge opskriften. Men hun vilde se mig neste morgen, sa hun, og jeg sa vi passerte kl. 9, istf. å si kl. 7 som var det riktige, for jeg vilde naturligvis ikke ha noe tøis i andres påsyn. Så kl. 9 stod hun vel i døren sin, mens vi var langt på vei allerede, og gjorde sine refleksjoner over troløse og løgnaktige européere som bare holder leven med små armenierpiker. Jaja, c'est la la vie!

Odd og Stina giftet sig den 31. mai, pinseaften, i hvert fall var det planen, og jeg vet jo fremdeles ikke mere om dem. Så jeg sendte et telegram med ett ord: Gratulerer, noe mer forbød min slunkne kasse. Det kom vel neppe frem den dagen, har jeg tenkt på etterpå, men never mind, det var jo samtidig også et livstegn fra mig.

III. Telegram

Tekst: Kvitting for bryllupstelegrammet til Stina og Odd. 66.90 er prisen i Rials. 6 ord. Det er 2 slags alfabet trykt her.

Videre fra Teheran.

1. juni, søndag, 1. pinsedag:

Så var det oss resterende 15's tur til å dra, og om morgenen kl. 8 så precis som det overhodet går an, gled toget ut fra stasjonen. Vi hadde celebret opmøte også, for den britiske militærattaché oberst – var møtt op for å ta farvel. De periske jernbaner er gode og kjent for sin precisjon. Dette var kanskje ikke kjent nok for vår hollandske venn som kom for sent, efter foregående natts rangel. De 15 som reiste var altså Ebbesen, jeg, Labbe, Schultz, Frøystad, Winum, Bergan, Bach, Rinde, Thingulstad, Askvig, Moestue, Sættem, Allan, Hagen; dessuten fulgte konsul Lærum i forretninger.

II kl. var bra, men det blev allikevel trangt for et døgns reise bare å sitte og sitte; jeg fikk dog sove utstrakt om natten allikevel.

Med toget fulgte endel iranske officerer; de var stramme nok i sine skreddersydde, men da vi utpå eftermiddagen kom ned i lavere og hete strøk, tok de av sig jakke og bukse og satt i tykk underbukse og var ikke fullt så

stramme lenger. Det gikk an, men da noen av våre blottet overkroppen, protesterte de ved å gå ut av kupéen; det var dog civile som gikk ut. Og da jeg ved en landsbystasjon lenet min nakne overkropp ut av vinduet var det ikke måte på peking og fnising fra de mannlige og forskrekket nysgjerrighet fra de kvannelige innfødte. De var nok overhodet ikke vant med européere efter den sammenstimling og måping som fulgte Bach og Rindes avstigning, se for øvrig foto desangående.

III. Foto

Tekst: Fra en stasjon oppe i fjellene. Lange skygger i eftermiddagssolen. Klededrakten har ikke forandret sig meget siden Darius' dager. Legg merke til kvinnenes lange bukser. Rinde underhandler. 1/6 – 41.

Ahwaz

Banen gikk gjennom forskjellige slagslandskaper, fra knastørre ørken- og stenstrøk til frodige daler og fjellstrøk. Noen steder var utvist ingeniørkunst som nok kunde måle sig med Taurusexpressens såvidt jeg kunde skjønne, og dette var norske ingeniørers verk. På grunn av stor høideforskjell var temperatursvingningen tilsvarende, og over høidestrøkene om natten frøs jeg.

2. juni. H.K.H. Kronprins Olav. Stedet vi foreløpig skulde til het Ahwaz (utt. som tysk Achwaz med stemt s). Like utenfor byen så vi da toget trillet inn litt av det iranske flyvevåben, men bare litt. Der stod en liten hangar med bølgeblikktag og 1 fly utenfor og 1 iferd med å lette. De så ut til å være Gloster Gladiatorjagere. Ellers har de også 1 eller kanskje 2 Spitfire som de ikke får til å gå av en eller annen grunn. Der fulgte med et par flyvere på toget også, i sine lysegrå hotellbæreruniformer, noe av det minst militære og det mest usmarte flyverantrekk jeg har sett.

Vi blev møtt på stasjonen av Hindsverk, ingeniør som jeg hadde truffet hos Bryhns, og som jeg forøvrig svakt husker fra Trondhjem. Bredt trønderisk. Jeg fikk bo hos ham sammen med 4 andre, mens resten dels tok inn i oljeselskapets "resthouse", og dels straks dro videre til Khorramshahr.

Dette Ahwaz er det absolutt hotteste jeg har oplevet, men det gikk det og når en bare gjorde sig fortrolig med tanken om at det var uundgåelig. Hindsverk hadde et hus i "Jernbanebyen" for sig selv som teknisk chef for banen og trafikken, og det beste ved det var isskapet; vi lærte å kjenne husets indre ganske godt, for ut gikk vi nødig midt på dagen.

III. Foto

Tekst: Utenfor Hindsverks bungalow i ca. 50° C. Det er undertegnede + konsul Lærum som kryper sammen litt kanskje fordi han fryser, og Allan, også kalt Seksuallan. Vi flyktet hurtigst inn etterpå, og bort til isskapet.

Byen er opstått som handelscentrum og som formidlingssted for trafikk fra land til sjø, idet dette er det høieste punkt i elven som skib kan gå op til. Elven Karum skar byen over i to, og disse to var forbunnet ved en ganske svær og flott spennbro. Elven ga litt kjølighet om kvelden, og da lå de innfødte i skyggen under broen og langs vannkanten og bare peset.

Den bød ikke på noe av interesse, det eneste var parken hvor folk samlet sig efter mørkets frembrudd og satt og drakk øl og lyttet til uforståelig persisk grammofonsang og så på pikene som drev forbi.

Efter r dager blev 3 mann videresendt til Khorramshahr (Khorr – utt. med strupelyd som khan) deriblandt Labbe, og vi syntes alle det var rart at jeg skulde bli sittende igjen som hadde krav på å komme like fort av gårde som Labbe eller Ebbesen eller noen annen. Imidlertid slik var det nu, vi mennesker er jo ikke alltid i stand til å fatte budene fra oven. –

Den engelske konsul mr. King var en kjekk kar og grei å snakke med. Jeg var flere ganger på kontoret hans som eldste av gruppen. Dertil var vi også hans gjester en aften sammen med Hindsverk, (dog efter at vi først hadde fått hollenderen unna!). Han kom efter fra Teheran med første tog og fikk plass hos Hindsverk som ikke var så begeistret for det. Konsulen ba oss holde et øie med ham da han ikke virket helt tillitvekkende på ham, og forsåvidt ikke på oss heller, da han hadde uttalt at han ikke hadde lyst til å bli soldat for sitt land og heller ikke vilde tilbake til Holland og virke som anti-5.kollonist; videre uttalte han at han tvilte på de alliertes seir og at tysk seir ikke vilde være verre enn alliert seir. Så konsulen og vi andre hadde full grunn til ikke å være særlig begeistret for ham. Han blev da også på en behendig måte overflyttet til "resthouse".

Ellers var vi også en kveld i den engelske klubben som gjester, men belegget der var engelskmenn som etter decennier hernede var blitt litt bløte og gjorde mest klovne-ablegøier til grammofonmusikk, men ellers snilde og greie mennesker; ingeniører og funksjonærer ved oljen.

Det innendørske dyreliv var rikheldig og heldigvis ikke så fært plagsomt, det eneste måtte da være sandfluene. Det var små næsten usynlige fluer fordi kroppen var omtrent gjennemsiktig, og de krøp igjennom nettingen foran vinduene og plaget oss fært om kvelden og natten så vi ofte måtte ta lakenet helt over hodet, hvilket ikke skulde hjelpe på varmen. Viften i taket gikk for fullt og kastet varme gufs ned på oss. Nei, isskapet var tingen. – Ellers var vi også velsignet med bitte små maur som gikk i fort prosesjon til og fra dropsesken min, og drakk sig fulle på likør i glassene. Trakk man en våt likørstripe på bordet, dannet det sig straks to linjer som sporte den op og derpå marsjerte tilbake i ikke fullt så rett linje. Rene underholdningen i de dagene. Videre hadde huset de største kakerlakker jeg har sett, en femøring vilde ikke alltid kunne dekke dem, og hvorfor skulde man også dekke kakerlakker med femøringer? I Persia? Men de gjorde oss aldri noe, tvertimot var de bare sportslig underholdning når vi forsøkte å drepe dem, og de forsøkte å undfly; de pilte jævvelig fort.

8. juni, søndag. Opholdet i Ahwaz varte i 6 dager, og så slo forløsningsen time også for oss. I 2 biler kunde vi 6: jeg, Frøystad, Bergan, Hagen, Allan, Mostue, starte kl. ½ 7 om morgenen utstyrt med lerkrukke med vann, kart og gode råd, til stor antagelig lettelse for persertjeneren Matheus, den skitne xxxxxxx som herefter slapp å servere stor middag kl. 23-24 om kvelden m. masse vodka og øl, og syvsovende dovendrog den derpå følgende dag.

Banen går merkelig nok ikke til Abadan som er en stor oljeutskibningshavn, men til et annet sted hvis betydning jeg ikke kjenner. Derfor måtte vi ta bil, og ferden går vesentlig gjennom ørken eller ørkenlignende strøk. De første par morgentimer var friske, og vi kostet raskt unda, men så begynte småtroulet. Først skulde chaufførene ha thé da vi var halvveis, i Dorquain (utt. Dårkhain), så skulde motorene ha vann ved et par steder, da benyttet vi forresten anledningen til å forevige en flott liten kjeltring av en gjetergutt, samt en kamelkaravane som kom majestetisk spankulerende forbi med en ”salaam”-hilsende slusk på toppen og en ditto på et esel mens bena hans nesten slepte på jorden, og han selv plassert oppå bakhjulene på eslet for at ryggen på det ikke skulde knekke, der det ja-nikkende vaklet av gårde. Det var et par kvinner der også, som gikk og spannt garn på en håndtein så det ut til, unge tilsynelatende fikse saker med svart hår og dypsvarte glimtende øine, men det var ikke mulig å komme dem på skuddhold. Dårlige erfaringer kanskje - .

III. Foto

Tekst: Ørkengutt i ørkenstrøkene i Syd-Persia. Godt kledd som beskyttelse mot varmen. Det i bakgrunnen er et pikebarn.

III. Foto

Verdens mest hovne dyr. ”Salaam” sa vi til Hassan på toppen, ”salaam maleikom” sa han. Det betyr ”goddag så meget”, omtrent.

III. Kart

Varmen steg, og det gikk hardt på vannflasken, og vi måtte begynne å holde igjen for eventuelle hendelser. Og det viste sig at det var riktig, for et stykke syd for Dorquain blev vi stående fast. Avstanden vi skulde kjøre var omtrent 80 miles): 12-13 norske mil. Efter ca. 55 miles, hvorav de siste 30 hadde gått vekselvis på den ene eller annen side av oljeledningen eftersom veien var god til, og over jernplateklaprende broer når vi krysset ledningen, blev veien dårlig, og mens chaufføren krysset litt for å finne hårdest grunn, stod vi plutselig fast i sleipt mudder.

Elven går ikke så langt fra ”veien” på dette punkt, og de ligger omtrent på samme nivå, så enten flyter elven av og til utover, eller fuktigheten trekker sig gjennom sandet og danner farlige feller for den uheldige bilist. Det var ikke så godt å se heller, for solen tørker det aller øverste laget som får samme tone som grunnen ellers.

Der stod vi og bakset, mens hjulene surret hjelpeløst rundt så det skvatt. Vi var kommet på feil side av ledningen, og i det fjerne kunde vi se biler som passerte på riktig vei. Den andre idioten av en chauffør var ikke bedre enn at han kjørte uti et annet sted til tross for at han så vi stod og bakset.

Vel, det var ikke annet å gjøre enn å stige ut og begynne å bære tørre sand- og jordbeter og legge i rennen under hjulene og forsøke å rygge op, men da heller ikke det hjalp, måtte vi til med snekjetting, og mens hjulene surret rasende så det luktet svidd gummi, fikk vi endelig smårykket bilen op av hullet. Da stod der en blå varmedis rundt hele bilen og radiatoren kokte og freste så vi trodde den skulde ryke i luften. Så måtte vi undsette

kameratbilen, og efter ¾ à 1 times forsinkelse kunde vi snu og kjøre tilbake til nærmeste "oljebro" og komme inn på rett vei.

III. Foto

Tekst: Hagen og jeg bakser med bilen mens Bergan knipser. Ute i retning av uendeligheten sees den andre bilen vår i samme knipa.

III. Foto

Tekst: På fast grunn igjen. Snekjettinger i ørkenen er et noe uvant syn; det er forsåvidt ørken også.

Hele turen gikk gjennom snau-flat ørken uten vegetasjon eller bare med noen sparsomme tørre tuster hvor noen sauer gikk og gresset under opsyn av en gjetergutt eller -pike, kilometerlangt fra nærmeste jord- og stråhytte.

Denne uendeligheten av vannflatt landskap ga en forestilling om at det tok en viss tid for perserkongene å samle en hær til et felttog eller for å demme op mot et fiendtlig innbrudd. Så visst ingen "Blitzkrieg". –

Men det snodigste var nu å se en perser gå og slepe på snekjettinger i ørkenen!

Khorramshahr

Lenger nede i retning av Abadan blev bilene tatt på en ferje over en elv, og så gikk resten av veien til Khorramshahr raskt unda i hetedirrende knastørt støvet landskap. Forresten "landskap" er et altfor godt ord.

Til K. kom vi da kl. 12 og blev ferjet over elven i smale elvebåter, og fikk så kvartér i det derværende "resthouse" som også er oljeselskapets.

K. het tidligere Mohammera og er knutepunkt for elvetrafikk langs Karun-elven (som kommer fra nord og går gjennom Ahwaz) og Tigris og Eufkrat som har felles løp hernede, og det heter Shatt al Arab. Det er et engelsk vicekonsulat der, som vi var blitt henvist til. Ellers er det intet annet å si om Khorramshahr enn at selv om det ligger i en av jordens hotteste avkroker, så virket det dog forfriskende sammenlignet med Ahwaz.

Vi hadde ventet å treffe noen av våre kamerater her, men de var reist til Basrah samme morgen og bare efterlatt navnene sine i øl-listen, men der stod de også endel ganger, dertil hadde de også efterlatt hos tjenerskapet endel uvilje mot nordmenn, hvad vi tydelig merket fra første øieblikk. Jeg tror ikke nettop de har opført sig usympatisk, det skyldes vel heller den ting at gutta våre var blakk og blev betalt for av oljeselskapet (utlegg) og ikke kunde gi noen drikkpengen, og derfor blev betraktet som simplere vare av tjenerskapet. Spørr så om i hvilke lag av folket snobberiet sitter!

I K. traff vi forresten igjen m. Punnett og frue som hadde reist med samme tog som oss fra Teheran og opholdt sig i Ahwaz næsten like lenge. De bodde nu hos viceconsul mr. Davbeny, og skulde videre til Bombay slik som oss.

Ute fra verden meldtes at krigen i Irak var slutt, og at våbenstillstandsbetingelsene skulde være så omtrent de samme som de forhold som hersket før krigen. Det var nu et par dager siden, og dette hadde frigjort endel engelske styrker som var marsjert inn i Syria mot de tyske og de franske Vichy-styrker der.

Oprørsføreren Rashid Ali var stukket av og kom til Teheran mens vi var der, med endel av sine nærmeste følgesvenner. De gikk rundt i gatene i Teheran i flærrete og skitne uniformer og brasket sig.

Det er ikke blitt noe av den bebudede avkortning av detaljene, ser jeg.

9. juni. Opholdet i K. som varte innpå 2 døgn, blev formildet av badet i bassenget, og formørket av tjenerskapets underlige holdning. I samme basseng hadde forresten vår forgjenger Torp (se på ham på fotoet hvor han holder flagget, så skjønner man resten) slått verden med forbauselse, da han efter å ha stuft fra øverste tårn og gått i bånn hvor han slo høl i hue og brakk alle fortenner, egenhendig stod op, kledte på sig og nektet å gå til doktor. Enhver annen vilde ha tatt kula av det.

Men han er jo vant til å ta imot harde knubs -.

Og så var det tjenerne. Jeg spurte en gang etter servietter, napkins, men en av dem, en lang svart halvkniger med skjelende øine og småkruset hår med fasong som en bantunegers, svarte at de ikke hadde. Hvortil jeg svarte at de øvrige gjester, de engelske, fikk; hvortil han svarte at de ikke hadde for oss. Den var litt for drøi, og Moestue svarte med: "What do you mean, you fool?" Men da gikk fyren op i diskant av vrede og svarte en lang lekse på blandet iraksk og engelsk som konkluderte med at eftersom han var en iraker kunde han ikke være fool. "I am an Irak man, sir, you cannot call me a fool, I am an Irak man, no fool". Til svaret: "Yes, you are" hadde han ikke flere argumenter, annet enn øinene, som vi var glad for ikke var bevebnet. – Men gud så fornærmet. Napkins blev det ikke. Forøvrig reiste vi dagen efter.

10. juni. Engelskmennene besatte Beyrut i går.

Der var noe trouble med vår iranske opholdstillatelse som var utløpet, slik at vi enten måtte betale en bot eller vandre i arresten. Det skulde jo være konsulen i Ahwaz mr. King's sak å ha ordnet, nu måtte det ordnes av vicekonsulen henede, og heldigvis gikk det uten forsinkelse for oss.

Vi kunde så bestige vicekonsulatets motorbåt, en stor pen en, sammen med mr. Punnett og frue, f. comtesse Szerenyi så vi av kuffertene hennes (og de var mange) med innpresset gullkrone med 9 spir på, så vi var ialt 8, og kl. 9 tøffet vi opover elven mot Basrah, etter en høist overfladisk tollundersøkelse.

Grensen følger elven opover der slik at venstre (søndre) elvebredd er Irak, høire (nordre) er iran, inntil den skjærer rett mot nord (grensen altså), og elven er fra det punkt iraksk område. Her skulde vi møte motorbåten fra konsulatet i Basrah, og vi fortøiet ved elvebredden og la oss til å vente.

Basrah

Det blev både vel og lenge, og vi skjønnte det var noe galt, og ved lughtid kom der en båt efter oss fra Khorr. og fortalte at møtende båt hadde fått motorskade og vilde bli noe forsinket. Den hadde med en populær matkasse til oss, v.konsulen hadde nok hatt tanke for varmen og tørsten så det ut til.

Det lettet på humøret, og vi var istand til både å spille bridge og terninger inntil reisen kunde fortsettes i en motorbarkasse sendt ned av navy'en i Basrah.

Mens vi tøffet opover, møtte vi en diger liner på tur ut elven, og jaggu stod ikke de 12 gutta våre ved rekken og ropte og vinket til oss. (De 3 som manglet på 15, var Ebbesen, Bach og Rinde, som forlengst var reist til Basrah Aerodrome og ventet på leilighetsskyss med fly; og siden har vi ikke sett dem, for de forlot Bombay før vi kom dit. Og det var Ebbesens overholdelse av sitt ord om at Bach og Rinde skulde være de siste på listen til å forlate Bombay). – Vel, der gikk altså båten som vi skulde hatt, og noe spendt på hvad resultatet kunde bli for oss, entret vi konsulatet i Basrah ca. kl. 16 ½, og blev heldigvis straks fraktet videre og om bord i S/S "Rohna" som også lå klar til avgang,

Der i Basrah lå for øieblikket ialt 7 store troppetransportskib som hadde bragt tropper fra India til Irak, samt store deler materiell, det var ganske flittig virksomhet på havnen med mange slags soldater, engelskmenn, gurkha's, sikh's m.m. som vi ikke kunde avgjøre hjemmehørenheten av.

Ombord fikk jeg snappet mig en enelugar, (alltid heldig slik), og vi blev innkvartert på 1. plass i det næsten tomme skibet.

Så var vi altså tilbake i Irak igjen, men med adskillig lysere utsikter enn sist. Jeg hadde en følelse av å være S. nærmere også, men hvad hjalp det-. Hun har omtrent ikke vært ute av tankene siden jeg forlot henne.

11. juni, og 12, 13, 14 og 15.

"Rohna" hadde foruten oss 8 fra motorbåten 1 admiral, 1 air commodore, 1 pensjonert major og 1 privatmann til passasjer, så plass var der nok av.

Admiralen var konvoichef under turen til Basrah, air commodoren hadde hatt komm. over R.A.F. i Irak under krigen og hadde altså sendt op de flyene vi så, og den civile hadde vært en av de innesperrede i den amerikanske ambassade og hadde stukket av en kveld på en flåte nedover Tigris for å spre flyveblader ell. lign., men var blitt knepet av irakerne og puttet i et skummelt baghdadsk fengsel; han kan være glad han fikk beholde livet, han. Siden blev han undsatt av eng.mennene og var ennu noe blek efter innesperringen.

Det var alle, og de var bra.

Dagene om bord var merkelige. For å finne på noe å gjøre begynte jeg å skrive denne dagboken, slik som det står nevnt i forordet.

Dager og netter var nokså varme, en lummer, fuktig varme, så man næsten alltid gikk klam på kroppen.

Nettene var søkk mørke så man måtte rope varsko for å ferdes på dekket, men månen senere på kvelden hjalp på det. Vi gikk under mørklegging og hadde ikke lov å røke på dekk f.eks.

III. Foto

Tekst: Livbelteinstruksjon; vi måtte alltid bære det og solhjelm med oss på dekk. Vi ser Frøystad og vår civile engelskmann fra Baghdad.

Av dyreliv i sjøen så jeg for første gang flyvefisk. De der oppe i den Persiske Golf og Gulf of Oman var omtrent 1 ½ decimeter lange og spratt som glinsende sølvpiler op av vannet. Enten fløi de helt på farten, eller de lå med halespolen som en liten propeller i vannflaten og fløi bortover. De flyter bare på farten og kan ikke slå med vingene; de er jo også bare er par overutviklede finner.

En dag så vi en haifinne skjære sjøene og følge oss lange stykker, som i boken til Judas Lie: "En hai følger båten".

Det mørknet ikke så fort som jeg hadde trodd det vilde gjøre hervede. Skumringen strakte sig ialfall over en ½ times tid, og når det var blitt passe mørst, trer morilden tydelig frem som små intenst lysende kuler langs skibssiden eller på litt avstand lyste den sjøene op med en spøkelsesaktig fosforgrønn farve når de brøt.

Vi godtet oss jævli over de andre gutta som vi hørte skulde til Karachi, hvorfra de måtte ta jernbane til Bombay hvor de vilde ankomme etter oss. Det viste sig ikke å være tilfelle, men vi kom allikevel før dem til bestemmelsesstedet og nød den skadefro fornøielse av det.

Ellers hadde vi bursda ombord da gutten Moestue fylte 21 år; for anledningen dukket lille mrs. Punnett frem fra avsondretheten, hun tålte ikke meget sjø, stakkar; vi stampet jo litt i dønningene.

Regnet som skulde hølje ned i disse strøk på denne tiden, så vi ikke noe til, hvilket nok var en undtagelse, men sydostmonsunen var seig, det hjalp forresten på temperaturen.

På grunn av at vi gikk solen imøte, blev døgnet kortet av med ½ t. hvert døgn, og det tok de naturligvis om morgenen, svina, så klokken var alltid ½ t. mere enn min egen når jeg blev vekket med té og frukt. Kultent gjort!

Bombay

16. juni, mandag.

III. 3 x foto fra Bombay

Så endelig tøffet vi inn til Bombay om morgenen, vår reises foreløbige mål, stedet hvor vi skulde forsynes med nye penger, og en lekker liner over Stillehavet. Å, nei, det blev litt annerledes, men all right for det.

Ute fra sjøen så Bombay ganske flott ut med en imponerende "seafont" av høie moderne bygninger ofte med parker imellem.

Den så ikke verst ut inne på land heller med moderne kaianlegg; gater i havnen omtrent som i enhver europeisk storby. Vi blev møtt av en engelsk sersjant med lastebil istedenfor av vår egen konsul, og han hadde til opgave å ta oss med til en engelsk militærleir i utkanten av byen. Vi syntes det hørtes litt rart ut og ikke videre populært, men der var jo ikke annet å gjøre.

Vår første opplevelse på land i B. var en bilkollisjon. Vår chauffør skulde presse sig frem foran en lastebil som gikk i samme retning som oss, for å styre unda en motkommende trikk. Det klarte han ikke tidsnok, og for å undgå kollisjon med trikken og en lyktestolpe svinget han for tidlig inn, slik at den andre bilen tørnet rett i siden

på oss. Vi stoppet, og dermed trillet den andre for annen gang inn på oss, denne gang rett bakfra så vi gjorde et kraftig jump frem; da hadde den andre først sneiet en kjerre med okse foran så den blev lettet i været og hang og sprellet før den dumpet ned på gaten igjen; her kom den løs og ruslet stille og forsagt frem foran vår bil og snuste på den som for riktig å bli kjent med fredsbryteren. Men den tok sig ikke noe større nær av hendelsen, ialfall ikke så meget som kjerreeieren hvis kålhoder og andre grønnsaker lå strødd utover på gaten. Han måtte frem og hente oksene sin og lede den med milde håndspåleggelse tilbake til jobben. For okser er hellige i India, og man kan ikke slå dem. Ikke kjøre på dem heller.

Noen skade var ikke gjort for noen, og vi kunde snart fortsette.

Og for å være svinaktig morsom, kan man kanskje si at vår Bombayiske entré var noe bombastisk (åh -).

III. Tollpapir

Forut for dette hadde imidlertid gått en tollvisitasjon. All trafikk til og fra havneområdet passerer en port ("gate") hvor der samtidig tas toll- og valutakontroll. Vår sergeant loset oss dit og stod oss bi. Tollkontrolløren (en indier) var tjenestlig bøs overfor oss til å begynne med, og jeg er kommet til at det var fordi vi antagelig ikke så noe særlig imponerende ut, kom i lastebil f.eks., og han spurte oss "What class did you travel, deck?"; jeg svarte "1st class", hvilket straks bevirket at han slo an en tone med litt mindre bokstaver, og antagelig har også sergeanten hvisket ham i øret at jeg var officer og på vei til Reinforcement Camp, for etterpå var det bare "sir", og enden på visa blev at de krysset bagasjen av med kritt uten å åpne lokket engang.

Så det er altså det demokratiske engelske system. Jaja, verre for andre enn for oss.

Utenfor i en drosje støtte jeg også på mrs. Punnett som ventet på at mannen skulde gjennomgå prosessen. Jeg hadde allerede sagt farvel ombord, men sa det nu igjen "for the last time", trodde vi. Sot pike, 19 år, nygift med en på 34 som skal i krigen, uffamei.

Og så trillet vi av til vår kollisjon.

III. Foto

Tekst: Bombay-isk trafikk-konstabel. Blå "strupe-knickers" og gul lue. Under marsj bar de paraplyen sammenslått og trukket an som et gevær.

I leiren blev vi skilt; Frøystad og jeg flyttet inn i Officers' quarter and Mess, og gutta i mannskapsbrakke. Han måtte forresten flytte ut da der senere kom en trop med norske off. og sersjanter. De lå i mannskapsbrakka, men spiste i Sergeants' Mess. (serg. altså.)

Gutta fra S/S "Lancashire" (som hadde passert oss oppe i Shatt al Arab) kom om etm., så nu var Baghdadgruppen samlet igjen, med undtagelse av de som først forlot Teheran, de hadde allerede fått båtleilighet, og Ebbesen, Bach, Rinde som også var reist før vi kom (for øvrig med en gamal drittholk, tilpass til dem). Dette med de 3 sistnevnte departure var overmåte upopulært blandt gutta. Særlig at Ebbesen hadde reist fikk mange skyllebøtter til å hagle ned over uskyldige nevø Schultz's hode. Vi trodde først at Ebbesen var stukket med alt som penger het, uten å levne noe til alle dem som hadde tilgode av banken vår, og han blev åpent utskjeldt som svindler og bedrager. Heldigvis (for ham) kunde konsul Ahlsand bevidne at så ikke var tilfelle, men at de reisechecks Ebbesen hadde, av en eller annen grunn ikke kunde honoreres. Men jeg tar alt forbehold angående hvad som er korrekt ved denne fremstilling. Hovedsaken var imidlertid at der ikke var noe penger å få, utover det vi hadde lagt ut til banken. Jeg fikk mitt krav dekket, men alle var ikke så heldige. Godtgjørelse for de forlengede ophold i Istanbul, Baghdad, Teheran o.s.v. o.s.v. var det ingen som fikk, heller ikke lønn og reise penger for fremtidig reise. – Forsåvidt var det en skuffelse å komme dit, og beklagelsene var mange og store.

Men til å dekke de aller nødvendigste behov fikk vi utbetalt noen rupees om uken til lommepenger, foruten at vi fikk ekvipere oss med tropeklær til et beløp av 30 rupees. Konsulen kunde ikke spandere mer, da hans kasse var løpt tom uten mulighet for etterfylling, så han brukte foreløpig av sine egne penger.

Endelig fikk jeg livstegn fra S. som jeg så lenge hadde ventet på, og det skuffet mig ikke. Det var skrevet 9/5 altså mens vi var i Baghdad, og hadde kommet frem til Bombay bare kort tid før oss. Lang tid på veien.

17. juni til og med 23.

Enn ytterligere fikk jeg telegram fra hende. Jeg stod på konsulatets kontor da et telgr.bud kom inn. Clerken spørr om ikke dette er til mig og viser mig konvolutten; så var det jaggu fra hende. Og hvilket telegram! Jeg var næsten tussete en stund.

Det hadde brukt 3 dager underveis. Der stod bl.a. at hun hadde fått mine brev, men det angav jo ikke ved hvilket tidspunkt, så noe var uklart enda.

Der ankom 76 nordmenn til leiren denne dag, og jeg møtte igjen dr. Lian, Otto Rollnes bl.a. av befalet, og flere av de menige fra St.holm; foruten hele den gruppen vi hadde skiltes fra i Ankara. Nu da vi var blitt så mange reiste der sig av sig selv kravet om en ordning hvad norske-gruppen angikk. Labbe og jeg kalte derfor sammen til et møte av alt befal hvor endel foreløbige ting blev ordnet, samt lagt planer for en militær ordning av styrken. Daværende eldste officerer var løytnantene (K.) Bangstad og Berg foran mig og så nedover. Eftersom vi skulde reise, blev eldste befal fenr. Normann med fenr. Hafnor som admis. og næstko. Styrken blev delt i tropper og lag med sersjanter som befal, foruten at egen politistyrke blev etablert osv. osv. Gutta kom således under ledelse allerede fra første stund, og det viste sig nødvendig, for allerede første kvelden blev en mann arrestert av eng.mennene for fyll og satt i arrest.

Jeg slang en tur med Schultz innom Taj Mahal (utt. Tasch) Bombays flotteste hotell (hvor Ebbesen og gutta hadde bodd), og støtte naturligvis på mr. Punnett og frue. Vi måtte le litt, og jeg sa: "Did I say last time, last time?", hvortil hun sa: "Maybe this is, but never say never". Og hvem vet, verden er ikke så stor har det vist sig.

Kvelden blev tilbragt på Green Cabaret og Bar, hvor en farvet dame av ubestemmelig nasjonalitet danset mave- og rumpedans, ganske lekker, og hvor en selv kunde svinge sig, dog ikke vi da vi ikke hadde foreskrevet antrekk. Men det var hyggelig å høre ordentlig musikk og se mennesker igjen.

Bombay var fuktig – het, og vi var alltid klamme av svette, men jeg hadde forestilt mig det verre. Dette var akkurat i regntiden, d.v.s. det skulde ha regnet, men det uteblev, og kjentfolk sa det var helt eksepsjonelt,

Selve leiren lå inne i et distrikt med mange militære kontorer og etablissementer; den var ganske ny, igangsatt bygget da krigen brøt ut, og virker som en opsamlings- eller transitleir for tropper som venter på ordre til forflytning. Hele grunnen den lå på var fylt ut, der hadde bare vært sjø og langgrunne før. For å komme inn og ut av leirområdet som var sperret av militærvakt, fikk vi et spesielt pass som sees her.

III. Militærpass

Ute i byen kunde vi ikke gå hvorsomhelst. Av kartet over Bombay sees at de mørke områder er "Out of Bounds", d.v.s. forbudt område for hvite. Like før vi kom til B. hadde det vært noen uroligheter, og mens vi var der blev en eng. officer og et par soldater drept i de strøkene.

III. Kart over B.

Men de kartlagte strøkene i européisk preget både i bygninger og i trafikk, skjønt trafikken hadde mange østerlandske innslag. Side om side med 2-etasjes engelske busser ruslet høihjulte kjerrer trukket av en eller to okser; svære indiske okser med den karakteristiske pukkelen oppå skuldrene. Mot denne legger de åket, og hårene var ganske avnaget her; det så ikke vondt ut for der hadde dannet sig et hardt trekk av hård hud p.g.a. slitasjen. Disse oksene ruslet meget bedagelig avgårde, men jeg så aldri at de blev slått da de visstnok er hellige, men blev bare drevet frem med tilrop. Busser og trikker og biler måtte ofte stoppe og vente til de hadde ruslet av veien, da de ofte gikk løse omkring i gatene og enda lå på fortauen eller i rendestenen og tygget drøv.

III. Bilde av okse

Tekst: Indisk pukkellokse under åket. Det er så helligheten lyser av dem.

Inderne selv er små av vekst og smale, og følgelig heller ikke særlig sterke fysisk; om bord på "Rohna" f.eks. hadde de 100 innfødte sjøfolk til å gjøre det samme arbeide som 30 hvite, sa telegrafisten. Det var sjelden å se en indier av samme størrelse som en européer, ialfall som en nordeuropéer.

III. Bilde av Victoria

Tekst: Dette stod jeg og så på

III. Bilde av bolighus

Tekst: Romantiske India er på sine steder kjedelig moderne. I et slikt hus bodde Sirereen f.eks. og hennes omgang, foruten i store enevillaer.

III. 4 foto av badende nordmenn

III. Bilde av kvinne m/saree

Tekst: Av forh.vis høi kaste iflg. merket i pannen. Nu brukes ikke kastemerket så meget lenger, og nærmest bare som en skjønnhetsplett. Det legges utenpå v.hj.a. sminke eller annen farve, eller ved påklistrede papirlapper etc. Hennes "saree" er enkel og xxxxxløs sammenlignet med mange andre. De er av de forskjellige fasoner og farver og kan være helt nydelige.

Vi fikk også gleden av å komme i et indisk hjem. Et par av våre engelske Air Force-kolleger spurte om vi vilde være med på en fellesinvitasjon, og vi tok med glede imot. Vi blev først mottatt i en indisk læges hjem, dr. Vakeel av parsee-kasten (utt. parsi). Vi kom til en forfriskning efter lunch, og blev mottatt av ham og hans frue, samt en svigersønn og 3-4 unge damer, alle indere. Mennene var europeisk kleddt, men kvinnene var alle i sin innfødte saree (utt. sari),): en løs kjole drapert lett og ledig rundt kroppen. De var overordentlig vakre, silke og greier med broderier og brokader og hvad det nu heter alt sammen. De bodde oppe på Malabar Hill som er high class strøk i Bombay; derefter blev vi kjørt til Willingdon Club, som er en slags sportsklubb, vesentlig opprettet for å formidle selskapielig omgang mellom hvite og indere; den var bare ca. 1 år gammel, og det var ganske nytt at hvit high class offisielt kunde omgås indere.

Der var det dans til et utmerket orkester, og der var mange nydelige unge piker sammen med både engelske officerer og indere. Et overordentlig stilfullt og kultivert miljø.

De vi var sammen med het: Dr. Vakeel og frue, niecen Nini Jehangir Vakeel, svigersønnen sakfører Vimadalal med hustru Sirereen (utt. Shirin), mrs. Registra, miss Khandalawalle, miss Dadabhay, miss Vfavacha. Harde navn å huske, så jeg skrev dem op efter diktat.

At verden er liten, nok en gang, viste sig ved at Sirereen var venninne av en av Schultzes ungdomssvermerier Randi Lodding, og av Inger eller Ingeborg Gresvik, sportsforretningen, som de hadde truffet på en eller annen skole i Paris. En annen av damene hadde reist hele norskekysten op til Nordkapp og husket mange navner og steder. Pussig treff.

Denne parsee-kasten var forresten ikke indere fra tidenes morgen, men som navnet antyder innvandret fra Persia. De skal også være av jødisk blod hvad nok kan stemme ved å betrakte dem; de har klart å holde sin kaste fri av ytre innblanding og er en av de høieste og mest ansette kaster i India; de bærer således ikke kaste-merke i pannen slik som de lavere kaster gjør. Vi kom utmerket vel overens med dem, særlig var Sirereen en yndig skapning og heller ikke helt uimottagelig for litt flirt, og de ba oss besøke dem igjen, hvilket Labbe og Lian gjorde.

Dette med kastevesenet er et overordentlig innviklet spørsmål, og man må fare svært varlig frem for ikke å støte dem på noe punkt. Således var der 3 mann til å stelle vårt rum og tøy i leiren. Den ene "the bearer" var den egentlige tjener; han stelte og ordnet rummet, bragte thé om morgenen og om eftm. og løp div. ærender osv. Men han i sin kaste var for fin og høitstående til å feie eller vaske gulvet, det måtte "the sweeper" gjøre, og han hadde også med å hente vann i vaskerummet vårt, tømme dobøtten osv. osv. Endelig en tredje kaste var tøyvaskerne som der var en hel hær av der i leiren. De stod ved noen cementkummer som på siden hadde en litt hellende skrålflate, og mot denne skråbenken klasket de tøiet efter å ha svingt det i en stor bue i luften så vannet skvatt langt omkring; for hvert klask utstøtte de en lyd som var individuell: stønn, hvisling, plystring, utrop o.s.v., det var et underlig syn denne regnskur med viftende klæsplagg inni og alskens rare lyder. Efterpå blev tøiet lagt i solen til tørk, og vi fikk det nydelig hvitt og rent igjen, men det må nok slite litt på tøiet. Litt forbausende var den måte de fjernet flekker på, som ikke gikk av med almindelig vask, slik som tilfellet var med Allans badebukse og min underbukse. Han hadde fått sin badebukse tilbake uten at flekkene var fjernet, og sendte den bort igjen med den beskjed at flekkene skulde bort. Vel, da han fikk den igjen, var flekkene riktignok borte, men tøiet også for de hadde simpelthen klippet tøiet vekk. Det samme hendte min underbukse med rustflekke på. Det var naturligvis gjort bare på fanskap, noe annet er ikke mulig; det ulmer under overflaten, og de benytter de anledninger de kan.

Noen fakir har jeg ikke sett, men derimot en slangebesværger. Han var tryllekunstner samtidig og viste en forbløffende ferdighet, bedre enn noe jeg kan huske; men det mest interessante var kobraslangene hans som reiste sig op av kurven og vugget hit og dit med hodet når han spilte på den kulerunde fløiten sin. De hugget

hvesende etter trestykker o.a. som man stakk frem til dem, men gifttennene var nok fjernet. Så fulgte til slutt en kamp mellom en mungo, som er et lite lavbent dyr, minner mest om en grevling, og en kvelerslange ca. 1 ½ m. lang. Slangen hadde ikke stor chance da den ble holdt igjen i halen, og mungoen hugg alltid bare etter hodet som den til slutt knaste mellom tennene; men ennå levde slangen og forsøkte å sno seg rundt mungoen. Blodet fløt fra slangen, og det var værmest ekkelt å se på. Han hadde også noen små vannslanger, uskadelige dyr, ca. ½ m. lange; jeg holdt dem i hånden, men det var allikevel en litt ubehagelig kriblende fornemmelse å kjenne den kalde fisken vri seg i hånden.

En ting jeg la merke til var den blodrøde munnhulen og det blodlignende spyttet som mange av de innfødte hadde. Det kom av at de tygget på et blad så stort som en hånd omtrent og hjerteformet; på dette smurte de et overtrekk som sjokoladesaus i farven, og strødde mange forskjellige slags krydderier, og rullet det så sammen. Det var svært utbredt blandt de lavere lag, og overalt på gatene kunde en se folk som hadde sin levevei av å selge dette. Og overalt kunde en se det griste spyttet.

Formedelst pengemangel fikk jeg ikke med meg noen pene souvenirs fra Bombay. Pengene gikk mest til å ekvipere sig, samt proviantering til den forestående reisen. Å telegrafere var også jævli dyrt, kjære S., men på det spanderer jeg gjerne min siste slant.

III Telegram

Tekst: Kvitteing for telegram til Silfver. Pris 21-0 rupees,) = ca. kr. 16,80 (norske). Til Ankara.

Foruten telgr. til hende sendte jeg også et langt brev Air mail. De siste brevene, fra Teheran og Bombay kunde jeg skrive på norsk, gudskjelov. Sendte med noen fotos også, de fra Baghdad hvor jeg holder talen. Det hadde lyktes meg å få kopiert noen av guttas fotos, og de står nu spredt rundt omkring i disse 2 bøkene, inntil Bombay.

Dessuten skrev jeg til Canada og ba dem eftersende evtl. brev til London. Sendte kort til: Lindberghs, Kirsten, Dittan og Bryhns i Teh.

Før jeg reiste, leverte jeg min diplomatpost til konsulatet for videreforsendelse til Montreal, og fikk konsulens kvitteing for dette. Den står i Bok I, kurécertifikatet. Den skrivelsen vi hadde fått med fra St.holm til konsulatet i Bombay, og som står her, var det ikke spørsmål efter engang.

III. Brev fra Stockholm

Videre er det et par småsouvenirs til.

III. Visittkort Fakhri

Tekst: Herfra kom solbrillene mine.

III. Kinobillett

Tekst: Kino i Bombay 23/6-41. Deanna Durbin her også i "Nice Girl?", propagandafilm for hjelp til England. – Nydelig lokale, aircooled. Pris: 1 rupee og 2 anna = ca. kr. 0,90 (norske)

Gutta våre tedde sig bra i leiren iallfall så lenge vi var der; de var kommet igang efter et visst dagsprogram, som begynte med morgengym, men som ellers ikke var så fært anstrengende, idrettslig ledelse ved fenr. Rollness. Hovedsaken var at de var under ledelse.

Sportslig slo de 2 ganger et lag av engelske soldater i fotball, og stod foran en kamp mot mannskapet på et krigsskib, da vi reiste. Dette uten at de overhodet hadde trenet eller var samspilt.

Et par dager før vi reiste kom meldingen om at Finland, Tyskland og Romania erklærte Russland krig. Ryktene hadde allerede beskjeftiget sig med det i flere dager, og det var ventet. Vi hadde følelsen av at det brygget op til en avgjørelse i selve storkrigen, og var lettet over endelig å få gå ombord i skibet vårt og komme av gårde.

Og det skjedde den:

24. juni, St. Hans-dag, tirsdag.

Vi entret MS "Somerville" om morgenen efter å ha tatt farvel med gutta i leiren; vi så forresten imøte muligheten av at de kom før oss til England, da der muligens skulde gå en liner noen tid senere som høist sannsynlig vilde gå

adskillig fortere enn vår. Ny ordre om fart direkte til England istf. til Canada var kategorisk for alle. De siste som smatt over til Canada var Ebbesen og de 2 gutta. Vi måtte nu rundt Syd-Afrika og op Atlanteren, og forandringen var noe upop med det samme før man fikk gjort sig fortrolig med tanken.

Somerville var av Klaveness rederi, Oslo, motorskib på snaut 8000 br.reg.-tonn, og 10-12 år gammel. Noen racer var den ikke; selv med sine 2 motorer med 2 skruer kom den aldri op i over 11 knob. På dette skibet skulde vi være ca. 70 dager som turen vilde ta. Kaptein: Ivar Stangeland, Stavanger.

Da vi kom ombord, var alt i rot, det så i hvert fall slik ut for en landkrabbe, og skitt og lort lå rundt på dekket og alle steder efter lastingen og bidrog ikke til å bedre humøret.

Skibet lå inne i dokkene og blev tauet ut med hjelp av taubåter gjennom dokkporten. Labbe og Bergan kom litt for sent fra sin ekspedisjon efter dekkstoler, og måtte ta robåt ut til oss mens vi langsomt gled ut.

Det var 8 mann som hadde fått preferansen av å være med, tatt ut efter det militære behov, og det var følgende i militær rekkefølge: Ltn.e (K) Bangstad og Berg (inf.) ltn.e ego og L'Abée-Lund (Fl.våben), ltn. Lian (san.), kv.mester Moe (Mar. fl.våben), sersj. Kummen og Bergan (Fl.våben, mekanikere). Dessuten var 4 mann mønstret som forskjellig slags mannskap, ialt 12 mann, så der var fullt belegg. Det blev litt vanskelig med plassen, og det blev til loddtrekn. mellem Labbe og mig; han vant, og jeg fikk kjøie akterut i en sykkelugar som tok 4 mann. Men efter en eftermiddag i kjøia der foretrakk jeg å ligge i fri luft inntil en annen ordning kunde istandbringes.

Jeg lå på toppen av skuta, oppe på taket av bestikkflugaren og de andre rummene deroppe, på en halmmadrass og en bunke med ulltepper, og hadde det upåklagelig bortsett fra den andre natten da jeg i hui og hast måtte flytte ned på undre bro for et regnskyll.

Vi skulde til et par havner på India først, og kastet anker d. 25 om kvelden ute på redan for Mormugao i Goa som er portugisisk koloni, og blev loaset inn til kai om morgenen den

26. juni. Mormugao er navnet på havnen for byen Vasco da Gama, opkalt efter sjøfareren av samme navn, som visstnok grunnla byen i 1600 og noe, det er 4-5 km inn til byen.

Goa.

En la straks merke til det portugisiske innslag, eks.vis hadde havnearbeiderne disse ull-luene som er karakteristiske for port. sjøfolk, topplue som henger ned på den ene siden med dusk i. Man kunde tydelig se at folkeslagene var blandet, og noen fin blanding lot det ikke til å være. Alle disse havnearbeiderne bodde i en egen landsby som lå oppe på et platå rett op for havnen. Vi var oppe og så på den. Det var ganske enkle hytter av sprø mur med bastfletninger i, hovedsakelig gruppert om en gate; her surret livet stille og rolig avsted, uforstyrret av biler, radio og alt annet moderne leven. Men til gjengjeld har den vel også sine uciviliserte drawbacks.

Foran hver hytte hadde de en liten plass, skilt ut ved en ca. 1 fot høi mur eller jordvoll. I centrum av denne stod en slags bauta eller høi sten, ofte med blomsterpote på, eller blomst plantet rundt stenen; på forespørsel viste det sig å være det huslige alter hvorfra de opsendte sine bønner. Hvilken gud de hadde vet jeg ikke, vel nepe katolsk for noen kors såes ikke.

III. Foto av hytte

Tekst: Hytte i en innfødt landsby. Her bor "mennesker" og dyr under samme tak.

III. Foto av barn

Noen av dem som bor under ovennevnte tak. Dårlig vare, tiggende og småstjelende, opblandet.

Noe landbruk drev de ikke, hele landsbyen levde bare av sjauerarbeide i havnen. Men ute på fri mark lå noen svære okser og kyr; de hadde ikke hud med hår på som andre kristne ditto, men helt svart og blank hud uten et hår på. De lange hornene lå i en flott bue bakover ryggen. Men det virkelig rare var det samarbeide som var etablert mellem dem og småfuglene. Der satt stadig noen småfugl, så store som trost omtrent, rundt på kroppen av dem, eller hoppet rundt oppe på ryggen eller hodet deres. Antagelig holder fuglene oksene fri for fluer og andre insekter, og fuglene får følgelig lov å bruke dem som beitemark. Annen forklaring kunde ikke jeg se på det.

Det meste interessante ved stedet var den gamle borgen, "Antigo Palacio", som lå fremme på kanten av platået med vid utsikt over havnen og omgivelsene. Selv kunde det sees langt omkring, og foran det, i silhouett mot himlen stod et kjempekors av sten, 5-6 m. høit, så her ialfall hadde nok katolikkene vært. Borgen har ingen betydning nu, annet enn som minnesmerke, men fremdeles var en nisje i muren med et madonna-billede eller noe avguderi; brukt som helligdom. Bak de avstengte sprinklene stod nedbrendte lysestumper foran billedet og der var strødd med blomster og papirpynt. etc.

III. Foto av kors

Tekst: "Står om enn tårnene falle". Fra Antigo Palacio.

III. 2 fotos fra borgen

Tekst: Inne i borggården med metertykke murer, trapper og skyteskår. Inne i døråpningen som skimtes tilhøre stod et helgenbilde.

Murene var noe forvitret nu, men fremdeles kunde en se gamle inskripsjoner på dem; på portugisisk. Hvis de portugisiske erobrere fór frem på samme måte i India som de spanske i Syd-Amerika, er det nok rimelig at de måtte reise sig forsvarsverker.

Inne i byen var det ikke stort av interesse å se. En liten drittby på noen tusen innbyggere, med noen få butikker med innført skrot, hvor jeg forresten kjøpte mig en stor thermosflaske, som blev knust dagen efter av Labbe og Lian; dermed gikk mine siste 2 dollars. Men omgivelsene var ganske frodige og vakre, og stedet virket forfriskende efter Bombay.

Vi var innom den portugisiske klubb på stedet, hvor vi fikk oss en drink, og hvor der om kvelden blev utspilt en ping-pongturnering som hele stedets upper class var møtt frem for å se på. Der var noen ganske få pene piker, men ikke av noe imponerende preg, og vi tenkte, Herregud for et sted å bo på for en hvit mann.

Kino hadde byen også den kvelden, og en lukket bil med stortromme og ett horn kjørte rundt i byen med en stor plakat og reklamerte for denne. Riktig Trangvik-idyllisk.

Kolonien hadde sitt eget pengesystem også. Mynten het rupia, en portugisering av den ellers indiske rupee. Uma rupia er 1 rupee, den er delt i 16 annas, og kursen er ca. 1\$ = 3 r. 2 a., altså 1 rupee = ca. 0,80 kr. n.

Vi støtte på arvefienden her i Mormugao. Det er nøytral havn (sålenge det varer), og 4 tyske skib hadde søkt nødhavn og var internert siden krigens begynnelse. Det ene av dem het "Braunfels" og lå like ved siden av vårt inne ved kaien, de andre ute på reden. Tyskerne så ut som tyskere flest, om ikke annet kan man se det på hodeskallen. De måtte kjede sig dernede i det hølet, for ingen vilde ha noe med dem å gjøre, uten pigene av folket. I den portugisiske klubben f.eks. kom de ikke inn.

Så de kan ikke ha det så gøialt. Omtrent som tyskere flest rundt i verden nu. –

Som følge av at det var nøytral havn måtte en iaktta den vanlige forsiktighet m.h.t. snakk om skibet og dets bevegelser. En kan aldri vite. Der kom en herre ombord og sa han var britisk konsul og vilde ha greie på forskjellige ting om skibet og passasjerene; kapt. spurte om han kunde legitimere sig; det kunde han ikke og mente det var nok når han sa hvem han var. Vel, så vilde ikke kapt. gi noen opplysninger. Konsulen blev sint, men kapt. var ikke til å rokke, som rett og riktig var. Kons. drog i vrede derifra men kom igjen neste dag med sin legitimasjon, og alt var i orden. Kapt. begrunnet sin holdning med at i England var en skibskaptein blitt røfflet over fordi han hadde vært for godtroende overfor en mann som kom og sa han var så og så. Det var han riktignok, men han var sendt av de militære myndigheter for å gjøre stikkprøver.

Og man kan jo være enig i hans resonnement.

27. juni. Vi var ferdig lastet ved middagstider og tøffet ut på havet igjen. Neste mål var sydspiss av Ceylon, og det er ikke så lang tur hvis man kunde gå direkte langs land. Men krigen skaper mange nye bestemmelser, og på begge disse etappene langs kysten måtte vi så langt ut at vi ikke kunde se land.

Omsider fikk jeg mig også kjøiplass, idet der blev ryddet og vasket en èn-manns lugar oppe på broen, som ellers brukes av losene. Så nu hadde jeg et sted jeg kunde kalle mitt, og jeg hadde det alene, hvad ingen av de andre kunde si.

Skuta ellers kom sig også så snart vi kom i sjøen, da dekkene blev spylt, luker skalket o.s.v. Det gjelder bare å bli vant til det.

De mange passasjerer avstedkom jo endel ekstra arbeid for stuert og kokk. De har tillegg av rederiet for hver passasjer, og dessuten hjalp vi til med opvasken; vi tok 1 dag hver, og for oss 5 officerer som spiste med kapteinen i salongen blev det ikke så jævli, bare hver 5. dag, men for de 3 som spiste i messa var det verre, for de hadde 16-manns opvask å ta 3.-hver dag.

Utover dette hadde vi ingen plikter, foreløpig.

Ceylon

1. juli. Tidlig om morgenen ankret vi opp på havnen i Port de Galle, på sydspissen av Ceylon, etter å ha ligget og krysset utenfor hele natten uten å kunne gå inn det trange løpet i mørke.

Denne Galle var en snodig liten plass, og i sitt anlegg og sine bygninger bærer det tydelig preg av historie. Byen er anlagt i det 17. århundre under den hollandske okkupasjon, men er senere overdratt til britisk koloni under Ceylon, som forøvrig har et mere selvstendig styresett enn India ellers. Selve byen ligger på et ness og er helt omgitt av festningsvoller med loddrette murer og merker etter gammel bebyggning. Enkelte steder stod noen antikke kanoner og pekte ut over sjøen også. Hollandske navn fins det også noen av, Schwarte Fort, f.eks.

Innen for murene er der smale rette gater, omtrent som i enhver annen gammel europeisk by; der er en gammel hollandsk kirke, og en do. engelsk. På hele stedet er der omtrent 200 hvite, mens befolkningen forøvrig, utover i de innfødtes kvarterer og i byens omgivelser, beløper seg til ca. 45000.

III. Foto

Tekst: Innenfor murene; i forgrunnen byens posthus som er bedre enn det ser ut til her. Bakkenfor er den engelske kirke. Den gamle hollandske ligger lenger hit opp i gaten.

III. Foto

Tekst: Dette er en "dagoba", tårn i et buddhistsisk tempel. Dette ligger inne i byen og er ikke noe særlig å se til.

III. Foto

Tekst: Festningsmurene som omgir hele byen; dette er mot landsiden. Der er 2 porter i muren hvorigjennem all trafikk går. Det gamle klokketårnet sees, likeså skyteskårene i muren.

III. Foto

Tekst: Omgivelsene er tropisk sydhavsø. Herlig klart vann og sandstrand, men pass opp for hai. Kokospalmer. Dette er Ceylon.

III. Foto

Tekst: Rickshawcooliene var møtt frem i hopetall ved hver landgang vi gjorde. De var fantastiske til å løpe.

III. Foto

Tekst: Gatebilde fra utenfor murene. Coolier og oksekjerrere var de mest fremherskende trekk.

Utenfor murene går en hovedgate langs bukten, og her ligger de små forretningene hvor en kan kjøpe seg morsomme souvenirs; og det var det meget av. Det mest almindelige var elefanter utskåret i ibenholt (ebony) eller palmetre. Kokosnøttskall etc. laget de også mange ting av, likeså av skilpaddeskall, elfenben, osv. osv. Tingene var latterlig billige; jeg pruttet ned til 2 rupee en elefant av "King ebony", det hardeste treet, "gullstener" som bare fins på Ceylon og i nydeligste dråpeform til bare 1 rupee for et par stykker osv. osv. I det heletatt kunde en nok gjøre business på å kjøpe edelstener hvis man bare forstod seg på det, men jeg turde ikke risikere mine få rupee på denslags.

Folkelivet var bare innfødt. Vi drev omkring der i timevis og så på sakene i butikkene og kjøpte litt, og hadde alltid en hale av unger efetr oss. Når vi blev trett, kjøpte vi oss en "pineapple" (ananas) og satte oss på stranden og spiste den, med en stor sirkel av nysgjerrige innfødte rundt oss. Det var litt plagsomt.

Der kom en innfødt og tilbød seg å vise oss rundt, men vi gjorde ham stadig forståelig at vi ikke behøvde noen, men han hang på, og vi lot ham tilslutt henge på når han absolutt vilde. Og det var ikke så dumt for tilslutt drog

han oss med inn i skauen for å vise oss Buddhatempler. På veien dit kom vi forresten forbi en ”tannlæge”, det var en kineser, og ikke 10 vilde hester skulde få dradd mig ned i den stolen; men han hadde et utstillingsskap som jeg tilfeldigvis fikk øie på, og der fant jeg 2 av de 3 vise aper, dette kinesiske sagn om de 3 kloke aper hvorav den ene ikke vil se noe vondt og holder sig for øinene, den anden ikke vil si noe vondt og holder sig for munnen, og den tredje ikke vil høre noe vondt og holder sig for ørene, der de sitter på huk. Den tredje og siste manglet altså, og jeg gjetter på at det er denne krigs ryktesmeder som har skaffet ham av veien! Nu, jeg fikk dem og de kostet 45 cents! Det var så latterlig billig at jeg trodde jeg hørte feil, men nei, det var nok riktig. Jeg ga dem 50 cents (flott!) og ruslet av med gevinsten. (På Ceylon deles 1 ceylonrupee op i 100 cents).

Så trasket vi gjennom palmeskogen, Bangstad og jeg; palmene var svinaktig høie, tipper en 20-25 m. og ga skygge til skogbunnen som var lite bevokset; det var behagelig temperatur inne mellom palmene. Alle produkter av palmetreet er stor eksportvare, næsten hovednæringsveien.

I og rundt Buddhatemplet tøfflet prester i sin foreskrevne drakt, en gul kappe som var slengt løst rundt kroppen. Først viste de oss et merke i en bergvegg som Buddha skal ha satt i vrede. En svær mannshøi sten var uthugget til et menneskeansikt, og der knytter sig vel en eller annen historie til den også. Inne i forgården måtte vi ta av oss skoene før vi kunde slippe frem foran Buddha inne i det helligste. Og der satt han i mange utgaver inne i et stort glasskap; foran glasskapet og på gulvet var der strødd med blomster. De satt som Buddhafigurer flest med korslagte ben, og et underlig smil i ansiktet. Det så ut som vi følte guddommen mer enn alle de innfødte som fulgte oss inn, for de så mere på oss enn på guden sin, og hvasket og tisket sig imellem og småsmilte, kanskje over at de hadde fått narret av oss skoene?

Utenfor så vi på en ”dagoba” som er et slags tårn, med små Buddhaer rundt i nisjer i veggene utvendig. Gulvet var belagt med en slags mosaikk av hvad som for oss så ut som potteskår i alle farver.

Han viste oss et til lenger inn i skauen, og det var større og litt mere utstyrt. De hadde et eget avlåst rum for en svær figur som vi fikk se på. På begge sider var han flankert av figurer av fete buddha-soldater med sverd og skjold, og 2 løver som viste gapet sitt. Der stod en oljelampe og brant foran.

Oppe i et klokketårn fikk vi se avtrykk av Buddhas fot på en svær stenblokk. Avtrykket var ca. 1 ½ m. langt og ca. 75 cm. bredt og like dypt hele veien, va. 1 cm ned i stenen, så han må nok ha vært plattfot den store Buddha. Tærne var parallelle og helt regelmessig avtegnet, pussig fot!

Der stod noen små skåler rundt omkring, av lere og så store som en tekopp omtrent; der helte de kokosplje med veke som de tentde på hver gang de skulde be. B. og jeg fikk med oss hver vår.

Utenfor klokketårnet hadde de et stort hult tre til bolig for en kobraslange som visstnok holder vakt der. Heldigvis var ikke vaktholdet nebs så strengt, for vi så ikke noe til den.

Vi sankket med en av prestene som kunde litt engelsk; der gikk flere unge gutter rundt i prestedrakt, og han forklarte at de kunde begynne prestestudiet allerede ved 12-årsalderen, og da kunde de være ferdig presteutdannet ved 17-årsalderen.

Det var morsomt å ha sett det, bl.a. fordi det forandret min opfatning av hvordan de omgikk sin guddom, det var så helt naturlig og liketil, og ikke noe opstyttet knefall og feking, hvad jeg tidligere hadde trodd.

Efterpå førte han oss en snarvei over ”Residency Hill” hvor de officielle myndigheter o.a. hvite har sine kvarterer, og så dimiterte vi ham; han hadde vært høflig og tjensetvillig hele tiden, og vi gav ham en rupee hver, hvad han syntes fornøid med.

Der skulde være en engelsk klubb på stedet, og vi greide å snuse den op og tenkte å spise middag der om kvelden. Det lot sig ikke gjøre, så vi blev bare sittende og prate med et par av medlemmene. De trodde først vi var fra The R.A.F. sa de, da de så oss entre, og var noe forbauset over å høre at vi var nordmenn. Men de var hyggelige og bød på drinks.

III. Hotellreklame

Tekst: Det eneste sted for en drink og et pent dekket bord.

Det har engelskmenene stort sett gjort alle steder, også de unge guttene vi traff på i det nærliggende hotell vi styrte våre skritt for å spise. Det var mange menige soldater fra en flyvestasjon et stykke fra Galle (i civil). Vi

pratet endel med dem, og de satte oss på idéen å avlegge et besøk der ute. Da de hørte vi skulde til England, skrev de små hilsener på lappen og ba oss poste dem i England, hvad vi naturligvis med glede påtok oss.

Dagen efter trillet vi derut, og den stedlige "Master Attendant", hvis gjest vi var, kjørte oss selv ut efter at vi hadde ringt og bedt oss sjæl til thé.

Flyvestasjonene ligger ved et lite vann ca. 7 miles fra Galle, og vi måtte kjøre på en humpete skogsvei og krysse jernbanen for å komme dit. (Der går jernbane fra Galle til hovedstaden Colombo og ellers til steder på Ceylon). Der blev vi mottatt i officersmeesen som bestod av 4 mann inkl. chef: Flight Lieutenant L. W. Young (canadier), F/Lt. G. A. Adney, Flying Off. Grieve og Pilot Off. Whitworth (?) (accountant officer). Vi hadde det hyggelig og greide da ved gjensidig flid å føre en noenlunde sammenhengende samtale. Vi fikk se på flyet deres også, inn- og utvendig, det lå ute på vannet og vugget, en amerikansk Consolidated flybåt Catalina, m. 2 mot. og 8-9 manns besetning. Ja, det var saker. Ellers var stasjonen ikke stor og ganske ny så det ut til, ialfall på husene.

I samtalens løp kom jeg til å nevne møtet med sold. deres igår og at de hadde sendt lapper med oss. Det viste sig at det var forbudt, og at alt måtte censureres gj. avdelingschefen. De bad mig derfor sende lappene ut hvilket jeg lovte, og gjorde neste dag via losfamilien.

III. Meny

Tekst: Skråskriften er navn, ikke retter!

Vi blev buden til middag også, og her er menyen. Efterpå var det pølter og lek med det diminutive ekornet de hadde, og efterhvert la de bena på bordet og gjespet høilydt, og alt var bare hjemlig idyll. Der var så visst ingen stiv messetone, og de firte flagget også uten ceremonier.

Leirens bil kjørte oss inn i høljende regnvær. Eftersom det ikke var noen personbil, men halvt en lastebil, stod de i begrep med å anskaffe sig en personbil, men vilde ikke betale mer enn 200 rupee for den, en gammel Citroën som selgeren forlangte 300 for. Hans geberder over prisen var severdige og gripende.

Hos "Master Attendant" som egentlig er "Assistant M.A." av M.A. i Colombo, var vi gjester et par av oss til lunch etc. Hans oppgave er samtidig å være havnefogd, fyrvokter, los, h.politi etc. etc. og har til dette en stab av innfødte sjøfolk, ca. 30-40 mann. Han hadde et ganske pent hjem og viste oss stor gjestfrihet. Han selv var pacifist selv nu under krigen, og hadde opslag av Rabindranath Tagore på veggene, men hans kone var krigshissig som bare pokker. Da jeg vilde kjøpe mig en dekkstol (3 ru.), ikke bare kjørte hun mig til og fra møbelhandleren, mens spanderte også for egen regning dekkstoler på de 3 andre gutta som ikke hadde. Og det måtte jeg for Guds skyld ikke fortelle ham, for slikt er understøttelse av krigsførende og krigsforlengelse.

III. Regning

Tekst: Dekkstol, 3 rupee = ca. kr. 2,50 n.

Men han lot ikke sine meninger komme tilsyne overfor oss og var idetheletatt kjekk kar. Han tok oss med op i toppen av det flunkende, 30 m. høit, hvorfra vi kunde se hele Galle og langt utenfor. – De var svært interesserte i våre historier og vår ferd i det hele tatt, både flukten på ski ut av Norge og våre opplevelser senere, og hadde ikke trodd stort av historiene om tyskerne før de hørte dem bekreftet av oss.

Jeg la inn hos dem brevet til flyveleiren med lappene, og la ved dessuten et av mine små norske flagg og lovet dem at de skulde få se "the colours in the air some day"!

Håper de fikk det.

Fra Galle sendte jeg kort til S. og til Bryhns, som jeg nu vet at hun har fått ialfall. (Har hun?)

Sluttelig, å minnes fra Galle bør de innfødte sjauerne som lastet båten; de ga et broket og fremmedartet bilde for oss.

Vi lå jo ute på havnen da der ikke fantes kaier, derfor måtte all last fraktes ut i lektere, og vi også forsåvidt når vi skulde inn og ut; det var ingen liten konto det, for svina tok sig betalt. For turen inn tok de ingenting, men man kom jo pokker ikke om bord hvis man ikke betalte det de forlangte; og 1 rupee er meget for en rotur, pro pers NB.

III. Foto

Tekst: Slik blev skibet vårt lastet. Det tok endel tid.

Men det var lekterne; de blev rodd ut av 2 mann uendelig langsomt, tunge som de var, og lå langs skibssiden og drivet i dønningene, av og til dypt nede; slett ingen lett jobb å laste under slike forhold. Sjauerne selv var små meget smale folk, og ikke særlig sterke. Alt de hadde på sig var et lendeklæde som bare skjulte genitalia og skrevet, ellers var de splitt nakne. De krabbet omkring som apekatter og vimset mere enn rasjonelt var, og alle tygget de sine krydderblader med rødt spytt. Påkledningen efetr arbeidets slutt blev foretatt meget omhyggelig så enkel den var; bare en bluse eller kort skjorte, rundt livet strammet med et langt skjørt som var et eneste klæde, og på hodet et klæde som bare lot hårknuten fri; for mennene hadde langt hår med knute i nakken. Men der blev lagt megen flid i at disse enkle plagg skulde sitte riktig.

På land virket de innfødte ærbødige og litt krypende, men så snart de følte sig utenfor kontroll viste hatet mot de hvite sig; for det er like stort her som i Østen ellers. Et par av gutta som kjørte i rickshaw en kveld i mindre beferdede gater, fikk en regn av sten og kokosnøtter efter sig, men det vilde ikke vært tilrådelig å stoppe og øve represalier. Gemyttene koker litt over dernede, og drap er ingen sjeldenhet; en kokosnøtt kan være grunn nok til manddrap.

Rickshawkuliene var fantastiske til å trekke og til å løpe; og de holdt adskillig bedre fart enn hestedrosjene i Baghdad og Teheran gjorde. Fine bein og fine lunger og kondis. De var det eneste som imponerte oss der.

Indiske Hav og Afrika kysten. (4/7 – 24/7)

4. juli. Opholdet i Galle varte vel 3 dager, og med 3 lange støt i fløiten banket vi ut fra havnen, og begynte på den lange etappen til Capetown.

Vi kom snart inn i den jevne rytmen som hersker ombord på et skib i sjøen. Ensformig kan en ikke kalle det, for der var stadig ting å se i sjøen og på himlen og om bord og som gkorde at tiden relativt sett ikke falt så lang. Dagsrytmen for oss var slik: Frokost 0830, og stell av lugarene, lesing etc., middag 1230, hvil til 1500 med thé eller kaffe, lesing, preting etc. til aftens kl. 1830; efter aftens ofte et slag kort eller en diskusjon eller lesing, og så vanligvis til køis i 22-23-tiden. Noe avveksling var tøvasken som vi også tok selv, og efter et par ganger kunde vi det. For mig gikk dagen mest med å skrive denne reisedagboken og forsøke å komme efter; jeg hadde ikke drømt om at det skulde ta så lang tid.

For det meste satt vi i dekkstolene våre på andre bro, og tok av og til en tur op på broen og pratet med styrmennene eller litt akterut. Kapteinens hund "Vamse" ergret oss like meget som den moret oss, en liten bylt av en pekingseser som dreit overalt på dekket og hadde primadonnanykker.

Vi stampet oss imot sydostmonsumen nedover, og den var regnfull. Ofte kom der plutselig regnskyll så kraftige at sjøen blev næsten lagt rundt omkring, og for oss som satt i et eneste plagg, shorts, kunde det kjennes kalt der under tropehimlen. Regnbygene var strie og korte og meget lokale; således kunde det striregne på akterdekket mens broen og fordekket lå i solskinn.

III. Foto

Tekst: Gamle M/S "Somerville" sett fra aktermasten. Jeg bodde i topphuset midtskibs.

En av de første dagene, det var forresten d. 6. juli, søndag, blev vi litt opskaket av plutselig å få besøk av fly. Det var en Fairey Swordfish, og Labbe og jeg som løp op på taket over bestikket ("utkikken") kjente det med engang; det hadde R.A.F.-ringene på kropp og vingen. Men det gjorde ikke de foreskrevne kjenningssmannøvrer, men kretset rundt skibet og gjorde endog en antydning av anfall, men gikk aktenom; kapteinen var nervøs og beordret flymitraljøsene montert, og skytteren fikk ordre om å brenne av en advarsel hvis flyet kom igjen på samme måten. Efter at vi hadde heist vårt flagg på aktermasten og skibets kjenningssignaler LDHQ på formasten, vinket de og forsvandt, og skibet falt til ro igjen. LDHQ blev senere av mig gitt en egen betydning: "La Djevelsen Hente Quisling"!

Den uro dette besøket vakte er der ikke noe rart i. Vi gikk i strøk hvor fiendtlige raiders opererte og ganske nylig hadde gjort kål på allierte handelsskib. Oppe i Det Røde Hav og i Den Persiske Gulf og Gulf of Oman hadde der vist sig italienske ubåter, derfor mørklegningen ombord i "Rohna", og nedover i Det Indiske Hav gikk maskerte hurtiggående handelsskib rundt og skjøt i senk de alliertes skib, ofte under falsk flagg som de senket før de viste

sitt virkelige og skjøt. Et tilfælde hadde således vært en Wilhelmsen-båt, norsk, som nærmet sig med norsk flagg og gjorde det andre norske skibet trygg, da det firte det norske, heiste det tyske og brente løs.

Vi kunde ikke vite om ikke fienden også opererte med fly, og R.A.F.-merket er ikke større garanti enn et falsk flagg, og en kan innrømme at det var grunn til mistro her hvor dette flyet ikke fulgte manøvrebestemmelsene. Og hvor kom det fra? Et 1-motors fly med fast hjulunderstell her ute hundrevis av miles fra land? Det kunde vært en japaner f.eks. som opererte fra et fly-motherskip, de har en lignende type fly, og de har gjort djvelskap før.

Ialfall var det den første tanke som strøk mig, da flyet nærmet sig.

Likesåvel som et fly skulde fly efter forskrifter, hersker der også bestemte regler for skib som møter hverandre eller får hverandre i sikte. Begge skal gå ifra hinannen for å vise at de ingen fiendtlige hensikter har; skib som ikke følger disse regler, har man følgelig grunn til å nære mistro til. Vi observerte jo stadig skib langt borte og gjorde alltid disse manøvrene. En gang visste vi ikke hvor vi skulde gå, da vi hadde et på hver side, men de forsvant igjen. En annen gang gjorde et skib noen merkelige manøvrer, snudde og kom rett ned på oss og gjorde oss noe usikre før det stod fra igjen. Men det stod i forbindelse med tilsynekomsten av et tredje skib som det andre hadde observert før oss.

Somerville var blitt utstyrt med endel slyts da det på tur fra England bragte ammunisjon og krigsmateriell til Egypten. Det var en kanon på poopen, 6 tommers kaliber men litt gammel, 1916, tror jeg, 2 Hotekkiss og 2 Lervis luftv. mitr. og en ... og tilslutt en bombekaster, et meget enkelt våben til forsvar mot fly, som kastet granater i luften hvor det eksploderte og sendte et regn av splinter omkring, komprimert-luftutstøting. Dessuten hadde det et pussig arrangement som gjorde samme tjeneste som sperreballonger, nemlig en drage som kunde sendes op fra fortopen, og som hindret stupbombere i deres angrep eller tvang horisontalt gående fly til større høider.

De holdt stadif sikte- og ladningsøvelser ved kanonen, og efter en tid da vi var blitt plassert som skyttere ved mitr., fikk vi også noen øvelse på dem.

På 10. juli er notert: Russerne holder stand, tar fanger, ødelegger tanks og fly.

Av og til holdt vi "båtmanøvre", men det bestod bare i at vi møtte m. flytevest ved den båten vi var blitt tildelt. De blev aldri låret.

Den whiskyen vi hadde spleiset på og kjøpt i Bombay var det verste skvip jeg har smakt, og jeg brød mig ikke om den. Istedendfor de 2 flasker som var min part, drakk jeg kanskje ¼ fl. En kveld blev der lekt med kapteinens pistol, en Parabellum, og Labbe fyrte "med tillatelse" en kule et par tommar over hodet på kapt. som naturligvis trodde han ikke vilde skyte. Kulen gikk gj. lugarveggen inn i salongen og fliset op der. Men han tok det rolig (kapt. altså). Farlig og dum lek med ukjente og uprøvede våben.

13. juli, søndag. Passerte vi ekvator ca. kl. 0700. Vi hadde ingen ceremonier, jeg bare steg op på lukekarmen og jumpet ned på den sydlige halvkule, for mig selv. Jeg har notert at det var bemerkelsesverdig kaldt, bare midt på dagen varmt nok til å kunne sitte og skrive i solen. Men det kom jo av at solen da stod nord for ekvator på sommertid nordlige og vintertid sydlige halvkule.

Det blev ganske tidlig mørkt efterhvert, og tidligere jo lenger syd. Nede rundt Kapp Det Gode Håp var det mørkt allerede i 1700-tiden. Kaldere blev det også; snart måtte vi ta på undertøi og lange bukser, og i en 14-16 dgr. lengst syd gikk jeg med ull kombinasjon, lange khakibukser lånt av styrm. Thoresen og hjemmestrikket lusekofte. Enda frøs vi. Men det var jo vinter, og isfjellene lå ikke så langt syd for oss.

Vår rute nedover der var i hovedtrekk slik: Fra Ceylon vestover i retning av ital. Somaliland mellem Lanadivene i nord og Maldivene i syd, svingende i en stor bue sydvestover mellem Seychelle-øene, gj. Mozambique-kanalen og langs Swaziland og Basutoland; her gikk vi så nære land at vi på enkelte steder kunde se gjenskinnet av fyrene, men på ingen steder før ved innseilingen til Capetown kunde vi se land. Alt dette går strict efter det britiske admiralitets ordrer.

Da vi var ferdig med Mozambique og kom ut for South-Africa, fikk vi ofte besøk av S.A.A.F. (South-African Air Force) eller S.A.L.M. (Suid-Afrikanske Lucht-Macht). De kom i flotte Avro-Ansons, 2-motors rekognoserings- og bombefly, og holdt opsyn med skibsfarten nedover kysten hele veien. Som regel kom de og

blinket med signallampe VH, hvilket er utlagt: Heis kjenningsbokstaver, og vi heiste da vårt fromme ønske. Derefter vinket de vennskapelig og fortsatte turen sin. Radio får ikke brukes uten i ytterste nødsfall hvis man blir angrepet, og vi måtte være ytterst forsiktige ved lytting for ikke å sende ut et eneste lite pip. Fienden ligger og lytter, og der skal ikke så meget til før han peiler sig inn.

III. 2 Foto

Tekst 1: "Avro-Anson" ut for Syd-Afrika-kysten.

Tekst 2: Storm og tung sjø rundt Kapp Det Gode Håp.

Vi gjorde god fart nedover her; det går en sterk sydlig strøm langs land, og på sine steder var vi oppe i 18-20 knob, men rundt Kapp fikk vi vind mot, ganske sterk, og strøm med, og dette bevirket en krass og stor sjø som vi lå og stampet imot. Vi tok inn en god del overvann særlig midtskibs, og skuta rullet og stampet jævli, så det av og til var vanskelig å sove om natten da en bare lå og rullet hit og dit. Så det var ikke noe hyggelig et par dager. Men sjøsyk var jeg fan ikke.

Dyreliv så vi jo også litt til. Det er alltid noe å se i sjøen, om ikke annet var det underholdning bare å betrakte bølgenes stadig skiftende bevegelser og angrepene mot baugen som alltid blev slått tilbake.

I sjøen så vi foruten flyvefisk også delfiner som kunde følge oss lange stykker mens de lekte i vannskorpen. Flyvefisken lettet ofte i store stim som før glitrende bortover vannflaten, så nedi med halen og videre i retning tvers på den de hadde; fantastisk; de blev jaget nede i sjøen av større fisk, og i luften blev de anfalt av fugl, så de hadde det ikke så greit av og til.

Sjøfuglene var for det meste albatross og måker; de lå og seilte i luften uten å røre vingene, bare fløt på farten og vinden. Albatrossene kunde være 1 ½ til 2 m. lange mellom vingespissene, flotte flyvere. Der var også en tredje slags fugl som jeg ikke kjenner navnet på, men de hadde noen pussige tegninger på vingene som lignet nasjonalitetsmerker på fly.

Rundt Kapp blev også observert hval, men jeg så det ikke.

Capetown.

Turen fra Ceylon til Capetown tok oss 22 dager, omtrent som beregningen var, og den

25. juli, fredag, la vi til kai i C. Vi hadde vært spendt på når på dagen vi kunde komme inn der, for av det avhang om vi kunde få noen timer iland til nødvendige ærender. Forutsetningen var at vi bare skulde fylle vann og proviantere, og det vilde bare tatt noen få timer, men etterhvert som vi lå der, dukket der op ting som forlenget oppholdet stadig. Første beskjed var at vi skulde gå neste dag kl. 1200, så vi kunde iallfall få noen formiddagstimer å ordne oss på.

III. Landgangskort

Tekst: Landgangskort, blev stemplet ved hver passasje ut av havneområdet, se baksiden.

Foreløbig labbet vi iland alle 8 for å se hvad byen hadde å "by" på, men vi 5 kom snart vekk fra de 3 sergene, og senere kom vi 3 vekk fra Lian og Labbe også. Syd-Afrika er krigførende nu, og der holdes streng kontroll med trafikken ut og inn av havneområdet, samt valuta- og postkontroll. Ombord fikk vi hvert vårt kort slik som det som står her, uten hvilket vi ikke hadde kunnet passere ut av havneområdet. All trafikk ledet gjennom en eneste "gate", og her stod dobbel post av havnepoliti, med 10-15 m. mellomrum, postene var bevebnet med pistoler. Disse var antagelig av hollandsk herkomst å dømme efter fysionomien og sproget, men de talte engelsk. Vi blev spurt efter engelske pundnoter og om vi hadde brev som skulde sendes fra land til noe sted, hvilket begge dele blev besvart benektende, og som begge deler var løgn. Jeg hadde nemlig et langt brev i lommen til S., som jeg hadde skrevet på i flere dager om bord. Så blev kortene stemplet, og vi trillet gjennom og inn i det allierte krigførende Syd-Afrika.

III. Kvittering

Tekst: Alt-mulig-butikk med en fornærmet ekspeditrise som ikke tålte at jeg hadde travelt.

III. Bussbillett

Tekst: Bussbillett i Capetown. Se hollandsken sammen med engelsk. Kvinnelig billettør. Pris 4 pence = ca. 30 øre.

Der ruslet vi rundt litt i gatene og så på livet og knasket sjokolade, som det var en stund siden, og havnet tilslutt på Del Monico, som var samlingsstedet så det ut til, med et godt orkester men ikke dans, og utstyr forøvrig som minnet sterkt om Mauriske Hall i Oslo. Der var da også flere av våre havnet, og life went on nokså bråkende, særlig hvad angikk våre nærmeste omgivelser som var engelsk Merchant Navy og ikke særlig bra i fylla. Ellers var der officerer av alle slags og non-coms men ikke menige, og jeg så for første gang en ung pike i en av de kvinnelige uniformerte frivillige organisasjoner. Typisk overklasse, forresten.

Vel, et par av gutta var oplagt på liv og vilde ha jenter, og jeg blev med i bilen for å slippe å betale egen bil tilbake til båten. Der var ingen offentlige hus i C., men chaufføren visste om et privat sted og kjørte dit; antagelig det stedet som lå lengst vekk; vi andre satte oss til å vente mens vedkommende skulde utrette det fornødne, men da det kom til stykket, var han ikke fornøyd med utvalget av piker som bare var etpar stykker, og spurte: "Don't you have other girls?" Den eldste og etter hvad jeg skjønnte innehaversken, så forbauset på ham og derpå undrende på oss andre og virret på hodet som om hun ikke forstod; og jeg kan godt være enig i hennes reaksjon eftersom stedet var privat, og hun således vilde oprettholde et visst preg av ærbarhet. Så det blei ikke til noe for ham etter at hans tabbe spredte en viss kjørlighet i luften. Hele historien endte med at vi kjørte tilbake og betalte "bare" 16 shillings for bilen. Jeg kunde ha kjørt billigere alene.

26. juli. Endelig kunde vi komme op til konsulen (Seippel ca. 50 år, gift med Randi Hodne, 24-25 år, fra Trondheim, kjente mig), og der lå telegram fra S. som jeg hadde ventet; jeg hadde bedt hende skrive ell. telegr. hit i brevet mitt fra Bombay. Jeg laget svartelegram og avsluttet brevet til hende, og konsulen tilbød sig å sende det som konsulattelegram og betale både det og brevporto. Jævli reallt gjort. Dessverre fikk jeg ikke snakket så meget med ham, da vi fremdeles trodde at båten vår skulde gå kl. 12, og jeg hadde en god del andre ærender der i byen, men jeg fikk hilst på vicekonsulen Mørch-Hansson og en annen nordmann Horn, før jeg sprang ut i byen.

Det vises visst utenpå oss at vi er nordmenn, for elevatorføreren spurte: "Nårnske konsulat?"

Capetown er hovedstad for The Cape Province og igrunnen ikke så stor; noe større enn Oslo med vel 300.000 mennesker, men Oslo virker større og livligere allikevel. Den ligger rundt Table Bay som har navn efter Table Mountain eller Taffelberg på hollandsk, som igjen har navn efter sin form. Dette Taffelberg kan sees langt tilhavs og er et godt sjømerke.

III. 2 fotos

Tekst: Capetown med 300.000 innbyggere, ingen småby. Det flate fjellet Table Mountain eller Taffelberg, fjellet i forgrunnen tilhøre heter Lion Mountain. Utover tilhøre er West End boligstrøk. – Rart at de offentliggjør slike fotos nu i krigstid. –

III. 2 fotos

Tekst: Ved nærmeste utstikker tilvenstre lå vi; senere flyttet ut på redan. Der lå rundt 20 skib tilankers mens vi var der. Svær trafikk nu. – Bildet tilh. kunde i et streifblikk minne om Bergen f.eks.

III. 6 fotos

Det er mange negre der, og de hvite er dels boere dels av engelsk opprindelse, og begge sprog brukes, dog engelsk foran hollandsk. Gatebilledet nu bar preg av krigen, for der såes uniformer overalt, britisk navy, britiske og syd-afr. landstyrker og uniformer både fra R.A.F. og S.A.A.F. (S.A.L.M.). Labbe og Lian støtte forresten på 2 nordmenn som nettop var ferdig med sin utdannelse (Pilot Officers) i S.A.A.F. og ventet på forflytning, og ellers er der nordmenn i de andre avdelingene også. Overalt på gater og i butikker var V-merkeselgere i sving, og her er et hav av dem. Det er jo ikke så lenge siden Syd-A gikk med som krigførende og bare med knepent flertall da det er nokså mange tyskvennlige der nede, så der var all grunn til forsiktighet. De farlige tyskere var satt fast, men andre fikk gå omkring som kunde være like farlige under uskyldighetens maske.

Nordmennene hadde fått sig et samlingssted i Den Norske Forening som var en slags kafé og lesesal med litt underholdning. De andre traff også på en fru Digre som angivelig skulde kjenne mor og far godt, og som hadde vært ungdomsvenn av Lians foreldre. Jej var opom der en snartur bare, men traff ingen da.

III. V-merke

Tekst: V for Victory!

III. Foto

Tekst: Byens hovedgate med posthus, banker etc. etc. og nederst et minnesmerke fra Verdenskrig I.

III. Foto

Tekst: Her holdtes konserten jeg var på. C to C på bussene betyr: Cap to Cairo, og er et cigarettmerke.

Jeg kom om bord akkurat kl. 12, da skibet blev kalt utpå reden, kaiplass er dyrt. Der hørte jeg at vi skulde ligge til mandag da vi måtte reparere et anlegg som heter "Degaussing" og som er en kabel som ligger rundt hele skuta under rekken, og hvis opgave er å opheve skibets virkning på magnetiske miner så de ikke springer.

Opholdet blev stadig utsatt og utsatt uten at vi fikk vite dette på forhånd, og det ergret oss at de anledninger vi hadde til å komme på land således ikke kunde utnyttas. Jeg var forresten ikke så ivrig etter å komme på land da jeg for det første hadde lite penger, de 5 £ jeg fikk av konsulen strakk ikke så langt utover endel nødvendigheter, og det kostet 10 shillings å bli ferjet inn hva man ikke hadde råd til uten å spleise. Dessuten var jeg lite oplagt akkurat de dagene og visste ikke hvor å gå, og kjente ingen på land.

Men jeg tok meg allikevel en tur inn søndag eftm. d. 27. for å gå på konsert hvis program står her. Orkestret var på rundt 35 hoder og spilte godt, men kunde ikke måle sig med f.eks. Filharmoniske i Oslo, muligens hadde også lokalet litt å si for det var en stor noe naken hall, hvor man satt og frøs, og da nyder man ikke musikk. Men det var allikevel balsam i øret å høre Ravels Bolero og Beethovens 5.-Symphoni bl.a., for mig som ikke hadde hørt slikt på måneder, hvilket også var grunnen til at jeg gikk dit.

III. Konsertprogram + billett

Tekst: "Adgang" var fri, men man betalte 6 pence for sitteplass, og det var ikke noe "reservert sete" for alle satt hvor de vilde. Pussig system, må skrive til dem om det!

Efterpå var det forsent å komme ut til skibet, da trafikk på havnen av småbåter er forbudt efter mørkets frembrudd, og jeg overnattet på hotell, som var allright.

III. Kvittering fra Manchester Hotell (neste side)

Det regnet og blåste besett hele tiden mens vi lå der, ikke minst morgenen efter da jeg søvniq og sur måtte karre mig ombord alene, og til ingen nytte så tidlig, da vi fremdeles ikke skulde gå. Å komme ned og op av den motorbåten var et rent kunststykke i den store sjøen hvor en av og til tittet over rekka og av og til var under skibet og oppe på den andre siden, så chansen får å knuse ben ell. a. var tilstede i rikelig monn.

Vi hadde et blaff av håp om å komme hurtigere av gårde da vi hos konsulen hørte at en liner i troppettransport skulde ankomme med 125 nordmenn ombord på vei til England. Det lot sig dog ikke gjøre for marinemyndighetene i C. Town, og det viste sig også at det ikke var noen vits i det, da lineren av forskj. grunner ikke gikk fortere enn oss, og forholdene ombord der ellers ikke var noe hyggelige. Så vi blev.

Ombord der av kjente var marinelt.n.e Midtland og Evju (St.holm), de gikk fra borde der for å overta kommando over trålere i norsk krigstjeneste, og videre Kjell Lefstad (fra Tr.heim) og flere. Disse gutta kom fra Suez hvor de hadde ligget i engelsk militærleir og var kledd op i battledress o.a. uniformsplagg, og befalet av dem hadde distinksjoner som engelske officerer. Vi fikk en av dem ombord da der blev en plass ledig akterut i 4-mannslugaren; det var Steinulf Schjelderup som jeg husket fra Harstad; han var utskr. fenrik i Bergartilleriet.

31. juli. Endelig blev vi da ferdig til å kunde gå, skjønt de ikke var fornøid med degaussingen, men nu hadde vi ligget i 6 dager og måtte videre; antagelig blir det vel et ophold senere på ruten til videre reperasjon. Ny ordre om rute, ikke op langs Afrikakysten, da mange skib nylig var blitt senket utenfor Dakar – Kap Verde-strøket, men op til Trinidad for videre ordre. Ny forlengelse av reisetiden. Men vi var glad for endelig å komme ivei. Ørkesløs ligging i havn tar på humøret,

Av de skibene som lå der var en god del norske, ellers var det engelske, amerikanske, hollandske og 1 japaner. Der kom f.eks. inn en liten flåte på 6 hvalbåter med det norske flagg vaiende fra gaffelen, og jeg blev rent rørt av å se dette bevis på nordmenns virksomhet på alle hav; det var de skutene som Midtland og Evju skulde ha; Midtland skulde være stabschef på land, og Evju divisjonschef ombord på dem. Bra kommando for så unge folk.

Jeg sendte noen kort derfra også, foruten brev og telgr. til S., kort til: hjem til mig selv, Lindberghs, Dittan, Kirsten, og Bryhns. Men det hjem til mig kommer nok ikke frem, avsendt fra et krigførende land. Og det til Sverige? Hvilken vei går de, gj. Tyskland trolig, men det er tvilsomt om det går.

Syd-Atlanteren

Så var vi da på veien igjen, og en ny og lang etappe stod foran oss. I ca. midten av sept. kunde vi være fremme i England, tidligst, mer trolig i slutten av sept., og hva kunde ikke foregå i mellemtiden i verden? En fortærende følelse av maktesløshet å ligge her og stampe mens farten blev dårligere og dårligere på skibet som grodde mer og mer over i bunnen. Det hjalp ikke på humøret at vi d. 1. august at tyskerne i Norge har arrestert 70 familier eller medlemmer av dem, fordi deres unge menn var reist til England. De tok så langt som til tanter, og vi måtte flire ved tanken på f.eks. brødrene Askvig hvis onkel er nazipolitichef i Oslo og Aker, og tilfellet Meidell hvis onkel er kommissarisk kirkestatsråd Meidell. Jeg noterte på den datoen i "7. sans" frykt for at det skulde ha gått ut over mine, men senere hørte vi at det var Ålesund det gjaldt. Der har de jo også vært flittige, folk.

Det var et grisevær de første dagene, før vi begynte å komme op i mildere og roligere strøk. Regnbygene slo gjennom hver en sprekk, og skibet vred og kastet på sig i de svære dønningene. Alt som lå på border etc. gikk i dørken, og i kjøia måtte en av og til holde sig fast. Selv om vi hadde noe strøm med, var farten dårlig da vinden lå forenom tvers.

2. august. Erklært beleiringstilstand i hele Norge, det som for ca. 1 mnd. siden gjaldt bare Finnmark gjelder altså nu alle. Noen høiere embedtmenn skulde være skutt, hvem? Alle radioapparater i kyststrøkene skal inndras under trusel om dødsstraff. Så nu sitter de hjemme uten noe motgift mot nazipropagandaen og uten noen opmuntring fra oss frie. Arme mennesker.

Store trosskifter til vestkysten. Visse strøk av dem er jo evakuert for lenge siden.

Russerne motstår tyskernes 3. angrep på Smolensk. Og det er vår største trøst at tyskerne nu 6 uker etter krigsutbruddet mot Russland fremdeles står og stamper omtrent på samme sted. Og vi som trodde at de vilde trille inn i Moskva i løpet av 14 dager!

3. august, søndag, H.M. Kongen 69 år.

Vi hadde ikke sett større til skipperen de siste par dagene. En uoverensstemmelse ang. regningen for en eplekasse kjølnet stemningen noen dager. Da brukte han ikke vise sig ved måltidene, og vi følte ikke noe større savn ved det., da vi forlengst hadde opdaget at gentleness var noe ukjent. Mann av folket, vulgær, uvidende utenfor sitt fag. Og ikke helt fri for kritikk innenfor faget heller, sa de som kunde si det.

Men denne aften blev det fest i salongen, messens beboere var invitert, og skipperen holdt whisky og soda. Rett skal være rett, han er spandabel slik, og det der var et ordentlig tak. Eftersom sakene rant på blev der holdt adskillige taler, mest i sentimental patriotisk stil, og i svulmende feite ordelag som det gjerne vil bli blandt enkle mennesker. Og et skryt av sjømannsstandens virke så overdrevet at det virket vammelt. De bare tar imot og anlegger guttebeskjedenhet og slår det bort, men liker det pokker så godt. Men holder de taler for oss f.eks.? Eller for krigsmakten på land, for alle dem som våger livet for å komme ut av Norge, eller for våre officerer som selv om de faglig sett hadde mangler, hvilket ikke er deres skyld, dog drog ut 50-60-70 år gamle, hvem andre kunde opvise det? Ialfall ikke gutta på Kampen og Vaterland og Grünerløkka, for de blev hjemme og brukte kjøft på dem som var ute og kriget. Sjømenneskenes valg var lett, de var ute på fart, de fikk ordre og fulgte den. Det er ikke så meget å skryte så forferdelig av, synes jeg - .

Noen blev fulle, og resten var pussa, der var mye sang og mye skrål, og Turvill vred sig i kjøia og mumlet: "bastards".

Selv om det ikke har stått ofte i denne boken, har tankene stadig gått til Silfver. Jeg kan med hånden på hjertet si at ikke en dag har gått uten at du har vært i mine tanker. Om dagen når jeg sitter og skriver, om kvelden ved rekka når jeg ser på morilden i sjøen eller stjernene, eller når jeg legger mig og drømmer våken eller sovende. Ofte har jeg følt tomheten uten dig, samvær med bare kamerater er ikke nok, den trang jeg har til å snakke om mange ting finner ikke avløp der, og det vilde ikke latt sig gjøre heller; jeg har tenkt på hvis du hadde vært med på hele denne lange reisen, for en enestående opplevelse det kunde vært. En opplevelse er det jo allikevel, men hvor gjerne jeg vilde delt den med dig.

Jeg må stadig spørre mig selv om jeg for alvor er glad i dig, jeg vet det opriktig talt ikke nu. At der er noe, det er klart, men er det følelser stikker dypere enn et vanlig svermeri? Vel, det at jeg fremdeles bare har dig i tankene efter at jeg har vært sammen med dig i bare 1 ukes tid hvorav igrunnen bare de 2 siste dagene kan betegnes som

forelsket samvær, det tyder jo på noe varig, men det kan også skyldes at jeg i den tiden har vært ensom og utenfor andre pikers påvirkning. Dette at det var et reiseeventyr i romantiske omgivelser og under eiendommelige forhold gir en stimulans til vårt møte, men jeg tror det vilde blitt slik selv under ordinære forhold.

Jeg har skrevet til dig at jeg elsker dig og at jeg lengter etter dig og alt det der, og det er sandt, jeg gjør det. Men hvor lenge? Og hvor lenge har du de samme følelser for mig som du har gitt uttrykk for i brev og telgr. i Bombay, og i telgr. i C. Town? (Det siste er jeg ikke helt sikker på meningen med -)

Alt det der kan ikke avgjøres før jeg treffer dig på nytt. Kanskje vet jeg det med en gang jeg ser dig, kanskje det vil gå en tid for at følelsene kan vekkes og bli sikre igjen, kanskje vet jeg at det ikke er så med en gang jeg ser dig.

Nu når jeg skriver dette har du nok fått telgr. mitt fra C. Town, kanskje brevet mitt også. Du kan bedre enn mig avgjøre dine følelser; du får livstegn fra mig som enten er dig en stimulans eller det motsatte, du lever under faste jevne forhold og kan veie det inntrykk jeg bibragte dig og mot andre menneskers inntrykk. Kort sagt, du vet noe, og jeg er uvis. Hvad er det du vet om dig selv i forhold til mig? Pos. eller neg. for mig? Og om det er pos. for mig, er det da til det beste for oss begge? Vil forholdene bli slik at vi kan bygge opp vårt, eller vil det bare bli savn og forsagelser? Fordømte uvisshet. Gud vet når jeg kan få svar på disse tingene; kanskje i England når jeg får brevene dine, kanskje når krigen er slutt, kanskje aldri.

Tiden, tiden. Tiden er et farlig våben. Om den arbeider for vår seier, så arbeider den mot mig. "Je ne crois pas la mort, car c'est notre destin, mais je crois à mourir de ton souvenir".

En aften utbrøt der brann i rosenes leir. En ordveksling mell. Labbe og kapt. endte med at denne forlot bordet i raseri, og var borte en dag. Etter aftens gikk han frem og tilbake på undre bro og freste som et lemen og vilde kaste Labbe på sjøen, den "guttungen, flabben, opkjeftig, mig skibets kaptein, ingeniør og flyver, drittgutt er han" osv. i den dur. Krigen varte lenge, de snakket ikke til hverandre på 10-12 dager etterpå. "Det er bare 2 mann jeg har aktelse for dernede, det er dig og Lian" (vi var blitt dus for 1 mnd. siden, stor ære, men ingen helt selvfølgelig ting, iallfall ikke for mig). Så nu var vi der. Det var bare mig han snakket med for noen dager.

8. august. Bangstad, Berg, og gutta akterut er begynt å ta jobb, maler og pusser på skuta, utkikk etc., 1 kr. timen, 8 kr. dagen. Båtsmannen satte dem i sving, og da Bangstad stod på fordekket og klattet maling, kom båsen og sa litt morsk at "der skal ikke være nogen hælligdada" (nordlandsk). "Neivel", tenkte B. og satte opp farten, "det var da svært så bøs han var". Senere kom forklaringen, "helligdager" er sjømannsuttrykk for umalte flekker som blir stående igjen. He, historien moret oss i mange dager.

Denne morgen kom vi inn i tropezonen igjen, men varmt er det ikke. De shorts vi bruker om dagen må suppleres med mer klær om kvelden.

Tyskerne går litt frem i Ukraina, men det koster dem voldsomt med folk og materiell.

Akutt transportproblem for Nord-Norge.

9. august. Det er allerede noen tid siden vi begynte å gå i zik-zak. Dette er en forholdsregel som minsker ubåtenes chance til å ta en peiling av vår kurs og fart på hvilket de bygger sin torpedosikting. Der er mange forskjellige skjemaer for sik-sak-kjøring, hovedsaken er at vi skifter etter ikke mer enn ca. 7 minutters rettlinjert kurs. En klokke med et påmontert alarmapparat varsler dette, og rormannen legger over etter det skjema han har fått. Naturligvis blir ruten lenger, 5-10-15 % lenger og tilsvarende forsinkelse, men det er bedre å komme frem sent enn aldri, hvilket er den enkle moral.

Der går også dagvakt ved kanonen på poopen, de to kanonèrene Hammerø av Den Kgl. Norske Marine og Turvill av the Royal Navy skifter om det. Vi er i farezonen nu.

10. aug. søndag. Dårlig nytt hjemmefra, opstander flere steder, matmangel.

11. aug. Meldeplikt i Norge for menn mellom 17 og 30 år. Skyting av pårørende til de undvekne (dette kan dog ikke være tilfelle, for vi har ikke hørt noe om det senere).

Berlin bombes stadig av russerne, hvis flyvåben skulde være tilintetgjort. Samtidig fra vert av R.A.F. Tyskerne kommer ingen vei i R.land, skylder på dårlige veier og guerilja. Stort slag i Ukraina.

12. aug. Der lå et par flyvefisk på dekket imorges, enten skyllet inn av sjøen eller fløiet inn, trolig det siste. Tørret en av vingene som sees her. Den tilhørende fisk var 12-15 cm. lang.

III. Flyvefiskvinge

Tekst: Vinge av flyvefisk. Syd-Atlanteren 12/8-41. Tvers av Pernambuco.

Fått tak i den norske sender fra Boston, god stasjon. Eng. og russ. bomber veldig i T.land. Russerne viker langsomt over hele fronten.

13. aug. Chieffen (Karl Arthur Ellingsen) har føds.dag snart, og gutta har bedt meg skrive en prolog ell.lign. til ham, og det begynte jeg med idag. Min skrivevirksomhet foregår for det meste i standplassen for en av luftv.mitr., en firkantet liten borg av stålplater. Etter dette kalles den for "rugekassa".

En rekke av de kommissariske statsråder har hatt nervøst sammenbrudd eller står foran det. Således har Gulbrand Lunde tatt gift og blev bragt på hospital til pumping, Meidell har søkt sykepermisjon på ubestemt tid og er anbragt på Dikemark, Axel Stang er reist med de "norske tropper" til Finland og skriver begeistret om fjordingenes gode arbeide (:hestene!), Riisnæs er det også noe rart med o.s.v. De begynner å føle presset av folkets dom.

14. aug. Labbe deltar også i dekkarbeidet, de har dannet "Dekkskrapernes Fagforening", nu er det bare Lian og jeg som ikke "arbeider", med den opfatning av hvad "arbeide" er blandt sjøfolk o.a.

Så en stim av delfiner som jeg først trodde var haier. De spratt høit op i luften og klasket ned flatt i sjøen for å slå av seg "lusa". De er også overgrodd i bunnen av små snyltedyrr som de ikke blir kvitt på annen måte.

En annen pussig havets forekomst er de såkaldte "Portugisere" eller "Bidevindsseilere", som er en slags maneter og kalles så fordi på ryggen har en opstående omtrent som et seil og de ligger alltid i vannskorpen med lange tråder, men ryggkammen eller "seilet" skinner i nydelige farver. Pussig meget dyreliv ute på ville havet.

15. aug. Hadde en snodig drøm om S. i natt. Det var noe på kanalkaiene og jernbanestasjonen i Tr.heim, jeg fulgte med, og hun gikk inn, men en stund senere slo det meg at det jo var S. og at jeg kunde endelig få snakke med hende, og løp inn på stasj., men da rullet nettopp toget til Sverige av gårde. Helvetes!

16. aug. Mange hadde gjort div. slags forberedelser, og skjønt dagen egentlig er i morgen, blev festen holdt idag lørdag aften for chieffen.

Men om eftm. skjøtt vi først med mitr. Vi fikk 50 skudd hver, et fat blev kastet på sjøen, og skuta gjorde en runde med sakte fart, og så skjøtt vi på mål. På babords mitr. skjøtt Labbe, jeg og Bergan, på st.b. Bangstad, Berg, Kummen. Fatet hadde merker efter vår skyting, og de på st.b. traff sannsynligvis også, men det fløt enda da vi dro fra det. Mitr. funksjonerte allright, skuddtakt ca. 500. Noe treff-erting fra kapt. falt uten uten brodd til jorden, han har ikke det skvatt greie på dette her, har aldri skutt og redd for å skyte selv.

III. Foto

Tekst: Bergan på utkik på toppen. Vi hadde et par 1-timers tørn hver dag i faresonen.

III. Foto

Tekst: Kanoneksersis. 2 av dem er skyttere fra marinen.

III. Foto

Tekst: Hotehkiss og Lewis mitr. granskes. Våbnene er gamle. Vi var jo "mønstreet som gunners".

I messen var de valige beboere + oss fra salongen, vi satt som sild i tønne, og temperaturen steg faretruende efterhvert; vi var midt under ekvator som var passert kl. 1230 om dagen, og vi kunde ikke ha dører eller ventiler åpne a.h.t. mørkleggingen. Ikke annet enn ut til gangen med varm maskinluft og forøvrig uten gjennemtregg. Efter at så røkingen hadde vart i 10-15 min. kunde man ikke se fra vegg til vegg for hetedis og røk, så det er billedet. På bordet stod diverse 3-kantede John Haig, sammen med vannkarafler med lunkent vann; selters ell.

soda brukes ikke, og eftersom jeg nærmest synes den lunkne vann-whiskyen er kvalmt, holdt jeg meg edru hele kvelden og var nærmest med som tilskuer til fylla rundt omkring.

Lian var toastmaster og dirigerte taler, sanger etc., og den første var vedheftede sang, m. anonym forfatter. Derefter fulgte oplesning av denne "prologen" min som, om jeg skal si det sjæl, innbragte meg skryt, og derefter fulgte taler og sanger og taler og taler igjen. De gikk i den gamle duren, det var victory og skryt av sjømannen og skryt av hverandre, dels ting som de ikke mente og som hørtes uhyggelig hult ut. Alt på det blandede norsk-engelsk som man legger sig til etter noen år ute, forstår jeg. Som at stuerten bakte kake for å please chief. Og at russians gjør veldige saunterattacks så tyskerne luser veldig. Og at R.A.F. kommer i waves på waves for å rescue, og at tyskerne claimer at de har damaged hele det russ. flyvåben, osv. Rent en studie i omgivelsenes innvirkning på sproget.

III. Sang gjest Baardsen

III. Prolog til Chiefen

Labbe holdt en tale for sjøfolkene adressert til 1.styrm. Thoresen som beste representant for den (kapt. satt og hørte på det). Thoresen som på det tidspunkt var litt på'n, svarte på den med engang, at det som landkrabbene trodde om sjøfolka var ikke tilf., de vilde ikke at der skulde legges noen helteglorie om pannen slik som Labbe hadde gjort, de seiler for victory osv. osv., og konkluderte med at: og derfor så mener jeg at vi reiser oss og utbringer en skål for det som L'Abbe-Lund sa'a!

Senere etter at Bangstad hadde kastet brandfakkelen inn i form av en tale for Sovjet, som vakte veldig diskusjon, sa samme taler at: vi skulde ikke ta op og til disk. nu hvem som er skyld i vår ulykke, det skal vi vente med til krigen er over, for dem som sier at den nåværende regjeringa har skylda, dem tar feil, for skylda har den regjeringa som kom i 1930, Mowinckel! Og så videre. Ellers en fornuftig og hyggelig kar, men der hadde han nok drukket for meget.

Mange var dørge fulle og spydde både innen- og utendørs, og blev igrunnen nokså tidlig kaputt; de siste som satt var de militære som behersket grunnen, Berg, Bangstad, og jeg, og Candrup som skulde på broen kl. 2400, og da gikk vi alle.

Chiefen har grunn til å være fornøid, for det var durabel festing.

17. aug., søndag. Tyskerne tatt Odessa.

18. aug. Tyskerne er begynt å flytte inn i hjemmene. Quislingene settes mer og mer ut av spillet; selv har han 3-doblet sin livvakt. Gestapo overtar og bryr sig ikke om å spørre Q. engang om mange ting. Norske jernbaner i kaos p.g.a. alt materiell som tas til transport av syke og sårede fra Finnland til Oslo og omegn; hospitaler, sykehus, skoler etc. etc. tas til slikt bruk. Svære finske tap, allerede nu regnes de å være like store som under hele vinterkrigen i 1940; skuffelse i Finnland over for liten hjelp fra tyskerne. Kirkeklokkene i Norge tas ned og sendes til Tyskland; kommissarisk Ravner avsatt fordi han nektet å oprette eget kontor i dept. sitt for dette. (Så de har altså en viss skamfølelse ennu!)

19. aug. Jævli het dag, stille luft, oljeblank sjø.

I Bergen er en 60-70 mennesker satt i kons.-leir på Ulven fordi de var med (eller ikke var med) på slagsmål da jentene på en dansemoro nektet å danse med dem.

Norsk flyversersjant, 23 år, falt i luftkamp.

20. aug. Nu er vi kommet inn i soner hvor regntiden hersker; igår regnet det, inatt var det voldsomt tordenvær m. lynnedslag i skuta, og det regnet så det fosset, en god del vann i lugaren min gjennom ventiler i taket og gj. døren. Jeg må næsten ha det slik da de 2 ventilene i veggene er skalket til av betongarmeringen rundt husene her oppe. Men det har den fordel at det er det tryggeste sted på skuta når det gjelder torpedering, og det er bra beskyttet mot mitr.ild fra fly også. Mot bomber teller det naturligvis ikke, men mot splinter.

Vi passerte endel vrakgods i sjøen idag, det var tydelig fra et skib og ganske ferskt i sjøen. Så har det vel gått for sig noe djevleskap her oppe! Kan aldri vite.

Så en 3-skorstens liner under horisonten inn mot land; vi lurte på om det kunde være "Empress of Asia" som lå i C.town da vi drog, det er ikke umulig.

III. Foto

Tekst: Aftenstemning i tropene.

III. 2 x foto

Tekst: Denne gamle mannen med tyndt hår og barter er altså mig, om noen skulde være i tvil.

21. aug. Vi gjør dårligere og dårligere fart, de skjønner ikke hvad det kommer av, 50 naut. mil bak der vi skulde vært efter observasjonen idag. Oprindelag skulde vi vært i Trinidad idag, men nu blir det neppe før i løpet av lørdag.

Russerne har sprenget i luften verdens nest størst demning, druknet tusenvis av tyskere og russ. bønder og oversvømmet store deler av Ukraina. Helvetes folk, de xxxxx ikke sine egne heller, men det er det eneste som er å gjøre.

22. aug. Nu regner og lyner og tordner det på tredje dagen, og vi er møkka lei det. "Dekkskraperne" har hatt flere fridager alt.

Endelig idag er jeg à jour med denne reisedagboken min, og å holde den à jour håper jeg vil la sig gjøre også ved siden av annet arbeide.

Det har tatt mig 2 ½ mnd. cirka, å komme efter, og tidsrummet den handler om er ca. 5 ½ mnd. Jeg er lettet.

Om eftm. var vi kommet omtrent rett øst for Trinidad og hadde temmelig rett vestlig kurs. Det var innpå 4 dg. siden skibet hadde fått noen observasjon, og det var hensikten å gå inn under land og "føle" oss frem. Litt før solnedgang fikk Lian "hin klartseende" øie på et skib rett forut som så ut til å komme rett mot oss. Vi dreide av til babord; eftersom skibene hadde kurser så de nærmet sig hinannen, varte det ikke lenge før vi ganske tydelig kunde se det, og da det ikke lenger lå midt i solnedgangen, så vi også at det førte lanterner. Men efter at vi dreide av, dreide det efter og så grangivelig ut til å ville følge efter oss. Det var jo en god del mystisk, for efter reglene for fredelige skib skulde det også svinge unda oss. At det bar lanterner og således gikk med den freidigste mine av verden var ingen garanti, en raider kan utmerket gjerne gjøre det. Det kunde naturligvis også være et nøitralt skib, men det var best å ta sine forholdsregler og være på den sikre siden (ialfall sikrest mulige), og følgelig satte vi med en liten omskrivning navnet Reidar på det.

Mannskapet var blitt opmerksom på det, og kanonbetjeningen puslet og gjorde klar kanonen sin, holdet nu var ikke større enn at skyting godt kunde finne sted.

Efterhånden hadde vi fått det inn rett akter, og vi svingte stadig av til babord og håpet at mørket vilde opsluke oss. En lett og sak-ukyndig skisse viser hvordan vi manøvrerte:

III: Tegning

Mørket var da også så vennlig å gjøre det, og ca. kl. 1900 kunde vi regne oss usynlig for Reidar og så at dens lanterner fortsatte ut i mørket akterom babords tvers.

Vel, etterpå kan man jo saktens reflektere i ro og mak. Hvorfor brukte det ikke kanonene sine på skuddhold? 1. Da vilde vi straks ha brukt radioen og skreket om hjelp, og selv om den ikke vilde ha kommet tidsnok for oss, så hadde ialfall krigsmakten fått en posisjonsmelding om Reidar og kunde ta op jakten efter det. Det vet de. Eller: 2: Det var bare et uskyldig, godmodig nøitralt skib. Men hvis alle Reidar'er alltid skal tenke på det, kan de aldri få gjort noenting, så det var nok sannsynligvis en nøitral. Men muligheten for Reidar var der.

Hele historien sinket oss minst 1 time.

Trinidad

23. aug. Vi stimet inn mot kysten på et galt sted; hva de trodde var en åpen innseiling viste sig å være lavland mellem 2 fjell, og vi måtte lenger op. "Op" er nordvestover langs kysten av Trinidad. Vi skulde til Port of Spain som ligger mot vest så vi hadde å dreie rundt nordpynten for å komme dit. Trinidad er sammen med Tobago styrt

som britisk "Crown Colony". Vi passerte Tobago ved middagstider, den lå i nord for oss og kunde bare vagt skimtes i disen, og hadde hele tiden Trinidad i syd, også noe uklar. Her var vi inne under Airforcens beskyttende vinger igjen, en svær Catalina passerte oss, men uten å bry sig om å undersøke oss.

Det er ganske sterk strøm langs land her, som vi hadde med heldigvis, ellers vilde gamle Somleville hatt strev med å komme inn; farten er blitt dårligere og dårligere, om bord forstår de ikke hva det kommer av for motorene yder det samme; det må være propellerne, men det kan de ikke få undersøkt før i dokk.

Trinidads nordkyster faller bratt ned i havet, bekledd med palmer o.a. tropiske trær og vekster. Oss var det en kusvalelse å se grønt igjen, siste gang var i Galle. Under land har sjøen gravet ut mange huler som lå i rekke og rad bortover med fjellet hengende loddrett over. Vi stod på broen og forestilte oss svære trekister med beslag og tunge låser som inneholdt gull, sølv og alle de edelstener som våre barnebøker forteller oss at sjørøverkister inneholder. Ført frem til vår egen tid og våre moderne sjørøvere kunde nok muligens en u-båt gjemme sig der hvis bare hulen gikk langt nok inn i fjellet. Men det vilde vært dristig innunder vaktstasjonen på fjelltoppen ved innløpet hvor de ganske sikkert også hadde noen voksne kanoner. En ny kapt.-lt. Prien – Scapa Flow i historie vilde det blitt. (Selv om han ikke har gjort det!)

Bocas del Dragon ("Dragekjeften") som hovedinnløpet heter, er delt i flere småløp, og inn gjennom et av disse stod vi, Bocas de Huevas.

Strømmen utenfor kysten var merkbar ved de striper og grenser den satte i sjøen, men den dreide ikke på skibet. Her gjennom innløpet som bare er et par-tre hundre meter bredt, putret og kokte strømmen så bølgene toppet sig småkrasse, og med stor aktsomhet stod vi inn gjennom.

På høire side (nordvest) hevet Venezuela sig i været og sendte halvøen Paria frem så den og Trinidad sammen kunde lage Gulf of Paria. – Vannet herinne har en egen farve, som vi allerede la merke til i havet utenfor, en selsom mørk mørkegrønn lød, som et grønt moseteppes i en dunkel skogbunn. Bukten er ganske stor, de sydlige kyster er lave og forsvinner i disen, men det er god havn allikevel, fordi det som regel er stille.

Som vi stod innover i duskgregnet, fikk vi et levende bilde av hvor viktig denne havnen er blitt nu under krigen. Skibene sendes fra Syd-Afrika over hit hvor de får nye ordrer, og vi møtte skib for utgående samtidig som der kom flere inn bak oss. Og sandelig, der lå "Empress of Asia" også, så det var altså den som vi hadde sett for noen dager siden passere oss. De lå ute på redens allesammen; vannet er temmelig grunt langt utover og vi droppet anker 4-5 mil fra land, i 1900-tiden. Der lå mange norske, flere hollandske, svenske, og til og med en latvier med nøytralitetsmerker på siden, og flere. Jeg tallet innpå 30 skib, deriblandt også engelsk og amerikansk marine, tall og art uventvnt av hensyn til om denne boken skulde bli beslaglagt noengang, så står det ikke for meget her. –

Vi kom ikke på land denne kvelden, emigrasjons- og sanitære myndigheter må kontrollere skibet først.

Men vi vasset omkring ombord i alt det lys vi vilde og med åpne ventiler og gasset oss i frisk luft innendørs. Det er ikke alltid den er så frisk - !

Inne på land tegnet "City Lights" sig tydeligere ut eftersom mørket falt på, og motorbåter av alle slag tøffet ut og inn mellom skibene. Vi lot velværet falle på oss og imøteså en turistmessig morgendag iland.

Så var vi i Vest-India. Brukt 24 døgn istf. 20-21, jaja tiden går.

Situasjonen nede i Mellem-Østen spisser sig til. England og Russland har gjentatt sitt krav om at tyskerne i Iran skal utvises, da de beviselig driver 5-kolonnevirkosomhet. Irans svar er utilfredsstillende, og de 2 allierte truer med invasjon, hvorved de også får knyttet forbindelse på sydsiden.

Tyrkiets stilling er truet av store tyske troppestyrker opmarsjert langs Tyrkiets grense i Europa, alliert vennskapsforsikring er gjentatt. – Tenker på Silfver; hvilken fare hun lever i hvis Istanbul skulde bli bombet.

24. aug., søndag. Det blev ingen bytur idag heller. Der kom en emigrasjons-kontrollør ombord og sa at bare skibets officerer fikk gå iland. Så vi blev inntil videre.

Det småregnet litt, og vi stod ved rekken og så inne ved land en svær 4-motors flybåt dure op og lette og forsvinne i de lave skyene, til U.S.A. antagelig. Den som bare kunde vært med der. Forresten hørte vi at det lå

treningskole og mange engelske og/eller amerikanske fly her, og planen modnet i oss om å gå op til de luftmilitære myndigheter via vårt konsulat og høre om vi kunde få slenge oss med på et av dem opover. Labbe og jeg snakket sammen om det, og blev enig om å prøve neste dag.

Der var en ung teknisk officer og kiket på degaussingen og sa han kunde ordne det i løpet av 5 min., men den var like gærn fremdeles. Ingen skjønner et grand av det.

Vi skiftet plass og jekket oss litt lenger op på reden, forbi Empress og flere andre. Så nu er det ikke så helvetes langt inn.

25. aug. Negley Farson sier at Trinidad er typen på en tropeøy med sine overdådig skogkledde skrenter fra toppen og ned til sjøen. Jeg synes ikke det. Nu har jeg selv reist så meget at jeg vil sette mine egne inntrykk op mot hans, og si som så at jeg er ikke enig. Da var Ceylon meget mer typisk for det man ser for sig når man hører ordet "tropeøy", med sine viftende palmer fulle av kokosnøtter over en lang hvit sandstrand, med skummende brenning i revene utenfor.

Hadde det ikke vært for at vaktene på nært hold var annerledes enn hjemme, kunde vi godt ha ligget på havnen i Drøbak f.eks. eller utenfor Hurumlandet og sett åsene heve sig skogkledt op fra sjøen. Og da vi satt i den kjølige hallen i Queen's Park Hotell og så på landskapet ut gjennom den brede åpne inngangen, kunde det godt ha vært et stykke av Vettakollen med villaene opefter skråningen. Hvilket forbauset oss litt. Og ergret oss eftersom det å være i Vest-India burde føles rart, men ikke var det spor rart.

Det påstås her at Daniel Defoe skulde hatt denne øya i minne da han skrev Robinson Crusoe. Hadde vi så ikke rett til å vente oss troperomantikk? I byen blev vi ikke minnet om Crusoe på annen måte enn gjennom de prospektkortmapper som blev solgt, hvor Crusoe sitter fotografert utenfor sin hytte dypsindig og dystert stirrende ut i rummet efter undsetning. Hytten hans er blitt til byer nu, gjeitestiene er asfalterte bilveier, og det ene skib som tilfildigvis droppet innom der, er blitt til 30 damp- og motordrevne kolosser hver dag.

Og menneskene. De få caribs som bodde på øya da hans historie skulde ha foregått, er nu steget til et folketal på henimot 400.000 mennesker av hvit, carib, indisk, arabisk, kinesisk og afrikanegroid avstamning og av alle mulige slags kombinasjoner av disse. Å gå på gatene i Port of Spain var en sjelden festlig opplevelse så mange underlige typer en kunde treffe på, mest var det afrikanegre av alle utgaver og farvenuanser, svære og små, skravlende med svær tykk kjeft og skinnende tanngard utenpå bassrøsten, og viftende som møllehjul med de lange armene. Vennlige, blide, høflige, et bilde på stor og jevn folkelykke, ikke slike lukkede dystre ansikter som i India og ikke skrikende fattigdom eller krøplinger. Det vi så da!

III. To postkort

Tekst: Etpar folketyper.

III. Postkort

Tekst: Like bort i gaten tilvenstre lå det norske konsulat.

Labbe og jeg opspørte den norske konsul som er en engelskmann, mr. Emlin. Vi traff ham efter hans lunch, og han tok oppmerksomt og korrekt imot oss og hørte på vår historie og vårt ønske. Han tok en tlf. til en eller annen militær overhøiher, men fikk det som svar at det beste vilde være for oss å bli ombord i skibet vårt da noen regulær og hurtigere transport ikke kunde påregnes. Så spurte vi om å få ta Clipper'n, men han hadde ikke økonomisk autoritet til å kunne innvilge det, og så satte vi op et telegram til flyveledelsen i Toronto hvis chef nu er ltn. Tufte-Johnsen og spurte om ltn.e så og så kunde få fly grunnet langsomt gående skib; det blev sendt samme dag, og vi kunde tidligst vente svar imorgen. – Han var grei og lett forståelig og gjorde akkurat det han kunde for oss.

Westfal Larsen så vi har et kontor her i byen og visstnok flere norske rederier.

III. Klaveness Line

Tekst: "Permisjonskort" for Trinidad. Men der fans ikke antydning av kontroll i land.

Utover dette hadde ikke jeg iallfall noe større å gjøre, og spiste lunch i Queens Park Hotell med Lian og Labbe. Der traff vi igjen en av de norske Pilot Officers som de andre hadde truffet i Cape Town, de skulde visst nordover til Amerika!

James serverte oss. Det var en lang negertjener med kritthvit tanngard, og naturligvis måtte han hete James. Og da regningen kom med navnet James på, lo vi høit. Det blev litt å vente på våre grapefruit, og jeg bemerket på norsk at "det var da svært så lang tid de trengte for å servere de 3 grapefruits". "Yes, sir" kom svaret prompte, og da vi hadde liten tid og jeg ba om at vi måtte bli servert så fort som "your small, small feet can run", gliste han bredt og blev så ivrig at vi nærmest måtte skynde oss å spise for å holde hans tempo.

Nede i gatene traff jeg på mek.-serg. Knutsen og do. Per Holt.

Der stod også en mann og solgte fugler etc. laget av et eneste stykke kohorn som de måtte varme og bøie for å få det til; ganske pene og morsomme ting. Og så hadde han hoder av de oprinnelige beboere her, caribene, skåret ut av en kokosnøtt og malt sort i ansiktet og litt andre farver på utstyret, og puttet på litt skjegg i en krans rundt haken. En jævli morsom og eiendommelig ting til den latterlige pris av 50 cents. Berg og jeg kjøpte hver vår. "Fredag" skal han hete.

III. Regning

Tekst: 1 pund drops. 48 cents. De bruker Trinidad-dollars og cents, men det går vra med shillings og pence også.

III. Seddel

Tekst: Og her er altså da 1 Trinidad-dollar.

Hele min formue bestod av 10 Syd-Afrika-shilling som jeg fikk vekslet om i stedlig mynt til en kurs av 4\$ 2 cents pr. 1£. Det var ikke noe å slå sig løs med akkurat, men jeg kunde saktens spandere en avis på en negerpike som kom og pratet med oss i New Harbour Hotell hvor B. og B. bodde og hvor vi satt og ventet. Hun viftet så skjødesløst med sine ultrakorte skjorter med underliggende herligheter at Berg som satt vis à vis med hende, snart måtte bytte plass med meg, og jeg kan godt forstå ham for på den plassen var det vanskelig å holde tankene samlet om samtalen. Hun hørte snart at vi var norske, og fortalte at hun hadde levet 3 herlige dager (og netter) sammen med en norsk sjøgutt, og det hadde vært sånn stas. Men, sa hun, "so great happiness can never stay. It comes quick and go quick". En liten sum av resignert livsvisdom. Så smilte hun et veldig afrikasmil over hele ansiktet og lot verden være som den var.

De virker så hjertegode og ubedervede disse menneskene. Jeg var på nippet til å beklage at vi ikke kunde glede henne litt - .

Engelskmenn og indere fra syd og russere fra nord har marsjert inn i Iran. "Noe motstand" meldes at iranerne har gjort, men det er vel bare for å markere en protest, for det er ikke meget de kan gjøre, stakkar.

Kapteinen tørna gærn ikveld, som det heter i sjømannssproget. Han var full allerede da vi tok motorbåten ut til skibet om eftm. Det stemmer ikke at en mann i så fordringsfull uniform kan optre så tøvet og så bøllet. En mann i hvit nærsagt admiralsuniform må ikke jatte sludder med niggere og ete av proviantkassene; hverken Norge eller den klasse hvis distinksjoner han bærer, er tjent med å ha en slik mann reisende rundt som representant, hvis eneste prat er kvinnfolkprat av vulgæreste sort.

Og dette er et utvalg av de kulturblomster som blev servert i løpet av eftm. og aftenen:

Lian hadde vært på et sykehus med 2 syke av mannskapet som det var mulighet for måtte avmønstre; de kom om bord igjen, og kapteinen brølte ut over midtdekket: "Er de 2 vraka kommet om bord igjen? Sjuge e de, men øl skal de ha!", så mange hørte det.

Da vi spiste aftens, satt vi og pratet oss imellem, hvad han ikke deltok i, og var visst irritert over dette og over at vi ikke spiste noe større, for han gikk brått fra bordet og ropte til stuerten: "De får begynne med havregrøt og vellings, det er visst ikke godt nok noe for de", 2 ganger. Vi bare måpte av forbauselse over at noe slikt overhode kunde bli prestert; Lian blev blek av sinne og gikk op til ham og sa at vi måtte selv få avgjøre hva vi vilde spise, og fikk til svar at: "Nei, jeg vil ikke høre noe, jeg er ferdig med Dere dernede." Vel, utmerket, Labbe klappet demonstrativt i hendene, og vi andre var heller ikke bedrøvet over det. Så nu er all diplomatisk forbindelse avbrutt, der skal iakttas en iskald holdning fra oss "aristokrater", som vi har fått vite at han omtaler oss med. For nu kjenner vi ham; nu summeres alle tidligere ord og gjerninger op til en dom som ikke er mild.

Vi lettet anker efter mørkets frembrudd og stod 20 mil inn i bukten for å bunkre olje. Kapt. satt sanseløs i sin stol og møtte ikke på broen for å føre skibet inn, tiltross for 1.styrmanns 4 purringer. Losen og han tok skibet inn alene. Det er en alvorlig sjømannsmessig anklage mot en skibsfører.

26. aug. Labbe og et par til var på land, jeg og B.B. holdt oss om bord, ingen gryn. Konsulen svarte Labbe på telefonisk forespørsel at telgr. var sendt, man svar ikke mottatt, men at han ventet det i løpet av morgendagen.

Kapt. er på knærne i dag. Han har bedt styrmennene om undskyldning for diverse ting, og de var flauere som aldri før over slik kryping; han fikk visst en kraftig advarsel der. Han bad Lian også om undskyldning og uttalte at han kom til å gjøre det samme overfor oss allesammen. Tok tilbake hvert bidige ord. Så nu er han i det lune.

27. aug. Holdt mig ombord idag også, alle de andre på land. Ikkeno gryn. Spent på telegram fra Toronto, men Labbe kom ombord kl. 1500 uten at konsulen hadde mottatt noe. Så der røk den; men det var en chance verdt, og jeg er temmelig sikker på at svaret vilde blitt positivt om vi bare hadde fått det.

Vi lettet anker straks etterpå, og kl. 1530 stod vi ut og gikk tett optil Empr. hvor endel av våre stod ved rekken; vi vinket noe triumferende over å komme avgårde før dem og tok en V på fløiten. Likeså hilste vi med flagget et annet norsk skib som lå der.

Og så forlot vi Trinidad som Columbus opdaget for den hvite verden på sin tredje reise i 1498, og som de hvite siden ikke har sluppet taket på. Der lå noen 2- og 3-mastede seilskuter og duppet op og ned på sin langsomme marsj fremover, og bragte tanken hen på dette. De hadde tålmodighet, de, som i lange år bare så hav og dekk på sin tvilsomme ferd mot det ukjente.

Ut av Bocas del Dragon passerte vi den øya som Farson sier beboes av bare 2 mann hvis eneste oppgave er å heise og fire Union Jack, og hvis eneste selskap er ”grønne firfirsler med blå øine”.

Og mens skibet begynner å duve i dønningen, synker Robinsons ø og Venezuelas tåkeomhyllte fremspring langsomt i havet.

En ny etappe er startet.

Kapt. tok sig på tak og kom ned og spiste aftens ved bordet, men samtalen gikk trått. Vi fikk da ialfall det utbytte av det at vi fikk vite at Laval var skutt. De franske quislinger er nok heller ikke trygge, ser det ut til. –

Kakerlakkene er usedvanlig livlige i aftnen. Det er visst duften av drops og appelsin i min ellers spartanske hule, som lokker dem frem.

28. aug. Notert: ”Ingenting. Vasket klær. Fint vær.”

29. aug. Ved middagstider og utover eftermiddagen gjorde vi oss ferdig med Det Karibiske Hav (Caribbean Sea); kursen vår har vært hovedsakelig nord, og på høire hånd hadde vi den rekke av vest-indiske øer som danner et gjerde mellom D. Karibiske Hav og Atlanterhavet. Det var øene: Windward, Barbados, Martinique, Guadeloupe, Leeward og Virgin som de største og et uttall av mindre. På venstre, øen San Juan, og lenger vest Hispaniola og Cuba. Ved utløpet kunde en bare så vidt skimte noen lyseblå fjellformasjoner stikke op over havet, men en skulde ha gode øine for å se dem, så vakre var de. Et vidunderlig vakkert farveskjær i vannet her ute, lyseblått, lysere blått enn Håkon Kröll Mathiesens Nordmarksøine, og stod man i baugen og så ned langs den, kunde en følge linjene helt ned og studere hvordan den brakk og buktet sig eftersom vannet brøt lyset. Underholdning for en stund.

Kapt. spiser stadig nede med oss nu; samtalen går noe tregt om nyheter og denslags og med lange pauser. Jeg har ennu overhodet ikke sankket med ham. Undres om han skjønner igrunnen at vi alle dypt ser ned på ham i forakt. Lavkaste.

Det som mest har optatt oss idag er de nyheter vi har fått og som fremgår av vedlagte avtrykk. 1.styrm. Thoresen tar dem hver dag og renskriver. Vi frykter at der må bli hunger i løpet av vinteren; Oslo og andre større byer kommer nok til å kjenne det; stakkars jævlere.

III. 2 sider nyhetsmeldinger

Og så var det svenskene; at noen nazifyrer av Lindholmpartiet kan gå med på dette under det hule påskudd ”kampen mot bolsjevismen”, mens sannheten altfor klart må være å frigjøre tyske tropper i Norge forat de kan sendes til Finland, er jo ikke noe annet enn en kunde vente når det nu engang er nazister vi har å gjøre med.

[Men at den svenske stat med den svenske konge i spissen (onkel av kronpr.e Märtha) lar dette skje, er råttent, råttent. Undres hvad tyskerne har truet dem med (eller lovet), de gjør alt av lusent undakryperi for å undgå krigen, sin nasjonale ære har de forlenget løpet ifra, såmeget har vi da sett av dem.] Frafalles. Jeg vet mer nu. Det omskrevne var tysk propaganda som det ikke lyktes å fange noen svensker med. Vi har bare hørt hva svenskene har gått med på, ikke hva de ikke har gått med på, og det er meget. Deres holdning nu er klar. (Juni 1942)

Det hele er en forferdelig skuffelse, og jeg er virkelig nedslått. Hvordan skal Stina og Odd ha det hjemme nu? (Hvis de blev gift da).

Og hva tenker Silfver om dette? Hun og andre ærlige rett-tenkende svensker kan da umulig være enig i et slikt skritt? Den som bare visste - ! Det verste er at jeg er i villrede med hvilken holdning jeg må ta overfor hende, hvis dette utvikler sig. Helvetes fanskap!

30. aug. Der kom medling i radio at en raider opererer bare 200 miles unda oss i farvannet sydost for Bermuda. Tvang oss til å søke nærmere Amerika kysten, dessuten er vi 9 passasjerene beordret til utkik på toppen sålänge dagslys og månelys varer. Jeg hadde således 2 1-times tårn idag.

Finland slår frampå om fred når de har tatt tilbake det tapte.

31. aug, søndag. Været er herlig og varmt fremdeles til tross for den stadig økende avstand fra tropene. Ser til min skrekk et begynnende lite anlegg til mave - .

Kapt. ba oss 5 på pjoelter idag. Bare Lian mottok, vi andre ga ikke svar engang. Han må skjønne hvad vi venter av ham, trodde kanskje vi skulde komme begeistret løpende ved hans første vennlige gestus. Nei, min gode, dertil holder vi for godt på selvrespekten.

Middagen var følgelig meget taus og kort, eftersom ”den korte pinen er den beste pinen”.

Og da B. og B. ikke brød sig det spor om hans ”bokseinstruksjon”, sprakk blæra med resultat at vi fra nu er nektet adgang til broen. Jeg satte en tykk hvit krittstrek på dørken tversover gangen utenfor døren min.

”Håper vi får godt vær så der ikke kommer noe regn på de aristokratene dernere!”.

Av dagens (gårs-) kommunike sees at bonde Arve Nielsen Frøisland er blitt fylkesmann i Opland; det er antagelig den Nielsen som var lærer i ”kulturelt” på lagf.skolen på Hurdal. Mannen som elevene satte fast i spørsmål, og som man måtte se sig om efter avøser for. Så de har nok flust op av folk å velge mellem!

Ill: Nyhetsbrev

2. sept. Idag er det da altså 2 år siden krigen mot Polen brøt ut, og verdensulykken rullet ut over oss alle. Det kan nok bli 1 år til, kanskje mere.

Odd hadde fødselsdag igår, 31 år gamle gutten, og jeg mintes ham ved bordet. Idag er det Vibeke 1 år, som blev minnet ved etpar ord av mig, hvorpå vi ”heiste vårt flagg og tømte det til bunns” – i vann! Men noe annet har de nok neppe hjemme heller; og de satt kanskje samlet akkurat da, hvem vet. Hvis de er fulltallig da - .

Dagen idag har vært satans varm, næsten stille eller vind med samme fart som båten. Jeg hadde 1. utkikkstørn og blev purret kl. 0515 op til solopgang i nydelige farver; fint å være oppe så tidlig om morgenen. Vi møtte et par skib og manøvrerte unda; ett av dem så ut til å ville styre innpå, og kanonmannskapet blev mobilisert og stod klar. Men det var bare en fredelig amerikaner. Om eftm. hadde de øvelsesskytning med kanonen, 4 skudd, og det brakket godt mellom fjellene, men de traff ikke fatet.

Kapt. spiser alene nu, ½ time før oss andre. Det var da også den eneste mulige løsning.

Disse dagsnytt-bladene som jeg kleber inn, kan være fine å ha om noen år; historiske dokumenter.

3. sept. Fullførte et 10 siders brev til onkel Svein: ga ham fullmakt til offentliggjørelse eller hvad han vilde hvis det bare tjener Norges sak. Fortalte mest mulig om hjemme. Håper det kommer urørt frem fra Halifax.

I går kveld kl. 2200 hadde vi "båtmanøver"; en sørpe full skippers påfunn. "Båtmanøveren" består i at alle møter med redningsvest ved den båten han er tildelt, og står der. Men der er ingen øvelse i å sette båten på vannet eller ombordstigning, eller eftersyn av materiellet.. Etter alles mening en helt latterlig foranstaltning. Vi kan vente oss mer av det fremover, antagelig.

Idag drev vi litt øvelser på luka, høidesprang baklengs, håndstående etc. Så kom skipperen ned og gjorde narrestreker og lå på luka og sprellet som en bajass. Vi gikk alle sammen, så kunde han leke alene. Ynkelig syn.

Kjøligere iaften.

4. sept. Idag blev jeg utsatt for ½ times "mishag" p.gr.a. sandkasting fra utkiken. Skjønt det hele bare var en spøk, ga det en liten anelse om hvordan skipper'n må ha det p.t.

Vi glir langsomt over i mer tempererte strøk, finfin temp. akkurat nu, med lett svalende luftninger. Vi er i Golfstrømmen enda, og den bærer oss raskt nordover.

Jeg skrev til ing. F. Ahlsells barn i New York, som jeg hadde lovet ham.

III. Brun mann

Pussig at denne tegningen skulde dumpe inn akkurat her, nu som vi nettop har passert Floridakysten. Det er bare et tilfelle fordi jeg må begynne å tenke på å pakke sammen for evt. landstigning i Halifax. Vi må undersøke der hvor vi egentlig skal hen. De fleste har mest lyst også til å gå i land der. Muligens blir følget vårt delt.

III. Dame

Den lille damen på motsatt side har hengt på veggen her siden Bombay omtrant, og har vært mig til korte øieblinks vederkvegelse i ensomheten. Nu skal hun pakkes ned og tas med. Det betyr ikke at jeg mindre har hatt dig i tankene Silverfer, men menn må være polygamt anlagt, noe håndgrikelig må vi ha, og får vi ikke det beste tar vi det næstbeste. Øiensynlig.

5. sept. Skrev langt brev til Thor Stokke, 8 sider. Via Norske Legasjon i Washington, håper de finner ham.

Adskillig kallere nu. Får en rekke munnsår på underleppen, det er vel overgangen i været.

Idag prøvet skibet en dunk med tåkeskjul og senere skyting med Lewis mitr. og bombekasteren. De holder stadig slike øvelser, og det er jo bra.

1 døgn igjen til H.fax.

III. Nyhetsbrev

6. sept. Jeg hadde vaktørn kl. ½ 7 imorges. Vi er utenfor Golfstrømmen nu, og temperaturen er som vi er vant til hjemme på denne tiden av året, derfor en god del mere klær. Dessuten lå tåken tykk som grøt, vi kunde ikke se ½ skibslengde fremover og til sidene, og farten var halv og sakte. Vi kunde ikke bruke tåkelur eller horn ell.a. ting for å gjøre oss bemerket, tvertimot måtte vi lure oss så stille som mulig frem, en raider eller ubåt har store chanser til å undslippe efter velgjort verk, om de skulde finne oss.

Vaktimen og andre stunder ga rikelig anledning til å reflektere over den fullstendige mangel på instruksjer som fantes ombord: her var inntrådt en helt ny situasjon, men ikke et ord om hvad vår opgave var og hvad vi skulde gjøre når det og det hendte; det hadde vi forresten heller ikke fått da xxxxxxx begynte i klarvær. Her kunde et skib gladelig barke rett inn i oss uten at vi hadde chance til å styre unda eller stoppe eller noenting, og heller ikke det andre. Midt i trafikkert strøk var vi.

Den samme instruksmangel hersket hvad angikk livbåtene; vi hadde holdt latterlige livbåt-"manøvrer", uten at en båt en eneste gang var blitt satt på vannet, og uten at vi hadde fått noen instruksjer om hvad å gjøre når, osv. osv. Men sjøfolkene tenker ikke så langt, dertil er nok deres tenkegang litt for rutinebundet.

Jeg var irritert og vilde ha sammenkalt til et møte for å få rettet på dette, men det blev utsatt av div. grunner til efter avgangen fra H.fax.

Forsinkelsen blev ikke så ille allikevel, i 2300 tiden ristet vi oss innover fjorden yil H.fax, det var klart nu, og droppet anker i 2330-tiden. Et nytt kontinent var nådd. Nordamerika.

7. sept., søndag. Her inne på havnen kan man godt innbille sig å være et sted i Norge. Landet hever sig ikke særlig høit, og det er skogkledt med gran og furu og løvtrær helt ned. Byen kan ikke sees herfra, den ligger lenger inne.

III. Landgangspass

Vi 5 slapp omsider på land middags, og på vår vandring op gj. gatene kom vi forbi den norske sjømannsforening og stakk innom der. Der fikk vi vite at dr. Caspersen var like neafore, i et nyoprettet norsk rekonvalesenthjem, "Kongshaug", i Chester, 45 miles syd for H.fax. Vi ringte ned og fikk ham i tale og ble inviteret ned, og dermed var hotellspørsmålet for natten løst. Turen gikk pr. bil rett mot den hjemvendende søndagstrafikk, op og ned over lave åsrygger, mest kledt med løvskog, meget Norge-lik. Selve hjemmet var et vakkert sted og lå på en liten høide med utsikt over fjorden, egne småbåter hadde de også.

III. Foto golf

Vi hilste på noen av de norske dernede, en av søstrene f.eks. kom fra Toronto og kunde fortelle meget om mange fra leiren. Middag på "Quarter-deck", og sent på kvelden hos en raring av en gammel doktor med en ennu rarer kone som hos alle gikk under navn av Caroline. Det var endel pussige typer der, bl.a. en lang engelsk løytnant, McTyres, som tejenestgjorde i ingeniørvåpnet; han frydet oss i samtalsens løp med mange morsomme ting og det beste var: "Join the Navy and see the world; join the Air Force and see the next!"

Men enda bedre var en annen kar som var officer i The Black Watch; han hadde reist mye rundt under krigen, og sammenfattet sine opplevelser i følgende: "We see many funny things during this war, but never a fight!" Han var engelskman, og det var vel engelsk selvironi i et nøtteskall.

III. Nova Scotia

8. sept. Tok rikstlf. op til major Reistad i Toronto og fikk ordre om å komme op, alle undtagen Lian som foreløbig skulde bli igjen i Chester. Og derefter var det da å ordne formalitetene på emigrasjonskontoret og Norw. Naval Service, som vilde avspise oss med 7 \$ for reisen, hvilket vi fikk purret om til 25 \$. De skaffet oss hotell også, men det var sørgelige greier. Vi lå 3 mann på et rum hvis gulvflate ikke var stor nok til å huse bagasje vår, og hvor hotelleieren drev småsnyterier på 5 og 10 cents.

Ombord pakket vi raskt sakene og tok farvel med folkene. Med skipperen var det meget kort og kaldt. Dekkstolen min fikk 1.styrm. Thoresen.

Vi tok med oss Condrup på land for å ha en aften og håpet å treffe 1.styrm. og chifen også, men vi kom fra hverandre ut på kvelden, og vi 3 fra inf., traff dem ikke overhodet. Hvilket var meget beklagelig.

Men lettelsen over å være ferdig med Somerville var kolossal; næsten utrolig at det var tilfelle.

9. sept. Fra jernbanereisen er ikke meget å fortelle; vi tørnet ut kl. 7, hvilket var 1 time tidligere enn vi behøvde, men det skyldtes misforståelse av jernbanetid og standardtid som de har i Canada, p.gr.a. landets øst-vestlige utstrekning. Imidlertid, bedre 1 time for meget enn omvendt, og det ga ialfall Labbe tid til å få tak i togbilletten sin igjen, som han hadde mistet kvelden forut i en drosje, svineheldig.

III. Togbillett

Toget var deilig, gode seter med rummelig plass og breie fine køier. Bakerst en salongvogn med lenestoler og sofaer etc. "akkurat som på filmen". Det var ikke noe større å se, flatt hele veien, marker og skoger. Skogene hadde våre egne tresorter, og det virket hjemlig.

10. sept. Det var ca. 1 ½ times opphold i Montreal, hvilket ga oss anledning til en titt på byen og frokost og barbering i et hotell. Men videre gikk det, og idag i en åpen salongvogn, som nepe var 1. klasse, nei. Ved siden av mig droppet det ned et pikebarn som i samtalsens løp fortalte hun var fransk, men som jeg tror var av indiansk avstamning; hvorfor skulde hun legge skjul på det? Men jålete og dum.

På stasj. i Toronto (som er et indiansk navn og betyr "møtested") blev vi møtt av en korporal, som viste oss op til et hotell. Rett vis à vis stasj. lå det kolossale Royal York Hotell som er imperiets største og rummer godt og vel 5000 mennesker. Det ruvet mektig i været ja. Imidlertid fikk vi ikke plass der (?) og blev henvist til Prince George Hotel, som ikke var fullt så bra.

Thor Stokke hadde herjet fært for å få tak i mig, da han hadde hørt at jeg var underveis, og det var om å gjøre da dette var hans siste aften i Toronto. Vel, vi møttes da, og det var liddeli hyggelig; han var den samme som før, men mere moden, roligere, sikrere. Og det trengtes for gamle Stokkedrengen, så det var bare morsomt å se forandringen i den retning. Jeg hadde jo skrevet brev til ham, hvad jeg fortalte ham, og han kom nok til å le da han leste mitt, ½ år gamle "nyheter". Selv fikk han brev omtrent ukentlig, og det tar 12 dager over, så han var meget mere informert enn mig. Han arbeider ved legasjonen i Wash. nu, en utmerket stilling, og var sendt op hit for å ordne spørsmål med flygevåpnet her. Vel, jeg har ialfall knyttet forbindelse både med ham og med onkel Svein i Amerika, hvis jeg nu bare får svar fra ham.

Samme kveld nede i kaffekjelleren i Royal York Hotel da vi satt og tok en nattlig forfriskning, traff vi på første mann av "gamlegjengen", Ola Bakke Stene, nu kaptein med teknisk kommando. Hyggelig og gjensidig overraskelse.

Tor lovt å sende et telegram hjem til mine: Gratulerer bryllupsdagen. Torkjell., så jeg har godt håp om at de har klar beskjed nu.

11. sept. Dette hotellet er nok ikke så bra som det tegnet til; det er alltid mas ved måltidene fordi kelnerne vil ha oss ut i den ytre kvikk-restauranten, og vi må forklare hver gang at vi er officerer, litt plagsomt. Med mere.

De 3 gutta fra S.ville, Moe, xxxxxx, Bergan ankom imorges, og vi var alle 9 optalt og tatt imot av major Reistad som ønsket oss velkommen og ga en skisse av det vi har her og litt om arbeidsforhold og opgaver. Vi fikk med en gang utlevert \$150,- til uniformer og besørget måltagning snarest mulig; vi kan ikke flytte inn i leiren i civilt. Der hersket stor og travel virksomhet rundt i kontorene deroppe, og det var velgjørende å se den fart og humør det gikk med sammenlignet med vårt gamle byråkratiske sommel. Kjekke, greie sommeruniformer hadde de, såvel befal som menige, nu skal ikke norske krigsmenn gå rundt og bli flirt ut nei!

Derfra tok Labbe og jeg ut til leiren, men kom på en gal ferje som landet på utsiden av innhegningen rundt flygeplassen. Heldigvis fant vi en halvt åpenstående port og smatt inn der og labbet langs gjerdet for å komme bort til hangarene og kontorene. Ut fra dem kom en bil farende frem mot oss med enn mann inni (naturligvis) som spurte åssen fan vi var kommet inn og hvordan vi kunde tenke oss at slikt kunde gå an. En viss diplomatisk manøverevne fra oss la dog olje på vannet, og han plukket oss op i bilen, og kjørte først bort og lukket grinden som den fordømte et eller annet hadde gått fra, og derefter fulgte han oss op til Bakke Stene på kontoret i verkstedet og fikk her endelig visshet for at vi var ekte før han slapp oss. Men det var helt i orden alt sammen.

Så blev vi likegodt bedt til middag i messen, og det er den nydeligste messe jeg har sett noe sted, Bombay og Ceylon ikke undtatt, for ikke å snakke om de skumle hulene vi hadde hjemme i Norge. Her traff vi da flere gamlekjente, så som: Tradin, Tvedte, Engvik, Lotsberg, Osen, Kjell Hansen, Jon Magne Stene, Blom-Bakke, Wessel, Indseth, Romnæs, Brandvoll o.fl. mere eller mindre kjente fra før. Det var også en del der som var nye for mig, dels hjemme fra og dels folk som hadde jointet up herover. Det var en pen og behagelig tone og stramming og hælklapping, så jeg var meget tilfreds.

Efterpå trillet Labbe og jeg en biltur med en Owe, sønn av vannv.ch. i Oslo som hadde hørt om mig før (!?), gjennom Wilh. Hiorth.

III. Spritrekvisisjon

12. sept. Vi blev lægeundersøkt ute i leiren om formiddagen, og den var ganske inngående; også synsprøven som jeg hadde fryktet litt, gikk bra. Vi pratet med lægene og fikk høre at en av dem skulde reise, så det er god mulighet for å få Lian opover. Gerd Kramm Gulsrud var kommet frem for flere måneder siden, og gjør nu tjeneste som sykepleierske her. Dessuten en annen søster fra Harstad (Ella Killengren ell. -berg) som kjente mig igjen.

Til lunch traff jeg Jean-Hansen, han er blitt kaptein nu, og det er også Bakke Stene, Tufte-Johnsen, Slaatten, og Reistad er major.

Fenr. Waaler kunde jeg omsider overbringe den hilsen fra hans far som jeg hadde lovet. Og i sykehuset lå Franz Wilhelmsen (Tr.heim).

Om kvelden blev vi dessuten buden i messeaften, og der traff jeg kpt. Helling og kpt. Pettersson, og av fl.våbnets lt. Nicolaisen og Bakke. Helling samlet stoff til oversikt over krigsoperasjonene i Stavanger-avsnittet, og jeg lovet å skrive ned mine efter hukommelsen.

Oppe i hovedkvarteret i byen om formidd. hadde jeg støvet rundt og gravet og spurt efter brev, men der fantes fan ikke et eneste et. Heller ikke hadde de fått det jeg sendte fra Bombay i slutten av juni; merkelig. Det var en skuffelse, jeg hadde håpet så inderlig på brev fra Silfver, og muligens fra noen av bekjentskapene i Sverige. Men nei – Jeg forstår det ikke, de kan da ikke ligge på havsens bunn alle?

13. sept. og utover. De nærmeste dager gikk med til å bli vaksinert igjen, uniformsprøve, lønns- og reiseberegning osv.

III. Foto av to hoteller

Tekst: Dritthotell i motsetning til

Dette som er det beste jeg noen gang har bodd på

Denne dagen flyttet vi, Labbe og jeg ned på Royal York Hotel hvor vi fikk den beste service og stell vi noen gang har hatt. Nydelig hotell, imperiets største og rummer "bare" noe sånt som 5000 mennesker. Derfra sendte jeg telgr. til S., det virket litt kort kanskje og det kom vel av skuffelsen over den manglende post. – Dette York er kjent som et stort horehotell, men jeg så ikke noe til det, jeg blev ikke overfalt i hvert fall, men det var et kraftig leven fra noen av rømmene, særlig på week-end-dagene.

III. Telegramkvittering

Tekst: Livstegn til min elskede igjen.

Allerede 2 dager efter hadde jeg svar fra hende, og hvilket svar! Alle hennes telegrammer har vært rørende og hjertevarmende. Jeg blir næsten redd. Hvad skal det bli til? Med oss to?

Jeg lå 1 ½ dag i forkjølelse og fikk doktorbesøk og nurse-stell fra hotellets eget hospital, ikkeno knussel.

Den 18. Sept. skrev jeg til S., luftpost; det skulde ikke ta mere enn 14 dg?

Endelig d. 20. Fikk jeg uniformen min, og næste dag søndag flyttet jeg ut i leiren.

Samme dag (d. 20) kom brev fra S., videresendt fra London, jeg hadde nemlig telegrafert dit og bedt dem sende evtl. post hit op. Hennes var skrevet d. 27/7 og 28/7, da hadde hun akkurat fått mitt telegram fra Capetown. Hun har til da fått all post fra mig (undt. Kort fra Ceylon?). Selv om det er næsten 2 mdr. gammelt gir det samme inntrykk som telegr.e hennes. Det er så jeg gisper av og til, slik strømmet de over. Har jeg gitt mig for langt ut? Men de varmer mig inn til bunnen. Det er bare så dårlige utsikter for oss, Silfver!

I og med at vi kom ut i leiren d. 21 var siste etappe på turen slutt. Den hadde vart over ½ år fra den dag jeg forlot Oslo til jeg kom til ro og begynte tjenesten.

III. 6 foto fra Vesle Skaugum

III. 4 invitasjoner

III. Foto "Kontrollofficeren"

III. Kongens julehilsen

III. Foto

